

63939

T. C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

RESİM İŞ ÖĞRETMENLERİNİN RESİM İŞ PROGRAMLARINA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ
(Elazığ, Malatya ve Samsun Örneği)

Hazırlayan: Ayhan DİKİCİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Teknik Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÜROL

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

ELAZIĞ, Temmuz 1997

Bu çalışma 14.07.1997 tarihinde aşağıda belirtilen jüri tarafından oybirliği / oyçokluğu ile Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı' nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

DEĞERLENDİRME KURULU ÜYELERİ

(Adı - Soyadı)

(İmza)

Başkan: Prof. Dr. Mahmut ATAY

Üye: Doç. Dr. Vehbi GELİK

Üye: Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÜROL

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Önsöz	I
İçindekiler	II
Tablolar Listesi	V
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
Problem	1
Önem	3
Amaç	4
Denenceler	5
Varsayımlar	6
Sınırlılıklar	7
BÖLÜM II	8
İLGİLİ LİTERATÜR TARAMASI	8
İnsan ve Sanat	8
Ahlak ve Sanat	14
Bilim ve Sanat	14
Sanat ve Eğitim	15
Sanat Eğitiminin Genel Eğitim İçindeki Yeri	21
Türkiye’de Sanat Eğitiminin Tarihi Gelişimi	22
Resim Eğitiminin Önemi	24
Türkiye’de Resim İş Öğretmeni Yetiştiren Fakülteler	26
Türkiye’de Güzel Sanatlar Fakülteleri	27
Resim İş Öğretmeni Yetiştirmede Karşılaşılan Güçlükler	28
Resim İş Bölümlerinde Yeniden Yapılanma Tartışmaları	29
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim İş Bölümü	
Ders Programı	32
Resim İş Öğretmenlerinin Sorunları	36
Sanat Eğitimi ve Programları Hakkındaki Görüşler	37

ÖNSÖZ

Gelişmiş ülkelerde sanat eğitimi dersleri eğitim - öğretimin her aşamasında zorunlu dersler olarak yerini almıştır. Ülkemizde ise sanat eğitimi dersleri halen liselerde seçmeli dersler kapsamında yer almakta ve bir çok kişi tarafından gereksiz dersler olarak görülmektedir. Dolayısıyla resim iş öğretmenlerinin yetiştirilmesinden, resim iş dersi programlarının hazırlanmasına kadar bir çok sorunlarla karşılaşmaktadır.

Bu araştırmanın amacı Elazığ, Malatya ve Samsun ili Merkez İlköğretim Okulu II. Kademesi ile Ortaokul ve Liselerde görev yapan resim iş öğretmenlerinin kendilerini resim iş programları karşısında yeterli görme düzeylerini ve bu programları gerekli bulma durumlarını araştırmaktır.

Araştırmaya bir çok kişinin eleştirileri ve katkıları olmuştur. Başta bilgi ve tecrübelerinden yaralandığım danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÜROL' a şükranlarımı sunarım. Ayrıca tez konusunun belirlenmesinden tamamlanmasına kadar sürekli destek ve yardımlarını gördüğüm Prof. Dr. Şadiye G. KÜLAHÇI'ya ve Yrd. Doç. Dr. Abdullah DİKİCİ'ye teşekkürlerimi sunarım. İstatistik çözümlerinde yardımlarını esirgemeyen Dr. Mehmet TAŞPINAR' a, İstatistik bilgilerinden yararlandığım Doç. Dr. Mualla Bilgin AKSU'ya ve Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünün değerli tüm öğretim elemanlarına teşekkür ederim.

Ayrıca, anketleri cevaplandıran tüm resim iş öğretmenlerine, anketlerin Malatya' da dağıtılıp toplanmasında yardımını esirgemeyen Malatya Hacı Ahmet Akıncı Lisesi resim iş öğretmeni Cengiz ERTEM'e teşekkür ederim.

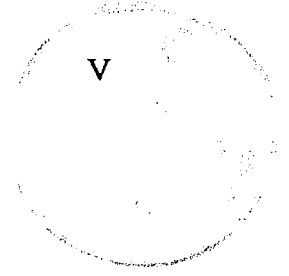
Çalışmamın başlangıcından en son anına kadar sürekli teşvik ve desteklerini gördüğüm annem Ayşe DİKİCİ'ye ve eşim Sevgi DİKİCİ'ye şükranlarımı sunarım.

Sayfa

İlköğretim Okulları II. Kademe Resim Dersi Programı.....	41
Lise Resim Dersi Programı.....	44
BÖLÜM III	46
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	46
Araştırma Modeli.....	46
Evren Ve Örneklem.....	46
Veri Toplama Yöntemi ve Aracı.....	46
Veri Toplama Aracının Uygulanması.....	47
Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	47
BÖLÜM IV	49
BULGULAR VE YORUMLAR	49
I. Kişisel Bilgiler ve Mevcut Duruma İlişkin Bulgular	51
Cinsiyet Durumu.....	51
Yaş Durumu.....	51
Öğretmenlikteki Hizmet Süresi Durumu.....	52
En Son Mezun Olunan Okul.....	52
Görev Yapılan Okul.....	53
Mezun Olunan Anasanat Dalı.....	53
Hizmet içi Eğitim Kursuna Katılma Durumu.....	54
Deneklerin Haftalık Resim İş Dersi Yüğü.....	54
Sanat ve Sanat Eğitimi İle İlgili Yayınları Takip Etme Durumu.....	54
Mevcut Resim İş Dersi Saatlerini Yeterli Görme Durumu.....	55
Deneklerin Görev Yaptığı Okulda Atölye Bulunma Durumu.....	55
Resim İş Öğretmenlerine Göre Diğer Branş Öğretmenlerinin ve Okul Yöneticilerinin Resim Dersini Gerekli Görme Durumları.....	56
Resim İş Öğretmenlerinin Alanıyla İlgili Karşılaştığı Temel Sorunlar.....	57

II. Deneklerin Resim İş Dersi Programına İlişkin	Sayfa
Kendilerini Yeterli Görme Düzeyleri	59
Birinci Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	59
İkinci Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	60
Üçüncü Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	61
Dördüncü Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	62
Beşinci Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	63
Altıncı Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	65
Yedinci Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	67
Sekizinci Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	68
Dokuzuncu Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	71
Onuncu Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	72
Onbirinci Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	74
III. Deneklerin Resim İş Dersi Programını	
Gerekli Görme Durumları	76
BÖLÜM V	79
ÖZET, TARTIŞMA-SONUÇ, ÖNERİLER	79
Özet.....	79
Tartışma - Sonuç.....	87
Öneriler.....	90
Kaynaklar.....	92
Ekler.....	97

TABLolar LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1: Resim Öğretmeni Yetiştiren Fakülteler ve Açılması Planlanan Bölümleri_____	26
Tablo 2: Üniversitelerde Açık ve Açılması Planlanan Güzel Sanatlar Fakülteleri_____	27
Tablo 3: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim İş Bölümü Ders Programı_____	32
Tablo 4: İlköğretim Okulları II. Kademe I. Sınıf Resim İş Dersi Genel Amaçları_____	41
Tablo 5: İlköğretim Okulları II. Kademe II. Sınıf Resim İş Dersi Genel Amaçları_____	42
Tablo 6: İlköğretim Okulları II. Kademe III. Sınıf Resim İş Dersi Genel Amaçları_____	43
Tablo 7: Lise Resim Dersi (I,II,III,IV,V) Genel Amaçları_____	44
Tablo 8: Resim İş Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı_____	51
Tablo 9: Resim İş Öğretmenlerinin Yaş Durumuna Göre Dağılımı_____	52
Tablo 10: Resim İş Öğretmenlerinin Öğretmenlikteki Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı_____	52
Tablo 11: Resim İş Öğretmenlerinin En Son Bitirdikleri Okullarına Göre Dağılımı_____	53
Tablo 12: Resim İş Öğretmenlerinin Çalıştığı Kurumlarına Göre Dağılımı_____	53
Tablo 13: Resim İş Öğretmenlerinin Anasanat Dallarına Göre Dağılımı_____	53
Tablo 14: Resim İş Öğretmenlerinin Alanıyla İlgili Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumları_____	54
Tablo 15: Resim İş Öğretmenlerinin Haftalık Resim Dersi Yüklerine Göre Dağılımı_____	54

Tablo 16: Resim İş Öğretmenlerinin Sanat ve Sanat Eğitimi İle İlgili Yayınları Takip Etme Durumu.....	55
Tablo 17: Resim İş Öğretmenlerinin Haftalık Resim Dersi Saatlerine İlişkin Düşünceleri.....	55
Tablo 18: Resim İş Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okulda Atölye Bulunma Durumu.....	56
Tablo 19: Resim İş Öğretmenlerine Göre Diğer Branş Öğretmenlerinin ve Okul Yöneticilerinin Resim Dersini Gerekli Görme Düzeyleri.....	56
Tablo 20: Bilişsel, Devinsel (Psikomotor) ve Duyuşsal Davranışlar İle Cinsiyete İlişkin t Testi Sonuçları.....	59
Tablo 21: Yaş Durumuna Bağlı Olarak Bilişsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	60
Tablo 22: Yaş Durumuna Bağlı Olarak Devinsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	60
Tablo 23: Yaş Durumuna Bağlı Olarak Duyuşsal Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	60
Tablo 24: Öğretmenlikteki Hizmet Süresine Bağlı Olarak Bilişsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	61
Tablo 25: Öğretmenlikteki Hizmet Süresine Bağlı Olarak Devinsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	61
Tablo 26: Öğretmenlikteki Hizmet Süresine Bağlı Olarak Duyuşsal Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	62
Tablo 27: Mezun Olduğu Okula Bağlı Olarak Bilişsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	62
Tablo 28: Mezun Olduğu Okula Bağlı Olarak Devinsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	63
Tablo 29: Mezun Olduğu Okula Bağlı Olarak Duyuşsal Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	63
Tablo 30: Bilişsel, Devinsel (Psikomotor) ve Duyuşsal Davranışlar İle Çalıştığı Kuruma İlişkin t Testi Sonuçları.....	64

Tablo 31: Mezun Olduğu Anasanat Dalına Bağlı Olarak Bilişsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 32: Mezun Olduğu Anasanat Dalına Bağlı Olarak Devinsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 33: Mezun Olduğu Anasanat Dalına Bağlı Olarak Duyuşsal Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 34: Alanıyla İlgili Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumuna Bağlı Olarak; Bilişsel, Devinsel (Psikomotor) ve Duyuşsal Davranışlara İlişkin t Testi Sonuçları.....	67
Tablo 35:Haftalık Resim Dersi Yüküne Bağlı Olarak Bilişsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	68
Tablo 36: Puan Ortalamaları Açısından Bilişsel Alana İlişkin Haftalık Resim Dersi Yükü Arasındaki Farklılıkların Scheffe t Testi Sonuçları.....	68
Tablo 37:Haftalık Resim Dersi Yüküne Bağlı Olarak Devinsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	69
Tablo 38: Puan Ortalamaları Açısından Devinsel Alana İlişkin Haftalık Resim Dersi Yükü Arasındaki Farklılıkların Scheffe t Testi Sonuçları.....	69
Tablo 39:Haftalık Resim Dersi Yüküne Bağlı Olarak Duyuşsal Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	70
Tablo 40: Puan Ortalamaları Açısından Duyuşsal Alana İlişkin Haftalık Resim Dersi Yükü Arasındaki Farklılıkların Scheffe t Testi Sonuçları.....	70
Tablo 41: Sanat ve Sanat Eğitimi İle İlgili Yayınları Takip Etme Durumuna Bağlı Olarak Bilişsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	71
Tablo 42: Sanat ve Sanat Eğitimi İle İlgili Yayınları Takip Etme Durumuna Bağlı Olarak Devinsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	71

Tablo 43: Sanat ve Sanat Eğitimi İle İlgili Yayınları Takip Etme Durumuna Bağlı Olarak Duyuşsal Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	72
Tablo 44: Haftalık Resim Dersi Saatlerinin Nasıl olması Gerektiği Düşüncesine Bağlı Olarak Bilişsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	72
Tablo 45: Haftalık Resim Dersi Saatlerinin Nasıl olması Gerektiği Düşüncesine Bağlı Olarak Devinsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	73
Tablo 46: Haftalık Resim Dersi Saatlerinin Nasıl olması Gerektiği Düşüncesine Bağlı Olarak Duyuşsal Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	73
Tablo 47: Görev Yaptıkları Okulda Resim Atölyesi Bulunma Durumuna Bağlı Olarak Bilişsel, Devinsel (Psikomotor) ve Duyuşsal Davranışlara İlişkin t Testi Sonuçları.....	74
Tablo 48: Bilişsel Alana Dayalı Yeterli Görme Düzeyi Madde Aritmetik Ortalamaları ve Gerekli Görme Durumu Yüzdellikleri.....	76
Tablo 49: Devinsel Alana Dayalı Yeterli Görme Düzeyi Madde Aritmetik Ortalamaları ve Gerekli Görme Durumu Yüzdellikleri.....	77
Tablo 50: Duyuşsal Alana Dayalı Yeterli Görme Düzeyi Madde Aritmetik Ortalamaları ve Gerekli Görme Durumu Yüzdellikleri.....	78

BÖLÜM I

GİRİŞ

PROBLEM

Bir ülkenin kalkınmasında eğitim seviyesi yüksek bireylere ihtiyaç vardır. Bu bireyler de iyi tasarlanmış eğitim politikaları ile yetişir. Eğitim sisteminin temel öğelerinden birisi öğretmendir. Eğitim amaçlarının gerçekleşmesi büyük ölçüde öğretmenin nitelikli olarak yetişmesiyle sağlanacaktır (Türkoğlu, 1992: 480). Öğretmenlerimizin iyi yetişmeleri gündeme geldiğinde ilk sırada incelenecek konu, öğretmen yetiştirme programlarıdır (Ataünal, 1994: 12).

Bir ülkede eğitim sistemini geliştirmek için ödenekler artırılabilir, programlar yeniden ele alınıp düzenlenebilir. Ancak en doğru gelişme ve değişme, öğretmenlerin değişmesi ile sağlanabilir. Bir okulun veya eğitim sisteminin başarısı öğretmenin sınıftaki uygulamalarına bağlıdır. Bu nedenle öğretmenlerin meslek öncesi ve meslek içi eğitimlerinin geliştirilmesi için yeni yöntemler aranması doğaldır (Külahçı, 1984:19). Örneğin, Küçükahmet, (1986:112) öğretmenlik mesleğinde bulunanların sağlam bir genel kültür ve alan bilgisi yanında, sağlıklı bir öğretmenlik bilgisine sahip olmaları gerektiğini belirtmektedir. Bu durum resim iş öğretmenleri için de geçerlidir. Eğitim Fakültelerinin Resim İş Bölümlerinin amacı; temel eğitim ve ortaöğretime nitelikli Resim İş öğretmeni yetiştirmektir. Yüksek öğretimde, sanat eğitimi; hem program hem de yöntem açısından uzman eleman yetiştirilirken farklı düşünülmelidir. Halen uygulamaların ağırlıklı olması bu öğretim biçiminin doğruluğunu göstermez. Eğitim hangi alanla ilgili olursa olsun temelinde bilgi vardır. Sanatın kuramsal yanı ile araştırmaların ülkemizdeki azlığı uyguladığımız sanat eğitimi boşlukta bırakmakta, daha çok biçimciliğe yönelmektedir (Uysal, 1996:47).

Resim İş Eğitimi adlandırması sanat eğitiminin yalnızca bir boyutunu kapsamaktadır. Bu nedenle, dar kapsamlı bir sanat eğitimi anlayışı ortaya

çıkılmaktadır (Boydaş, 1996: 8). Resim İş Eğitimi adlandırması, plastik sanatlar ve tasarım alanında ilk ve orta dereceli okullarda uygulanmak üzere hazırlanan programları kapsamaktadır. Programlar ile uygulamalar arasındaki bütünlük, amaçlanan eğitim düzeyini oluşturur. Eğitim Fakültelerinin sanat eğitimi veren bölümlerinin de amaçları gereği, ilk ve orta dereceli okulların sanat eğitimi programları ile bütünlük içerisinde olmaları zorunludur (Gökbulut, 1996: 29).

Özgen (1996: 36) sanat ve iş eğitimi yavaşlatan nedenlerin ortadan kaldırılması gerektiğini belirtmektedir. Bunlardan;

- Müfredat programlarının içerik yönünden yetersiz olması,
- İlkelerde ve amaçlarda istenen birliğin sağlanamaması,
- Araştırmaların ve kaynakların yetersizliği,
- Sanat eğitmeni yetiştiren kurumlara tam ve çağdaş bir işlerlik kazandırılmaması gibi nedenler sayılabilir.

Telli' ye göre (1996: 43) sanat eğitmeninin genel kültüre sahip olması gerekmektedir. Bir anasanat dalında yetişmeli ve yardımcı sanat dalını da uygulayarak tanımalıdır. Öğretmenlik bilgisi kazanmalıdır. Kuramsal sanat bilgileri veren dersleri almalı ve yabancı dil bilmelidir. Bundan dolayı sanat eğitimcisi, öğrenciye kendi problemini ortaya koyma ve bu problemi çözme yöntemi aşılmalıdır. Seçenekleri ile özgür çözümler aramalarını sağlamalıdır (Balamir, 1996: 16). Sanat eğitimi salt beceriye, yeteneğe dayalı bir eğitim değildir; bilişsel, düşünsel boyutu en az diğer derslerde olduğu kadar önemlidir (Etike, 1996: 24).

Eğitim sistemimiz içerisinde sanat eğitimi dersleri diğer derslerin stresinin atıldığı, boş vakitleri değerlendiren, dinlendirici, eğlendirici yönüyle ele alınmaktadır. Diğer bir yanlış ise sanat eğitimi derslerinin sanatçı yetiştirmeye yönelik olduğu yetenekli öğrencilere verilmesi gerektiği düşüncesidir (Balcı, 1996:19).

Günümüzdeki Resim İş dersinin okullarımızdaki programları ve uygulamaları yeterli değildir (Telli, 1996: 43). Sanat Eğitimi programları içeriği ne geleneğe, ne de keyfiliğe bırakılmadan, akılcı analiz formülleri ile belirlenmelidir (Tunç, 1996. 44).

Balcı ve Özsoy (1996: 54), ilk ve ortaöğretimdeki sanat dersi müfredat programlarının yeniden gözden geçirilmesi ve fakültelerin sanat eğitimi bölümleri ile uyum sağlamasını önermektedirler. İlköğretimde sanat derslerine ayrılan sürenin haftada iki saatten az olmamasını ve zorunlu dersler olarak programlarda yer almasını önermektedirler.

Resim iş öğretmenlerinin ortaöğretim resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri ile bu programları gerekli görme durumlarını belirleyerek, programı buna göre hazırlayıp geliştirmek gerekmektedir.

ÖNEM

Ülkemizde toplum olarak sanata, sanatçıya ve sanat eğitimine gereken önemi vermemekteyiz. Resim iş derslerinin liselerde seçmeli dersler kapsamında yer alması bu derslerin önemini azaltmış gibi göstermektedir.

Sanat ve iş eğitiminin amacı; "Çocukların yaratıcılığını geliştirmek, karşılaştıkları güçlükleri kendi iradeleri ile yenmelerine yardımcı olmak, madde - form görev ilişkisini kavratmak, sanat ve iş eğitimi bilgilerini öteki derslerde de bir ifade vasıtası olarak kullanmalarını sağlamaktır." (Boğa, 1987: 166).

Resim ahlaki kişiliğin oluşmasında da önemlidir. Belli meslek kişiliklerinin oluşmasına da etki etmektedir (Etike, 1987: 556). Boğa' ya göre (1987: 167), sanat eğitimi; "çocuğa estetik görüş kazandırır, el - göz koordinasyonunu geliştirir, sorumluluk duygusu kazandırır, yapıcı ve yaratıcı kişilik kazandırır, yorum yapma yeteneğini geliştirir..."

Sanat eğitiminin amacı sanatçı yetiştirmek değil, amaç sanatla eğitimidir (San, 1977: 2). Sanat eğitiminin bir toplumun gelişmesi ve çağdaşlaşmasında önemi büyüktür. Bu noktada " öğrenciye daha iyi bir Resim İş eğitimi nasıl verebiliriz? " sorusuna cevap aramamız gerekmektedir.

Mevcut yöntemlerle Resim İş eğitimini ne derecede verebiliyoruz? Yetiştirilen Resim İş öğretmenleri bu eğitim için yeterli midir? Hazırlanan Resim İş dersi programları bu amaca hizmet ediyor mu? Eğitim Fakültelerinin Resim İş Bölümleri yetiştirdikleri Resim İş öğretmenlerinin yeterliliklerinden haberdarlar mı? İyi bir Sanat Eğitimi için Eğitim Fakülteleri Resim İş Bölümleri, Orta dereceli okullar, Resim İş öğretmenleri ve programlar konusunda neler yapılabilir? Resim İş öğretmenlerinin Resim İş dersi programlarını gerçekleştirme açısından kendilerini ne derecede yeterli görmekteyizler, bu programların genel amaçlarını ne derecede gerekli bulmaktadırlar? Araştırma, bu sayılan konularda ilgililerin duyarlılığını geliştirmek açısından önem taşımaktadır.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, resim iş öğretmenlerinin ortaöğretim resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri ile bu programları gerekli görme durumlarını belirlemektir.

Bu genel amacı gerçekleştirmek için aşağıda verilen sorulara cevap aranmıştır:

1. Resim iş öğretmenleri, resim iş dersi programlarına yönelik olarak kendilerini ne derece yeterli görmekteyizler?
2. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri, aşağıdaki değişkenler açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

a) Cinsiyet durumu

- b) Yaş durumu
  - c) Öğretmenlikteki hizmet süresi
  - d) En son bitirdiği okul
  - e) Çalıştığı kurum
  - f) Mezun olduğu Anasanat Dalı
  - g) Hizmet içi Eğitim Kursuna katılma durumu
  - h) Üstlendiği haftalık Resim İş Dersi yükü
  - i) Sanat ve Sanat Eğitimi ile ilgili yayınları takip etme durumu
  - j) Mevcut Resim İş Dersi saatlerinin yeterliliği konusuna ilişkin görüşleri
  - k) Görev yaptığı okulda atölye olup olmaması durumu
3. Resim iş öğretmenleri, resim iş dersi programlarında yer alan davranışları ne derece gerekli görmektedirler?

DENENCELER

1. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
2. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, yaş durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
3. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, öğretmenlikteki hizmet süresi açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
4. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, en son bitirdiği okul açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
5. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, çalıştığı kurum açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

6. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, mezun olduğu anasanat dalı açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
7. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
8. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, üstlendiği haftalık resim iş dersi yükü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
9. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yayınları takip etme durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
10. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, mevcut resim iş dersi saatlerinin yeterliliği konusuna ilişkin görüşleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
11. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, görev yaptığı okulda atölye olup olmaması durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

VARSAYIMLAR

1. Anket sorularına verilen cevaplar; Elazığ, Malatya ve Samsun ili Merkez İlköğretim Okulları II. kademe, Ortaokullar ve Liselerdeki ankete katılan öğretmenlerin mevcut durumunu yansıtmaktadır.

2. Deneklerin; anket sorularını hiçbir etki altında kalmaksızın, tarafsız olarak cevaplandıkları kabul edilmiştir.
3. Ölçme aracının yeterliliği için başvuru uzman kanısı yeterlidir.

SINIRLILIKLAR

Araştırma ilköğretim okulları ikinci kademesi resim iş dersi programı ile liselerde okutulan resim iş dersi programından faydalanarak hazırlanmıştır. literatür taraması sonucu ulaşılan kaynaklar ile Elazığ, Malatya ve Samsun il merkezlerindeki ankete katılan resim iş öğretmenlerinin görüşleri ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

İLGİLİ LİTERATÜR TARAMASI

İNSAN ve SANAT

Sanatın nasıl doğduğu kesin olarak bilinmemekle beraber resim, heykel, barınak ve dokuma gibi faaliyetleri sanat olarak kabul ettiğimiz zaman, tarihte sanat ve sanatçının bulunmadığı toplum yoktur (Ersoy,1983;30). İnsanın duyarlılığının resim diliyle büyüsel bir ifadesi olarak sanat, insanın yaşadığı veya tapınak olarak kullandığı mağara duvarlarında yer almıştır. Bu sanatçılar bir hayvanın çeşitli hareketlerini öyle kesin bir gözlemlerle kaya üzerine aktarıyorlardı ki, tek tek bu hayvanların fotoğrafları çekilip, bir film düzenine konulduğu zaman bir karton filmdeki gibi hareket ettikleri görülür. Bu resimler, İ.Ö. 40.000 ile 30.000 yıllarına kadar uzandığı tahmin edilmektedir.

Mağara resimlerini kapsayan tarih öncesi paleolitik çağda resim yapan sanatçılar çok rahat bir şekilde gördüğü verileri biçimlere aktarma olanağı bulmuştur. Tarih öncesindeki doğaya dönük resim anlayışı yakın zamanlara kadar bazı ilkel kabilelerin sanatlarında devam etmiştir. İnsanın düzen ihtiyacını resim diliyle gerçekleştirmesinde ya doğaya bağlı kalan, ya da üsluplaştırma niteliği taşıyan eğilimler geçerli olur. Gerçi insanda, ona yazının keşfini de sağlayan soyutlayıcı yetenek daha geç gelişmiştir, ama bazı insan toplulukları uygarlık düzeyinin ileri aşamalarında da doğaya sıkı sıkıya bağlı bir biçim anlayışını amaç ve ideal edinmişlerdir (Tansuğ,1988:63-65).

İnsan, önce diğer canlılar gibi çevresini duyuları ile tanımaya başlamıştır. Sanat hangi amaçla ve hangi dönemde yapılırsa yapılsın bir çalışma ürünü ve toplumsal bir ürettir. Sanat ilkel toplumlarda din ve büyüden doğmuştur (Ersoy, 1983: 31-35). Tanyol'a göre de (1960: 60-61), ilkel topluluklarda örf ve adetlere aykırı hiç bir ahlak kaidesi yoktur ve uzun müddet sanat örf ve adetlerin emrinde kalmıştır. Tanyol açıklamalarını şöyle sürdürmüştür:

İptidai topluluklarda, henüz kıymetler birbirinden ayrılmış değildir. Böyle bir manzara içinde şüphesiz estetik değer de ahlaki değerle bir arada bulunmaktadır. Gerek ahlaki ve gerekse estetik değer henüz dinin omrindedir. İptidai topluluklarda, sanatın jimnastik, müzik, dans ve tezyinat gibi şubelerinin birinci planda rol oynadığını görmekteyiz. Buna sebep, bütün sanatların mahiyetinde müşterek olan şeyin ritm ve ölçü olmasındandır (Tanyol ,1960: 60-61)

Gombrich de (1992: 21), ilkel toplulukların sanatını şöyle açıklamaktadır:

İlkeller için sanat, en azından, imgelerin gücüne duyulan benzer inanışlara bağlıdır. Günümüzde hala taş araç kullanan ve büyüsel ereklerle kayalıklara hayvan resmi çizen kimi ilkel topluluklar vardır. Daha başka bazı kabile üyeleri ise, dönemsel bayramlarda , hayvan kılığına girerek, hayvansal davranışlarla kutsal oyunlar oynamaktadırlar. Onlar da, böyle yapmakla, bir bakıma av hayvanlarına karşı güç sağlayacaklarına inanıyorlar.

Resim sanatı geniş kapsamlı bir toplumsal planda oluşup gider ve toplumların dünya görüşlerini kavramak olanağını taşır. Resim toplumların aynı zamanda gelecek kuşaklara aktardıkları kültür mirasının bilinçlendirici bir yığınıni teşkil eder. Geçmişin kendini görsel biçimlerin diliyle belgelendirerek gelecek kuşaklara aktarması yazılı belgeler cinsinden bir zorunluluktur. İnsanın çizgi ve renk dillerine başvurması, bilinç verilerinin yazı biçimlerine dökülmesine de benzer (Tansuğ,1988:70).

Sanat fenomenine katılan, onun oluşmasına yardım eden insan toplumsal bir varlık olduğuna göre, onun meydana getirdiği sanat eseri de toplumsal bir ürün olacaktır. Sanat insan emeğinin ürünüdür. Estetik yansımanın konusu her zaman insandır. Estetiksel yaratmada iki önemli faktör vardır. Bunlardan biri sanatçının özlemleri, arzuları diğeri ise toplumun istekleridir. Sanatçı meydana getirdiği eserini topluma kabul ettirebilirse tam bir doyum elde edebilir. Ancak sanat eserinin toplumca kabul edilmesinde toplumun düzeyi de önemlidir. Sanatsal gelişim, toplumsal gelişmeye ve toplumsal hayatın yapısıyla doğrudan ilgilidir. Sanatçının dünya görüşü, içinde bulunduğu toplumdaki konumuna göre bilinçli veya bilinçsiz olarak şartlanabilir (Ersoy,1983:51-56). Diğer taraftan

sanatla toplum ve devlet arasındaki ilişkiyi, kısacası sanatın toplumsal işlevini ilk ortaya atan düşünür Platon olmuştur. Platon'a göre:

Devletin düzenleyicisi akıldır. Sanatın yaratıcısı ise , duygu ve heyecanlarımızdır. Akıl ile duygu arasındaki çatışma devlet sanat arasında da görülür. Aklın olduğu yerde düzen, duygunun olduğu yerde karmaşa vardır. Sanat, benzetmeci ve taklitçi olarak insanı, gerçekten uzaklaştırır, ruhlara sokularak onların erdemlerini bozar,duygu ve heyecan bir devlette aklın yerini aldıkça orada bozulma başlar, devlet düzeni ve ahlaklı bir toplum olma özelliğini kaybeder (Ersoy, 1983: 51-56).

Bu görüşlerden Platon'un sanata karşı olduğu düşüncesi ortaya çıkabilir, ancak Platon için gerçek sanat, toplumsal sanattır ve yararlıdır. Duyguları harekete geçiren sanat ise toplumda gevşemelere sebep olabileceği için zararlıdır. Sanatın fertler üzerindeki olumlu etkileri yanında toplumsal hayat üzerinde de yapıcı bir rolü vardır. Sanat insanları bir birine bağlar, aynı sanat eserini okuyan veya izleyen kişiler bir yakınlık duyabilir, zevklerde birlik oluşabilir ve bu da ruhlarda birliğe dönüşür. Bu etki ulusal sınırları da aşarak genelleşir, evrenselleşir. Sanat etkinliklerinin yardımı ile zevkleri, düşünceleri kadar açık ve sağlam insanlar yetişir (Ersoy,1983: 51-56).

Bu açıklamalardan sonra sanat eserinin ne olduğu konusu önem kazanmaktadır. Bununla ilgili Koçak'ın görüşleri ilgi çekicidir. Örneğin, Koçak, sanat eseri hakkında şunları söylemektedir:

Sanat sadece temsil etmez iç dünyayı; düzenlenmesine de yardımcı olur. Sadece imagoların rolünü üstlenecek oyuncular vermez ona; sahneyi de verir. Her türlü nesnel algıda iç dünyanın güçlü ya da silik bir izi bulunur ama sanat da iç dünyanın bir dışsal imge halinde bütünleşmesini sağlamak için duyu verilerine adanmış kendini. Çoğu yapıtta sezilen huzursuzluk, haksızlık, kökensel bir parçalanmaya, yeniden toplanmak isteyen bir dağılmaya da işaret eder. Sanatçı içeride onarım yapabilmek için dış dünyada bazı düzenler, düzenlilikler bulmak zorundadır, içeride aradığı düzeni dışa yansıtmak zorundadır. Demek yapıt sadece temsil etmiyordur iç mekanı; kurulmasına, var edilmesine de yardımcı oluyordur (Koçak,1995:25-26).

Edman'a göre de (1991: 13), hayat bir şekle girdiği oranda sanattır. Medeniyetin yerleşmiş olan düzensizliği bir düzen kazandığı nispette bir sanat eseridir. Örf, teknik, müessese adına ne varsa, hepsi zekanın veya onun yıkık dökük geleneğinin eseridir. Sanatın alanı ile insanın hakim olmaya çalıştığı alan birdir. Geniş anlamda sanatın bize verdikleri, eşyaların pratik faydası değil, ebedi özüdür. Bir de eğilmek, başka bir maksat gütmeksizin o şeyin kendisine eğilmek demektir. Bir eserin güzelliğine dalan kimse, o an için kendini unutmuş, sanat dünyasına ulaşmıştır. Edman, açıklamalarını şöyle sürdürmektedir:

Sanat, sadece en coşkulu ihtiras anlarını ifade etmekle kalmaz. Farklı duygular, gündelik hayatın bizi göremeyecek kadar kaba veya meşgul bir hale getirdiği düşünce incelikleri, söylenmesi pek çığ kaçacak sözler ve yapılması pek yersiz kaçacak işler, hepsi sanatla canlanır. İşte bu sebepler yüzündendir ki sanat sever için sanat, hayattan bir kaçıştır. Bununla beraber çoğu zaman sanat, hayatı yorumlayabilir, daha aydınlık ve yoğun bir hale getirebilir. Gerek sanatçının görevi, gerekse sanat eserinin başarısı, duyularımızı, faaliyete sevk eden araçlar olmaktan çıkarıp açık ve seçik bir şekilde karşımızda duran şeyleri ifşa eden araçlar haline getirmesi ile ilgilidir (Edman, 1991:26-27).

Yetkin de (1945:6), sanatkarın hayatını ve yaşadığı çevreyi tanımadan sanat eserini anlamamanın mümkün olmayacağını belirtir. Yine Yetkin "...her sanat eserinde bir mana ve şekil vardır. Eserin söylemek istediği şeyi sanatkarın hayatından ve sosyal çevresinden daha iyi ne anlatabilir" demektedir.

Sanatçılar kalıcı unsurları seçerler. Boğa'nın dediği gibi (1987:165) "Esas karakter tabiatla olup, sanatçının kafasında tasarladıkları, şekillendirdikleridir. Öğeleri seçip çıkarır veya ekler. Onları bir düzene koyar. Tabiatla sanat eseri arasındaki bu başkalaşma sanatçının kişiliğinden gelmektedir" Tunalı ise, her sanatın ister istemez duyularla ilgili olduğunu söylemektedir. Tunalı'ya göre "Resim, göz algısı için; edebiyat, görme - işitme duyularına dayanmakla beraber, bu duyular, süje ile yapıt arasında bir bağ, onları bir birleştirme aracıdır. Duyular, bize karmaşık ve düzensiz bir dünya verirler, oysa güzellik, en yüksek bir düzeni dile getirir. Buna göre, en yüksek bir düzen olan güzelliği belirleyen duyu üstü bir prensibin olması gerekir; bu prensip de akıldır" (Tunalı, 1989:97).

Sanat eserlerinde duygular, belirli kalıplara dökülerek zengin bir surette aydınlığa kavuşur. Bu duygulara günlük hayat icaplarının pek az imkan verdiği bir sıra, bir düzen verilmiştir. İnsanın tatlı ve başıboş hayalleri ölçülü ve mantıklı bir düzen içine girer (Edman,1991:31). İnsanların duygularını sanat yaratılarında dile getirdiklerini anlamak kolaydır. Sanatçı meydana getirdiği eseri aracılığı ile karmaşık duygu ve düşünceler içerisinde özgür olmak ister. Yavaş yavaş sanat eseri düşüncesi gelişir, bu düşünceyi geliştirmesi sırasında bulanık ve karmaşık düşünceler zihinde açıklık ve bir düzen kazanır. Sonra sanatçı eserini tamamladığı zaman kendisine egemen olan duygu, eserine koyduğu duygunun eşidir ve o duygu şimdi eserindedir (Turgut,1991:119).

Sanatsal faaliyet gösteren bazı kişiler bazı becerilere sahip oldukları düşüncesine karşı Storr, sanat becerisine sahip olan kişilerin, içlerindeki yaratma tutkusuna karşı yardım görmezlerse değerli bir şey üretemeyeceklerini belirtir. Ona göre yirminci yüzyılda gerek bilimde gerekse sanatta yaratıcılık kültürü saygınlık kazanmaktadır. Sanattan hoşlananlar için sanatçı bir kraldan, bir papazdan daha özel bir kişidir (Storr,1992:49).

Bütün sanatlar az veya çok, çeşitli yollarla hayatı yorumlar. Sanat, imkan halinde tabiatta görülmesi, hayatta duyulması ve hayalde düşünülmesi gerekeni bize suni olarak gösterir (Edman,1991:35). Baltacıoğlu'nun da sanatla ilgili düşünceleri ilgi çekici olup, sanat konusundaki düşünceleri şöyle özetlenebilir:

Sanat eseri, sanatkar denilen teknik adamın tekniğiyle insanın şuur altında yatan değerlerini uyandıran, canlandıran eser demektir. Sanatkar yalnız bir teknik adamdır. Asıl sanat tarihi zaman tarihi, teknik tarihi değil, değer tarihidir... Hiç unutmamak gerekir ki sanat eseri bizde olmayı bize vermiyor, tersine bizde olandan bize bilgi veriyor. Sanat ile karşılaşmadan önce kendi başına yaşayan iç benliğimiz sanatın dürtüsü ile şuur üstüne geliyor. Böylece sanat bize bizi tanıtıyor... Sanatın birleştirici, kaynaştırıcı rolü bir kere anlaşıldıktan sonra insan yetiştiricilerine toplum kalkındırıcılarına düşen iş sanatı yaymak, sevdirmek, edindirmek olacaktır (Baltacıoğlu,1971:43).

Hatta Baltacıoğlu'na göre (1943: 12), sanat milleti meydana getiren öğelerden biridir. Ona göre sanat "ilim, ekonomi ve ahlakla aynı değerdedir. Sanat toplumsal hayatın temellerindedir. Eğer sanat olmasaydı kainata bakar, fakat ona bir değer kazandıramazdık. Sanat olmasaydı değişme ve ilerleme imkanlarımızdan haberdar olamazdık... Eğer sanat olmasaydı dilsiz ve vicdansız kalırdık" demektedir.

Turani de (1974: 12), sanatın görevi bilinmeyeni bilir, görülmeyeni görülür hale getirmek ise, sanatta bir biçim olduğunun söylenemeyeceğini ifade etmiştir. Turani açıklamalarına Şöyle devam etmektedir:

Her çağla ilgili eserin kendine özgü bir mantığı olduğu görüşünü, prensip olarak kabul etmek gerekmektedir. Sanatta değişmez değerlerin bulunmadığı gerçeği ortaya çıkmaktadır. Zaten sanat tarihindeki eser çeşitliliğinin nedeni de budur. Sanat eserinde belli bir mantığın olmamasıdır ki, onun sonsuzluğunu, çeşitliliğini, zenginliğini ve bir de her seferinde sanatçıda uyanan endişeyi sağlamaktadır (Turani, 1974 :12-14).

Profesyonel bir alan olarak sanat kollarının seçimi teorik ve pratik açıdandır. Çeşitli seviyelerde sanat bilimini iş edinenler teorik alanda yetişirler. Sanat tarihi öğretmenleri, sanat bilginleri bezen de sanat eleştirmenleri bunlar arasından çıkar. Sanat eseri meydana getirme yeteneğine sahip olanlar, akademi ve konservatuar gibi pratik sanat eğitimi yapan resmi kurum ve özel atölyeleri seçerler (Tansuğ, 1988:14-15).

San'a göre özellikle plastik sanat dallarında, gerçektikten nesnel olarak edinilmiş anlıksal, duyuşsal ve görsel izlenim öğeleri yer alır. Her sanat eseri, bir ya da birden çok imge taşıır. Her sanat eseri öznel bir gerçektliğin nesnel bir yansımasıdır, algılanmak üzere yaratılmış anlatımcı bir formdur (San, 1985: 21).

Sanat için sanat romantizmle ilgili bir akımdır. Devrim sonrasında burjuva düzeninin amacı toplumu incelemek ve eleştirmek olan gerçektlikle birlikte doğmuştur. Őair Baudelaire'in benimsediği tutum da burjuva sınıfının kaba yaratıcılığına, karanlık işlerle uğraşmasına bir karşı çıkiştıır. Bu durum, her şeyin

satın alınabilir bir dünyada sanatçının “meta” üretmeme kararından doğan bir tutumdur (Fischer, 1979 :88).

AHLAK ve SANAT

Zaman zaman sanat ahlaka hizmet etmeli midir? Sorusu çok tartışılmıştır. Gauthier'in savunmuş olduğu “sanat için sanat” görüşü sanatın ahlaki bir amacının olmasını reddeder. Sena'nın da dediği gibi (1972: 76-77), esas itibarıyla sanatçı ne bir vaiz, ne bir avukat, ne de bir filozof ve eğitimcidir. Sanatçı eserlerinde ahlak kaygısı duymaksızın erdemliliğe hizmet edebilir. Zira sanat eserinin telkin edici bir etkisi vardır. Yine Sena 'ya göre sanatçı hangi konuyu işlerse işlesin, amacı güzeli yakalamak, bununla ilgili duygu ve düşünceleri gerçekleştirmek ve tanıtmaktır. Sanatçının bunu başarabilmesi için hünerli olması yeterli değildir, özel bir ruh yüksekliği ve kişisel sanat formlarına ulaşmasına gerek vardır. Sena sözlerine şöyle devam etmektedir:

Sanat asla ahlaksız olamaz ve ahlaksızlığı telkin etmez. Sanatçı ahlak dışı bir konuyu işlerken bile, ahlaksal bir düşünce ve inanca bağlanmamak zorundadır. Aksi halde izlemesi gereken güzelliği yitirmiş olur. Ahlaka hizmet için uğraşan bir sanat, sanat olmaktan çıkar, içtenliğini yitirir; onda toplumsal ödevler potansiyel olarak mevcuttur. Fakat çağımızdaki diktatoryal rejimler, sanatı, devletin çizdiği bir plan üzerinde çalışmaya zorlamışlardır. Modern sanatta görülen bazı sapıklıklarda bu çeşit baskılara karşı özgürlük arayan ruhların protestoları saklıdır (Sena, 1972:76-77).

Kavafis, sanatın yalan söylemediğini ileri sürenlere karşı hiç kır görmediğini, kırdan yaşamadığını fakat kırlar hakkında şiir yazdığını belirtir. Ona göre belki sanat “en çok yalan söylediği zaman en yaratıcı olduğu zaman değil midir?” (Kavafis, 1993: 7).

BİLİM ve SANAT

San'ın aktarmalarına göre Read, bilim ile sanatın bir birinden ayrı olmadığını, yalnızca yöntemlerin ayrı olduğunu ileri sürmektedir. O' na göre bilim de sanat ta, aynı gerçeklikle uğraşırlar; sanat gerçekliği betimler ve sergiler, bilim ise açıklar (San, 1977: 5-7).

Gerek sanatçıların, gerekse bilim adamlarının, çalışmalarına kendilerini adayarak alanında çok yoğun bir şekilde çalıştığı, günlük işlerini bıraktığı ve toplumdan geçici olarak uzaklaştığı, günlük sorunlarını erteledikleri söylenebilir (Yetişken, 1991:50).

Sena' ya göre sanatın gelişmesi bilimle ilgilidir. Bilimlerin gelişip çeşitlenmesine bağlı olarak sanat konuları kadar da kendini ifade ve yaratmaya hizmet eden araçlarda çeşitlenme olmaktadır. O açıklamalarına şöyle devam etmiştir:

Nasıl ki bilim, her toplum, uzay ve zaman için doğru sayılması gereken bir hakikat için çalışırsa, sanat da, değer ve etkisini, hiçbir yerde ve hiçbir zaman kaybetmeyecek olan bir güzeli, güzelliği araştırır. ...Bilim sonluda görünmeyi, sanat sonsuzda görüneni araştırırken bu iki gayretin de bir çeşit dayanışmayla bir birine hizmet ettiği anlaşılır. Fakat bu onların özdeş olması demek değildir (Sena. 1972: 75).

SANAT ve EĞİTİM

Sanat dallarını oluşturan biçimler dünyasının öğrenimi önce ailede başlar ve temel eğitimde devam eder. Yazı, düşünceleri somutlaştırır. Sanat biçimleri ise düşünceyi ruhsal ve duyarlıksal içerikleri ile somutlaştırır (Biçer, 1990: 255).

Erken yaşta sanatsal ilgi alanları açılmış olan çocuk, ana okulundan itibaren yaşı ilerledikçe çevresindeki sanat olaylarını değerlendirmeye, eleştirmeye, sanat güzelini anlamaya ve onu aramaya başlar. San'a göre, "sanat eğitimi çocuk ve ergeni bir sanatçı yapmayı amaçlamaz, çağdaşlaşma süreci içinde toplumda yetişmekte olan kuşakları her alanda yaratıcılığa yöneltten bir ders içi ve ders dışı etkinlikler bütünü" dür (San, 1982: 216). Okulun kapalı bir kutu gibi görülmeyip, çevreye açılan bir kurum olması için uğraşanların ve başarabilenlerin başında da sanat eğitimcileri gelmektedir (San, 1992: 648).

Sanat eğitimi insanı özgürleştirir, kendini ve dış dünyayı tanıtır, yaratıcılığı geliştiren bir eğitim biçimidir. Sanayi toplumlarında insan yalnız kalmaktadır.

Sanat eğitimi, kişiyi yaratıcı faaliyetlere yöneltmesi, estetik beğeni kazandırması ve hobiler oluşturması ile insanları ruhsal çöküntüden kurtarabileceği düşüncesi yaygındır. Alt yapısı hazırlanarak verilebilecek bir sanat eğitimi diğer derslerdeki başarıyı da artırabilir (Karayağmurlar, 1991: 368). Temel eğitimden sonra ortaöğretimde sanat eğitimi, tarih eğitimi ile de birleşir. Liselerdeki sanat tarihi derslerinde sanat sorunlarına ayrı bir önem kazandırmaya çalışılmaktadır (Biçer, 1990: 255).

Profesyonel sanat eğitiminin pratik ve teorik her iki alanında insan topluluklarının gelişme tarihini inceleyen bütün toplumsal bilimlerin yanı sıra, sanat biliminde de arkeoloji ve felsefe gibi öğrenim kolları ile ilişkilerden sıyrılarak incelenip sonuçlara ve yargılara varmak olanağı yoktu. Teorik sanat eğitimi yapan kurumların içinde buldukları çıkmaz, çok defa çağdaş dünyanın hayatı ve hareketiyle ilgilenmeyen kuru bir akademizmi seçmiş olmalarıdır. Pratik sanat eğitimi yapan kurumların hayatın çağdaş ihtiyaçlarından habersiz sıkı kurallara bağlı kalmaları da aynı kapıya çıkar (Tansuğ, 1988:14-16).

Sanat eğitiminin amacı, eğitimin her basamağında sistemli bir şekilde bireye sanat görüşü kazandırmak, sanat dallarından herhangi birine ilgi duyan veya yönelen yetenekli bireyleri, çağdaş yöntemlerle eğiterek kişilikli sanatçılar yetiştirmektir. Sanat eğitimi, bir toplumdaki yaratıcı güçleri geliştirerek, sanat eserlerinin çoğalmasını sağlar. Büyük sanat eserleri iyi eğitilip yetiştirilmiş sanatçılar vasıtası ile meydana getirilir. Sanat evrenseldir ve uluslararası bir dildir. Ancak bu eserler o toplumun karakteristik özelliklerini de yansıtırlar ve o toplumun malıdırlar. O ülkede uygulanan eğitim düzeyi de sanat yapıtlarına yansır (Biçer, 1990:255).

Eğitim, toplumdaki bireylerin, toplumdaki yerlerini almaya yöneliktir. Bireylerin kültür ve yaşam düzeyini yükseltir. Toplumun kültürel değerlerinin tartışılmayacağı önyargısı eğitimde durağan bir yapı oluşturur, gelişme az görülür, oysa genç kuşaklar kültür varlıklarını, geleneksel kurum ve değerlerini

öğrenmek ve eleştirerek yetiştirilmiş olurlarsa gelişme imkanı artar (Erbil,1990:150-151).

Kehnemuyi 'nin aktarmalarına göre Read, eğitimde en önemli hususlardan birinin, psikolojik yönelişler ve ruhsal tutumları bilmek olduğunu ileri sürmektedir. Read'a göre estetik duyarlığın eğitilmesi, eğitimin en önemli ve temel görevlerindedir. Tüm anlatım ve insanın kendini ifade tarzları, şiir, edebiyat ,müzik ve sözü diğer anlatım biçimleri, gerçekliğe birleştirici biçimde yaklaşan her çeşit form, estetik eğitimin kapsamına girer. Kısacası, bilincin, zekanın, yargılama ve muhakeme güçlerinin, bütün duyum ve duyguların eğitimidir. Ancak bu duyumlar dış dünya ile uyumlu bağlantı ve ilişkiler içine konabilirse bütünleşmiş bir kişilik oluşabilir. Demek ki sanat eğitimi kavramlarıyla, salt görsel ve plastik alandaki eğitim değil, tüm ifade tarzlarını kapsayan bir eğitim anlaşılmalıdır. Eskiden sanat, çocuğa verilen bir ders iken, şimdi çocuğun duygu ve fikirlerini dışa aktarabildiği bir araç durumundadır (Kehnemuyi,1995:17). Çocuklar yaratıcı çalışma için özel bir gereksinim duymazlar. Her çocuk herhangi bir engelleme olmaksızın, kendisinde varolan dersin yaratıcılık dürtülerini kullanabilir (Yavuzer,1993:13).

San (1977:2-3), sanat eğitiminin amacını şöyle açıklamaktadır.

Sanat eğitiminin amacı sanat için eğitim, yani belli bir dalda uğraşısı olan bir sanatçı yetiştirmek değildir. Amaç sanatla eğitimidir... Sanatçı yaratıcı, eğitimci uygulayıcıdır. Hemen her çağda sanatçı, kendini ve toplumu yansıtmayı, eğitimci de bunu toplum adına kullanmayı amaçlamıştır. İyi eğitimci bu uygulamada başarılı sonuçlara varır, kötü eğitimci ise, koyduğu ölçütler, basmakalıp alışkanlıklarla sanatçıyı harcar. Bu durumda sanatla toplum arasındaki bağı kurması gereken eğitimci, tersine, bu bağı koparılmasında etkin olmuştur. Sanatçıyla eğitimcinin, dolayısıyla toplumla sanatçının arasındaki iletişimin kurulması, uygar ülkelerde, toplumun kültürel oluşumunun da bir nedeni olmaktadır.

Sena 'nın aktarmalarına göre Read, sanat eğitiminin amacını, her bireyde kişiliğin gelişmesine yardımcı olmanın yanında, içinde bulunduğu toplumsal

gruba uyumunu da sağlamaktır, fakat bunun gerçekleşmesi için de sanat eğitiminin şart olduğunu belirtir. Ona göre sanat eğitiminin amacı şunlar olmalıdır:

1. Tüm algı ve duyum tarzlarının doğal yoğunluk ve yeğinliğini korumak.
2. Bu çeşit algı ve duyum tarzlarının birbirleriyle ve çevreyle bağlantısında uyum sağlamak
3. Duyguların anlaşılabilir, paylaşılabilir biçimde anlatımını sağlamak.
4. Zihinsel yaşantıların anlaşılabilir biçimde anlatımını sağlamak (aksi durumda bu yaşantılar kısmen yada tamamen bilinç dışı kalacaklardır).
5. Düşünce ve düşünülenlerin istenilen biçimde anlatımını sağlamak (Sena,1972:76).

Dewey 'in çocukta tespit ettiği dört ana ilgi vardır. Bunlar; 1. konuşarak anlaşma, 2. Sorma ya da bir şeyleri ortaya çıkarma, 3. Bir şeyler yapma ya da kurma ve 4. Sanatsal anlatımdır. Yine Dewey 'e göre, çocuğun kişisel anlatım ve sözle anlatma olarak beliren toplumsal içgüdüğü yanında, kalem, kağıt kullanma gibi, yapıcı içgüdüğü vardır ki bu aynı zamanda çocuğun oyunlarında, hareketlerinde, mimiklerinde ifadesini bulur (Sena,1972:76). Dewey, eğitim faaliyetlerinde "dış malzemeyi kullanmaya değil, çocuğun içgüdüsel, tepisel etkinlik ve tutumlarına yönelik olması gerektiğini söylerken", Read ile aynı yönde düşünce belirtmektedirler. Taze enerjileri en etkili biçimde yönetmek ve örgütlemek için sanat eğitimi tek yoldur.

Çocuğun sorunları değerlendirilip eleştirme sorumluluğu yükleneceği bir öğretim programını gerekli bulan Dewey 'e göre "böyle bir sürecin gözlem, bellek ve imgeleme yetilerinin katılması ile gerçekleştirileceğine, ancak bunlarla şiirsel duygu taşıyan resim, yontu ve diğer meziyetlere malik olma zorundadır. Bu yüce niteliklere kavuşmuş olan gerçek sanatçı ise, dolaysız olarak eğitimsel etkinlikler yapabilir" (Sena, 1972:77).

Şüphesiz ki sanatçı içinde yaşadığı toplumun dini yaşayışı, politik durumu, ekonomik ve ahlaki durumundan etkilenecektir. İnsan sanatçı da olsa toplum dışı bir varlık değildir (Sena, 1972:77). Örneğin, İstanbul Belediyesi, İstanbul'a Fatih Sultan Mehmet'in bir heykelini dikmeye karar verir ve bunun için milletler

arası bir yarışma açmayı düşünmektedir. Baltacıoğlu, bu duruma tepki gösterir ve Fatih'in heykelini bir yabancı heykeltıraş yapamaz, bu heykeli yapabilecek Türk heykeltıraşlar vardır. Fatih'in heykelini ancak onu duyabilen Türk ve Müslüman olan bir heykeltıraş yapabilir. Çünkü o heykele bizim duruşumuzu, jest ve mimiklerimizi veremez, yabancı bir heykeltıraş Fatih'in heykeli yerine bir Kardinal heykeli yapabilir demektedir (Baltacıoğlu, 1941 :2-4). Ona göre sanatta sadece teknik yoktur, sanatçının içinde yetiştiği toplumun kültürü, inancı, değerleri , kısacası toplumun her şeyi vardır.

Arvasi (___, 116), sanatın ilim ve akla bağlı yönleri bulunmakla birlikte onun esas itibariyle bir aşk ve gönül meselesi olduğunu, akıldan çok kalbi doyurmaya, düşünmekten çok sezme ve duymak olduğunu ifade etmişti. Ona göre sanat eğitimi, "insana, o sanatın tekniklerini ve seslerini inceleyip kritik etmeyi sağlam bir müşahede ve tecrübe imkanı bulmayı temin eder" anlamına gelmektedir.

San'a göre sanat eğitimi, kapsamsal ve genel anlamda, güzel sanatların tüm alan ve biçimlerini kapsamakta okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır. Ona göre sanat eğitimi iki temel görüşe indirgenebilir. Sanat yoluyla eğitim ve sanat için eğitimidir. Bu durumu, San şöyle açıklamıştır:

İlkinde önemli olan sanatsal yaratıcı uğraşların genel eğitim sistemi içinde insanı yetiştirici süreçler olarak yer almasıdır. Özgür yaratıcılık, çocuğun işine karışmamak, onu kendi haline bırakmak, az yönlendirmek bu anlayışın getirdiği düşüncelerdir. Diğerinde önem verilen ise karmaşık ve çok yönlü sanat olgusunun kendisidir. Çocuk, ergen ve yetişkinin çağını anlaması bakımından özellikle çağdaş sanat biçimlemelerinin üzerinde didaktik olarak durulur. Burada çocuğun kendiliğinden ne yapacağı değil, öğrencinin neye gereksindiği ve neler öğrenmesi gerektiği önem kazanmıştır (San:1982:218).

Sanat yoluyla eğitim çocukta ve gençte akıl ve aklın denetiminden çok, duylara, duygulara ve heyecanlara yer vererek, eğitim sistemlerindeki ussallaşmaya karşı çıkıp, duygusal yaşantılara ağırlık vermektir. Sanat için

eğitimde ise biraz daha somut ve gerçekçi bir yaklaşımla çağın bilim ve teknoloji çağı olduğu düşüncesiyle sanat eğitimini daha akılcı temellere oturtur (San, 1982: 218). Ona göre sanat eğitimi kavramı biraz karışıklığa yol açıyorsa da, sanat eğitimi teorik ve uygulamalı çalışmaları dersler içinde düzenleyen, bilimsel yöntemlere dayandırılarak ve disiplinler arası bir anlayışla ele alındığından daha çok sanat için eğitim anlayışı içinde düşünülebilecek bir ders içi yaratıcı etkinlikler programıdır (San,1982:219-220). San'a göre günümüzde sanat eğitimi anlayışındaki yönelmeler şöyledir:

Günümüz sanat eğitimi anlayışının gerek tam anlamıyla bir disiplinler arası alan olarak,Gerekse ne yalnızca eğitimi ne de yalnızca sanatı merkeze almayıp, sorunlara çok daha kapsamsal açıdan yaklaşmasıyla, giderek bir kültürlendirme, bilinçlendirme ve bu süreçler içinde ya da bu süreçlerden sonra kendini gerçekten ifade edebilmeyi kazandıran bir yola yöneldiğini vurgulamak gerekir (San, 1992: 652).

"Sanat yoluyla eğitim" ve "sanat için eğitim" kavramlarında son zamanlarda değişiklikler olmuştur. San'a göre "eğitim ağırlıklı sanat eğitimi" anlayışında duygusalca yaklaşımın dozu arttıkça sanat eğitim bilimi açısından bir çeşit romantizme düşüldüğü görülür. "Sanat ağırlıklı sanat eğitimi" ise genellikle us dışı yönelmelerden ve görüsel düşünmeden kaçınmaya çalışarak, sanat derslerini bilimsel bir temele oturtmak istemiştir. Sanat eğitimiyle ilgili tüm çalışmaların genelde yöneldiği asıl amaçlardan biri de daha iyi bir geleceğin tasarlanması, umut üretme, tasarlananların görselleştirilmesi, seslendirilmesi, dramatize edilmesi, bedenle, devinimle ifade edilmesi, yazılması ve canlandırılmasıdır (San, 1993: 644-647).

Dünyadaki hızlı gelişim ve değişmeye kalkınmakta olan Türkiye'nin de ayak uydurması, çağı yakalaması gerekmektedir. Bilim, sanat ve teknoloji alanındaki gelişmeleri yakalamak için yapıcı ve yaratıcı bireylerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Yapıcı ve yaratıcı bireylerin yetiştirilmesinde sanat eğitimi, eğitim politikası içerisinde göz ardı edilemez. Uygulanacak sanat eğitiminin çağın icaplarına uyan,yaşanan değişme ve gelişmeleri izleyen programların uygulanması ile mümkündür (Balcı ve Özsoy, 1996: 48).

SANAT EĞİTİMİNİN GENEL EĞİTİM İÇİNDEKİ YERİ

Sanat eğitimi ; örgün eğitimde, okul öncesi eğitimden başlayarak ilk, ortaöğretim ve üniversite düzeyinden yaygın eğitime kadar bireylerin eğitilmesinde katkısı büyüktür.(Balcı ve Özsoy, 1996:48)

Günümüz Türkiye'sinde sanat eğitimi genel eğitimin içinde yer almaktadır. Eğitim kurumlarında sanat eğitimi genel eğitim içinde ve genel olarak sanat, sanatsal yaratma, sanat tarihi gibi konularda, resim müzik gibi alanlarda bilgi aktarımı ve uygulama bir arada yer almaktadır. Sanat eğitiminde şu alanlarda çalışmalar olmaktadır: Resim, çizim, grafik, heykel, mimarlık, çinçilik, dokuma, afiş, el sanatları, fotoğrafçılık, film, tiyatro, müzik, opera, bale, edebiyat vb.(San, 1982: 215).

Yaratıcılık, sanatın çok yönlü düşünce yapısında biçimlenmekte ve hayatla bütünleşmektedir. Eğitim, insanı mutluluğa götüren, kişiliğini geliştiren, yaptığı işlerde başarılı duruma getiren, yeteneklerini ve gizli güçlerini ortaya çıkaran bir eğitim olmalıdır ki, insan onuruna saygılı, demokratik ve çağdaş bir toplum üyesi olabilecek insan yetiştirilebilsin. Sanat eğitimi için de aynı şeyler geçerlidir. (Erbil,1990: 152) Erbil'e göre kötü baskılı tarihi kitaplarla sanat olgusunu kavratmak zordur. Öğrenciler geçebilecek bir not almak için ezberlemektedirler. Halbuki sanat tarihi bilgisi "bir hayranlık duygusu uyandırmak için değil, sanatçıyı, dönemini anlayabilecek, sanat yapıtıyla ilişki kurabilecek bir bilinç düzeyine erişilmesi, edinilen bilgi ve birikimlerin kişilik gelişimine olan katkısı içindir" (Erbil, 1990:153).

Erbil, sanat eğitimini örgün ve yaygın sanat eğitimi olmak üzere ikiye ayırarak incelemektedir. Ona göre yaygın sanat eğitiminden amaç; sanatın geniş halk kitlelerince kavranmasıdır. Sanat eğitimi seyircilerin bir sanat eseri karşısında hoşlanma duygusu taşıyabilmesi, evinin duvarlarını kültürlü, aydın kişi sansınlar diye süslemesi için verilen eğitim değildir. Sanat eseri, seyircinin kültür yapısına göre de anlamlar kazanabilmektedir. Örgün eğitim, orta öğretim

seviyesinde güzel sanatlar liseleri ile başlayarak yükseköğretimde sanatçı yetiştirmeyi amaçlayan bir süreçtir (Erbil,1990:152). Ancak bizde resim dersleri 1908 yılından sonra eğitim kurumlarında görülmeye başlanmıştır. Okullarımızın programları incelendiğinde sanat eğitimi veren derslerin çok az olduğu ve seçmeli olduğu görülür. Örneğin, liselerde resim ve müzik dersleri seçmelidir. İdareciler yer yokluğu nedeniyle çoğu zaman sanat eğitimi dersleri için sınıf açmamaktadır (Karayağmurlar, 1991:387).

TÜRKİYE'DE SANAT EĞİTİMİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

İlkokullara öğretmen yetiştirmek üzere 1868 de İstanbul'da Darülmuaallimin-i Sıbyan okulu açılmış,1870'de de Darülmuaallimat (kız öğretmen okulu) açılmıştır. İlk, orta ve liselere öğretmen yetiştiren şubelerinin de (İdadi, Rüştiye, Sultaniye) bünyesinde bulunduğu bir büyük Darülmuaalimin 1874 tarihinde kurulmuştur. Bu okulun rüştiye ve idadi bölümlerinde resim dersi de okutulmaktadır (Akyüz,1993:158). Tespit edilebilen kayıtlara göre ilk resim dersinin okutulduğu okul burasıdır.

İstanbul dışında ilkokul öğretmeni yetiştirmek üzere 1900 yılına kadar 15 öğretmen okulu açılmış fakat bu okullardaki öğretmen sayısı 15, öğrenci sayısı da 496 olmuştur.

Türkiye'de ilk defa 1883 tarihinde kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi'nde (Güzel Sanatlar Okulu) Avrupa tekniğine göre portre ve peyzaj üzerine çalışmalar yürütülmüştür. "Mühendis Mektebi, Harbiye ve Sanayi okullarında mesleki amaçlarına göre geometrik örgeler, ornament'ler ve arabeskler çiziliyordu". 1910 yılında Maarif Nazırlığı (Milli Eğitim Bakanlığı) Resim öğretimi konusunda incelemeler yapmak üzere İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nu Avrupa'ya göndermiştir. O,Türkiye'ye dönünce resim konusunda konferanslar vermiş, yayınlar yapmış, resim derslerini üst üste konmuş takozların resmini yapmaktan çıkarıp canlı şeylerin, özellikle öğrencilerin birbirlerinin resimlerini de yapmalarını istemiştir (San:1982: 220-221).

İstanbul Darülmualimin'ine Satı Bey 1909 da müdür olarak atanır. Satı Bey okulda bazı değişiklikler yapar.1915 tarihli Nizamname ile adı İstanbul Darülmualimin-i Aliye olarak değişir ve öğretim süresi 4 yıla çıkarılır. Her 4 sınıfta "Musiki ve Gına" dersi iki şer saat, resim dersi ise 1.2.3. sınıflarda ikişer 4. sınıfta 1 saat olarak okutulmak üzere programa konmuştur (Akyüz, 1993: 243).

1925 yılında ülkemize gelen John Dewey Milli Eğitim Bakanlığı'na verdiği Türk Eğitim Sistemi hakkındaki raporda sanat eğitime özel bir bölüm ayırmış ve öğretmen okullarında Sanat Dersi Öğretmeni yetiştirilmesi için özel dersler önermiştir. Aynı yıl ilkokullarda Resim ve Elişleri okutacak öğretmenler için bazı öğretmen okullarının beşinci sınıflarında özel bölümler açılması öngörülmüştür. 1926 yılında kabul edilen ilkokul programındaki Resim ve Elişleri bölümlerinin uygulanabilmesi için öğretmen yetiştirilmesine başlanmıştır. 1927 yılında İstanbul Sanayi-i Nefise Mektebi'nde bir Resim Öğretmeni kursu açılmıştır. Ayrıca bu okulun öğrencilerinden Resim Öğretmeni olmak isteyenlere pedagoji dersleri verilmeye başlanmıştır (San, 1982: 221).

Orta öğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmek üzere 1926 yılında Konya'da ve bir yıl sonra da Ankara'ya taşınan "Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü" kurulmuştur. İlk açılan bölüm Türkçe öğretmenliği bölümüdür.1932 yılında okulun Resim İş Bölümü de açılmış ve süresi de dört yıla çıkarılmıştır.1937 de Müzik Bölümü de açılmıştır. 1967-1968 öğretim yılında bütün bölümlerin süresi üç yıl olarak belirlenmiştir (San, 1982: 221).

1938'de uygulamaya başlanan ortaokul programında, Resim Dersi haftada önce bir, sonra iki saate çıkarılmıştır. 1949' daki Maarif Kongresinde, bazı yetersizlikler dolayısıyla Resim Dersleri yeniden haftada bir saate indirilmiştir (San, 1982: 222). 1978'de ortaöğretim kurumlarında iki saatlik zorunlu ders olarak hazırlanan " Turizm ve Sanat Eğitimi " dersi, öngörülen geniş kapsamlı, çağdaş müfredat programına ve çok yerinde ilke ve amaçlarına karşın, gerekli ön çalışma yapılmadan dersler yürürlüğe konduğu için, yürütülmemiştir.

1981'deki Mili Eğitim Şurasında, liselerde güzel sanatlar adı altında bir dersin okutulması kararlaştırılmıştır. 1981- 1982 öğretim yılında "iş ve teknik eğitimi" dersi güzel sanatlara ilişkin bir dersin sayısı düşürülerek ortaokul müfredat programına konulmuştur (San, 1982: 223).

Ortaöğretime öğretmen yetiştirmek üzere 1946 yılında Eğitim Enstitüleri açılmış bu okullar 1978-1979 öğretim yılında Yüksek Öğretmen Okullarına. 1982 yılında da Eğitim Fakülteleri'ne dönüştürülmüş, Resim Bölümü de diğer öğretmen yetiştiren bölümler gibi Eğitim Fakültesi bünyesinde öğretmen yetiştirmeye devam etmiştir.

RESİM İŞ EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

Okullarda Resim İş Öğretmenleri ne kadar planlı, amaçlı, sevgi ve inançla çalışırsa verim o oranda yüksek olur. Çocuğun resim yapmasını, malzemeleri kullanmasını seyretmek insana büyük zevk verir. "Öğretmenin coşturucu, etkileyici konu ve sunuşları ile çocuk daha iyi duyma, çevresini daha iyi görme, kişiliğine bağlı anlatımını daha etkin bir biçimde ortaya koyma olanağına kavuşmuş olur" (Kehnemuyi, 1995:43).

Boğa, (1987:166) sanat ve iş eğitiminin amacını "çocukların yaratıcılığını geliştirmek, karşılaştıkları güçlükleri kendi iradeleriyle yenmelerine yardımcı olmak, madde- form- görev ilişkisini kavratmak, sanat ve iş eğitimi bilgilerini öteki derslerde de bir ifade vasıtası olarak kullanmalarını sağlamak" olarak belirtmiştir. Resim, ahlaki kişiliğin oluşmasında da önemlidir. Etike, bu durumu şöyle açıklamaktadır:

Ahlak, görev ideali, sanat, güzel ideali için çalışır. Bunlarda bencillik ve çıkarıcılık yoktur. Sanat yapan insan adi ve bencil hazların dışındadır. Ayrıca sanat, bilinçli, belirli ve yaratıcı bir etkinlik olduğundan istemli, iradeye bağlı bir karakterdedir. İradenin gelişimi ve kişiliğin oluşumunda da yine resim etkili olmaktadır (Etike, 1987: 556).

Baltacıoğlu'na göre uygulamalı sanatlar da resimle beslenir. "Resim tüm sanatların dili ve yazısıdır". Resim belli meslek kişiliklerinin oluşmasına da etki

etmektedir. Örneğin, mimarlık, terzilik, ayakkabıcılık, dokumacılık gibi sanatlar yeterli resim tekniği olmadıkça başarılı olmaz . Çocuk ne görür ne düşünürse onun resmini yapar. Çocuk için resim bir oyundur (Etike,1987: 556-557). Ona göre okulu güzelleştirme, boyama ve badana işlerinde öğrenciler kullanılmalıdır.

Sanat eğitiminin önemi şöyle sıralanabilir (Boğa, 1987:167):

1. Sanat eğitimi çocuğun yaratıcılık gücünü ortaya çıkarır, geliştirir.
2. Çocuğa estetik görüş kazandırır.
3. Bir işi yapıp bitirme hazzını verir.
4. Kendine olan güveni artırır.
5. Sorumluluk duygusu kazandırır.
6. Temizlik, tertip ve düzen fikri oluşturur.
7. El- göz koordinasyonunu geliştirir.
8. İlgii yönünü ortaya koyar.
9. Tabiattaki güzellikleri algılamayı ve tabiata daha şuurulu bakmayı öğretir. görse algıyı geliştirir.
- 10.Yapıcı yaratıcı kişilik kazandırır.
- 11.Çevre ile ilişki kurmaya, çevreyi tanımaya, içe kapanıklıktan kurtulmaya ve iç dünyayı ortaya çıkarmaya yardım eder. Serbest düşünme ve serbest olarak anlatma ortamı sağlar
- 12.Bireyler arası yakınlaşmayı sağlayarak birlikte iş yapma sevgisini kazandırır.
- 13.Bireye benliğindeki duyguyu başkası ile paylaşma düşüncesi aşıl原因arak, sosyale cengenin sağlıklı kurulmasına katkıda bulunur.
- 14.Kıyaslamayı öğreterek, muhakeme ve karar verme yeteneğini geliştirir. görüş ufkunu genişletir.
- 15.Beğenme ölçüsü kazandırır.
- 16.Sanat zevki aşıl原因, sanatı sevmeyi ve sanata önem vermeyi, sanat eserlerinin kıymetini bilmeyi öğretir.
- 17.Toplumun sanat yönünden yükselmesine yardımcı olur.
- 18.Ruhi doygunluğa destekçi olur.

Gençler arasında uyuşturucu kullanmanın yaygın olduğu zamanımızda sanat eğitimi, gençlerde hobiler kazandırarak kötü alışkanlıklardan uzak tutabilir.

TÜRKİYE'DE RESİM İŞ ÖĞRETMENİ YETİŞTİREN FAKÜLTELER

Resim öğretmeni yetiştiren bölümü bulunan ve açılması planlandığı halde henüz açılmayan çeşitli Üniversitelerin Eğitim Fakülteleri Tablo 1 de verilmiştir

Tablo 1: Resim Öğretmeni Yetiştiren Fakülteler ve Açılması Planlanan Bölümler

Bağlı olduğu Ün.	Fakültenin adı	Açık	Açık Değil
İzzet Baysal Ün.	Eğitim Fak.	X	-
Afyon Kocatepe Ün.	Uşak Eğt. Fak.	-	X
Anadolu Ün.	Eğt. Fak.	X	-
Atatürk Ün.	Kazım Karabekir. Eğ. Fak.	X	-
" "	Ağrı Eğt. Fak.	-	X
Cumhuriyet Ün.	Eğitim Fak.	-	X
Çukurova Ün.	Eğitim Fak.	X	-
Dicle Ün.	Eğitim Fak.	X	-
Dokuz Eylül Ün.	Buca Eğt. Fak.	X	-
Gazi Ün.	Gazi Eğt. Fak.	X	-
" "	Mesleki Yaygın Eğt. Fak.	X	-
Marmara Ün.	Atatürk Eğt. Fak.	X	-
Mustafa Kemal Ün.	Eğitim Fak.	X	-
Niğde Ün.	Eğitim Fak.	X	-
19 Mayıs Ün.	Eğitim Fak.	X	-
Pamukkale Ün.	Eğitim Fak.	X	-
Selçuk Ün.	Eğitim Fak.	X	-
Süleyman Demirel Ün.	Burdur Eğt. Fak.	X	-
Uludağ Ün.	Eğitim Fak.	X	-
İnönü Ün.	Eğitim Fak.	X	-
100. Yıl Ün.	Eğitim Fak.	X	-
Toplam	20	17	3

Kaynak: T.C. Başbakanlık.(1996). Üniversitelerin Fakülte, Yüksekokul ve Enstitülerin Akademik-İdari Kadroları. Ankara: Başbakanlık Basımevi. S.186.

TÜRKİYE'DE GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİ

Bazı üniversitelerin açılmış veya açılması düşünülen ve Resim Bölümü bulunan Güzel Sanatlar Fakülteleri Tablo 2 de görülmektedir.

Tablo 2: Üniversitelerde Açık ve Açılması Planlanan Güzel Sanatlar Fakülteleri

Üniversitenin Adı	Programı Açık	Açılması Planlanan
Akdeniz Üniversitesi	X	-
Anadolu Üniversitesi	X	-
Atatürk Üniversitesi	X	-
Çukurova Üniversitesi	-	X
9 Eylül Üniversitesi	X	-
Erciyes Üniversitesi	X	-
Hacettepe Üniversitesi	X	-
Marmara Üniversitesi	X	-
Mersin Üniversitesi	X	-
Mimar Sinan Üniversitesi	X	-
S. Demirel Üniversitesi	X	-
Toplam	10	1

Kaynak: T.C. Başbakanlık.(1996). Üniversitelerin Fakülte, Yüksekokul ve Enstitülerin Akademik-İdari Kadroları. Ankara: Başbakanlık Basımevi. S.186.

Resim öğretmenliği programı açık bulunan Eğitim Fakülteleri 1996-1997 Öğretim Yılında toplam olarak 875, Güzel Sanatlar Fakülteleri Resim Bölümü de 260 öğrenci almaktadır (Ö.Y.S.M,1996:55-56). Bazı Eğitim Fakültelerinin ikinci eğitim programları da bulunmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı ortaöğretim seviyesinde 16 adet Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi açmıştır. Bu okullarda 1995-1996 öğretim yılında 1823 öğrenci ve 253 öğretmen bulunmaktadır (Tayan, 1996 :55).

Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen alımlarında istikrarlı bir tutum takip etmediği için zaman zaman öğretmenlik sertifikası programlarına bile katılmayan adaylar öğretmen olarak atanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı bazı yıllar Güzel

Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü mezunlarından Öğretmenlik Sertifikası Programına katılanları da Resim Öğretmeni olarak atanmıştır.

RESİM İŞ ÖĞRETMENİ YETİŞTİRMEDE KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Resim öğretmeni yetiştirmede karşılaşılan güçlüklerin bir kısmı diğer sanat dalları ve diğer öğretmenlik alanları için de geçerli olmaktadır. Resim öğretmeni yetiştirmede karşılaşılan güçlüklerin başlıcaları şunlardır.

1. Resim Bölümüne Ö.S.S. yi kazanan gençler, yetenek sınavı ile alınmakta fakat çoğunlukla genel liselerden öğrenciler gelmektedir.
2. Gençler genellikle toplumda daha yüksek gelir ve prestij sağlayan mesleklere yönelmektedir.
3. Öğretmenlik mesleği daha alt düzeyde başarı gösterenlerin yöneldiği bir meslek olarak gözükmektedir. Bu güçlükler Pasin'e göre Ö.S.S. ve Ö.Y.S. den kaynaklanmaktadır (Pasin, 1991:537).
4. Öğretim maliyeti düşük tutulmakta, öğretmen yetiştirmede finansman ve mali kaynaklar yetersiz bulunmaktadır.
5. Atölye, işlik ve laboratuvar gibi fiziki donanım yetersizliği bulunmaktadır.
6. Öğretmenlik mesleğinin maddi olanaklarının yetersizliği nedeniyle öğretmen adaylarının ya tesadüfe ya da başka bir olanak bulunmadığı için bu mesleği seçmiş olmalarıdır.
7. Öğretmen yetiştiren kurumların farklılığı nedeniyle öğretim elemanlarının öğretim düzeyleri açısından belli ve zorunlu ölçüler bulunmamaktadır.
8. Milli Eğitim Bakanlığı ile Üniversiteler arasında öğretilerde bulunması gereken standartlar konusunda anlayış farklılığı bulunmaktadır.
9. Öğretmen yetiştiren kurumlara alınacak öğrenci kaynağı, öğretmenliğe hazırlayıcı programlardan yoksundur
10. Öğretmen yetiştirmeye ilişkin araştırmalar az veya yapılan araştırmaların sonuçlarından yeteri kadar yararlanılmamaktadır.
11. Öğretmenlik öncesi yapılan stajlar yetersiz ve çok kısa sürelidir (Büyükişleyen, 1987:170).

RESİM İŞ BÖLÜMLERİNDE YENİDEN YAPILANMA TARTIŞMALARI

M.E.B' liği 1986 yılından 1991 yılının Kasım ayına kadar sınavla öğretmen ataması uygulamıştır. Bu uygulama sonucunda bir çok branşta olduğu gibi Resim İş Bölümü mezunlarının da büyük çoğunluğu öğretmen olamamıştır. Daha sonra Güzel Sanatlar Fakültelerinden mezun olanların Pédagojik Formasyon Kursları ile Resim İş Öğretmenliğine hak kazanmaları M.E.B' nin duyduğu ihtiyaçtan daha fazla adayın olduğu ortaya çıkmıştır.

Resim İş Eğitimi Bölümlerinin kuruluş amacı, ilk ve orta öğretim kurumlarına sanat eğitimcisi yetiştirmektir. Ancak bu bölümlerden mezun olup ta öğretmen olamayan adayın, başka kurumlara elaman yetiştirmeye yönelik program değişikliğini gündeme getirmiştir. Bu program değişikliği de Resim İş Bölümlerini amacından saptıracaktır ve ister istemez de Güzel Sanatlar Fakültelerinin programları ile benzerlik gösterecektir. Resim İş Eğitimi Bölümlerinde hem sanat eğitimcisi hem de anasanat dallarında uzmanlaşmayı sağlayacak programlar düzenlenebilir. Ama sanat eğitimcisi yetiştirme amacı esas alınmalıdır. Anasanat dalları birbirinden kopuk olarak düşünülmemelidir. Öğretmen adayı kendi anasanat dalında uzmanlaşırken diğer anasanat dallarının da temel eğitimini almalıdır (Balcı ve Özsoy; 1996: 49).

Resim İş Eğitimi adlandırması sanat eğitiminin yalnızca bir boyutunu kapsamaktadır. Bu nedenle dar kapsamlı bir sanat eğitimi anlayışı ortaya çıkmaktadır. Kağıt, kalem ve boyaya indirgenen bu anlayış, disiplinlerden kopuk, fikri boyutu olmayan, öğrenci objektif olmasını sınırlayan ve onları sanat eğitiminden soğutan bir yaklaşımdır. Eğitim Fakülteleri Resim İş Bölümleri, öğretim elemanlarının sanatsal becerilerine göre değil, öğrencilerin ve ülkenin gelecekteki ihtiyaçlarına göre yeniden yapılanmalıdır. Bölümlerin adları değiştirilmeli, sanat tarihini, estetiği ve eleştiriyi bir bütünlük içinde verebilen sanat eğitimcileri yetiştirmeye doğru gitmelidir (Boydaş, 1996:8).

Başlangıçta Resim İş Eğitimi, resim ve iş ile sınırlıydı. Daha sonra bununla yetinilmeyerek plastik sanatların diğer dallarını da kısmen kapsamaya başladı. Sonradan tasarım da eklenince plastik sanat ve tasarım eğitimine yada kısaca plastik sanat eğitimine gelindi. Uçan 'a göre (1996: 9-10), Plastik Sanat Eğitimi Tasarım Eğitimi de kapsayıcı biçimde tanımlanabilir. Böylece, Resim İş yerine Plastik Sanat kavramı esas alınarak alan, ders, bölüm ve anabilim / anasanat dalı yeniden adlandırılabilir, eğitim - öğretim programları da buna göre adlandırılabilir.

Güngör 'e göre (1996: 33); Eğitim Fakültelerinin Resim İş Eğitimi Bölümleri programlarında yer alan İş Eğitimi Dersi, Estetik ve Sanat Eğitimi bütünlüğü içinde, yaratıcılığı öngören tasarım bilincine ve metodolojisine dayalı içeriğiyle 'tasarım' adı altında okutulmaktadır. Böyle olunca, yaratıcı insan tipi yetiştirmeyi amaçlayan programlardan geçen Resim İş Eğitimi Bölümü mezunlarının İlköğretim okullarındaki dersleri okutmaları düşünülmemelidir. Zira amaçlar farklıdır. Amaçlar farklı olunca araç ve yöntemlerde farklı olacaktır. Gökbulut 'a göre (1996: 29);" Resim İş Eğitimi adlandırması, Plastik Sanatlar ve Tasarım alanında ilk ve orta dereceli okullarda uygulanmak üzere hazırlanan programları kapsamaktadır". Ona göre " programlar ile uygulamalar arasındaki bütünlük, amaçlanan eğitimin düzeyini oluşturur."

Eğitim Fakültelerinin Sanat Eğitimi veren bölümlerinin de amaçları gereği, ilk ve orta dereceli okulların Sanat Eğitimi programları ile bütünlük içerisinde olmaları zorunluluktur. Bu nedenle Resim İş Eğitimi adlandırmaları, eğitimin amaca uygunluk ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Toplumumuzda yüksek öğrenim görmüş kişilerin bile "benim sanatla ilgim yoktur" gibi sözlerini duymaktayız. Halbuki bir orta dereceli okul mezununun bile sanat nedir? Niçin vardır? İşlevi nedir? Gibi sorulara cevap verebilmesi gerekmektedir (Gökbulut, 1996:29-30).

Özgen' e göre (1996: 36), Sanat ve iş Eğitimi etkinliklerimizi yavaşlatan nedenleri ortadan kaldırmamız gerekir. Bu nedenler şunlardır:

1. Ekonomik, sosyal ve kültürel nedenler.
2. İlkelerde ve amaçlarda istenen birliğin sağlanamaması.
3. Müfredat programlarının içerik yönünden yetersizliği.
4. Sürenin kısıtlı olması.
5. Sanat Eğitimi yalnızca Resim İş Eğitimi biçiminde düşünmek.
6. Sanat Eğitiminin olumlu bir biçimde yönlendirecek, bilimsel nitelikli kaynaklarının eksikliği.
7. Sanat Eğitimi yetiştiren kurumlara tam ve çağdaş bir işlerlik kazandırılmaması.

Telli' ye göre (1996:43), Sanat Eğitimi Öğretmeni yetiştirirken dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

1. Genel kültüre sahip olmalıdır.
2. Bir anasanat dalında yetişmelidir...
3. Yardımcı sanat dalını da uygulayarak tanımalıdır...
4. Öğretmenlik bilgilerini kazanmalıdır... Doyurucu bir biçimde okullarda uygulama yapılmalıdır.
5. Kuramsal sanat bilgileri veren dersleri almalıdır...
6. Yabancı dil bilmelidir.

Baler ' e göre (1990:223), Resim İş Eğitimi Bölümünden mezun olan adaylar, genel kültür, pedagojik formasyon alanlarıyla birlikte özel alan eğitimi için de şu yeterliklere sahip olmalıdır:

1. Genel sanat bilgisi dersleri: Estetik, sanat tarihi, sanat eleştirisi, sanat psikolojisi, sanat ve yaratıcılık vb. teorik dersler.
2. Atölye dersleri; iki boyutlu çalışmalar: Resim, baskı resim, grafik gibi yüzeysel plastik ve tasarım çalışmaları.
3. Üç boyutlu çalışmalar: modelaj, heykel, seramik, yapısal çalışmalar, ağaç işleri, metal işleri, mukavva işleri, örgü dokuma işleri vb.

Balamir 'e göre (1996: 16), sanat eğitimcisinin görevi şöyledir:

Sanat eğitimi anlayışı içinde yer alan, duygu, algılama, imgeleme, düşünme, yaratıcı ve üretici kavramlarının, plastik sanatların oluşumunu sağlayan temel yapı taşları içinde öğrenciye yaşatmak; onu görebilen, sezebilen, araştıran, düşünen, üretken bireyler haline getirerek, yaratıcı ve yapıcı güçlerini geliştirmek, sanat uğraşısında örneğe bağımlı ve ezbere dayalı değil, bilinçli tavırlar almalarını ve çağın gereksinimleri doğrultusunda çözümlenmelere varabilmelerini sağlayabilmek, sanat eğitimcisinin görevidir. Bu görev yerine getirilirken sanat eğitimcisi, öğrenciye kendi problemini koyma ve bu problemi çözme yöntemi aşılmalıdır. Seçenekleriyle özgür çözümler aramalarını sağlamalıdır...

Resim İş öğretmeni yetiştiren eğitim fakültelerinden örnek olarak, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim İş Bölümü ders programı şöyledir:

Tablo 3: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim İş Bölümü Ders Programı
I. YIL DERS PROGRAMI
I. YARIYIL

DERSİN KODU ADI	T	P	B
RES 103 Desen I	2	2	3
RES 105 İki Boyutta Temel Sanat Eğitimi I	3	3	4
RES 107 Form ve İnşa I	2	2	3
RES 109 Genel Sanat Terminolojisi I	2	0	2
RES 111 Perspektif	2	1	3
RES 151 Estetik ve Sanata Giriş I	2	0	2
RES 153 Felsefeye Giriş I	2	0	2
Toplam	15	8	19
TIT 101 Ata. İlk. ve İnk. Tar.	2	0	2
TDK 101 Türk Dili	2	0	2
YDE 101 Yabancı Dil	2	0	2
Seçmeli			
Bed 101 Beden Eğitimi	1	0	1
Müz 101 Müzik	1	0	1

Tablo 3'ün devamı,

II. YARIYIL

DERSİN KODU ADI	T	P	B
RES 104 Desen II	2	2	3
RES 106 İki Boyutta Temel-Sanat Eğitimi II	3	3	4
RES 108 Form ve İnşa II	2	2	3
RES 110 Genel Sanat Terminolojisi II	2	0	2
RES 112 Perspektif	2	1	3
RES 152 Estetik ve Sanata Giriş II	2	0	2
RES 154 Sanat Felsefesi	2	0	2
Toplam	15	8	19
TIT 102 Ata.İlk ve İnk. Tarihi			
	2	0	2
TDK 102 Türk Dili			
	2	0	2
YDE 102 Yabancı Dil			
	2	0	2
Seçmeli			
Bed 102 Beden Eğitimi			
	0	2	1
Müz 102 Müzik			
	0	2	1

II. YIL DERS PROGRAMI

I. YARI YIL

DERSİN KODU ADI	T	P	B
RES 203 Desen III	2	2	3
RES 205 Tipografi	1	2	2
RES 207 Fotoğraf Tekniği	2	0	2
RES 233 Heykel I	2	2	3
RES 251 Sanat Tarihi I	2	0	2
EĞT 201 Eğitim Bilimlerine Giriş	3	0	3
RESİM ANA SANAT DALI			
RES 211 Atölye I	3	4	4
RES 217 Alan Teknolojisi I	2	0	2
GRAFİK ANASANAT DALI			
RES 221 Atölye I	3	4	4
RES 223 Alan Teknolojisi I	2	0	2
Toplam	22	14	27
YDE 201 Yabancı Dil	3	0	3

Tablo 3'ün devamı.

II. YARIYIL

DERSİN KODU ADI	T	P	B
RES 204 Desen IV	2	2	3
RES 206 Tipografi II	1	2	2
RES 208 Fotoğrafi	1	2	2
RES 234 Heykel II	2	2	3
RES 252 Sanat Tarihi II	2	0	2
EĞT 201 Eğitim Bilimlerine Giriş	3	0	3
RESİM ANA SANAT DALI			
RES 212 Atölye II	3	4	4
RES 218 Alan Teknolojisi II	2	0	2
GRAFİK ANASANAT DALI			
RES 222 Atölye II	3	4	4
RES 224 Alan Teknolojisi II	2	0	2
Toplam	13	12	18
YDE 202 Yabancı Dil	3	0	3

III. YIL DERS PROGRAMI

I. YARI YIL

DERSİN KODU ADI	T	P	B
RES 353 Plastik Sanatlar ve İş Eğitimi Yöntemleri I	2	0	2
RES 351 Sanat Tarihi III	2	0	2
RES 325 Baskı Teknikleri I	2	2	3
EĞT 301 Genel Öğretim Metotları	3	0	3
RESİM ANASANAT DALI			
RES 311 Atölye III	4	6	6
RES 317 Resim Tarihi ve Eser İnceleme I	2	0	2
RES 327 Grafik I	2	2	3
GRAFİK ANASANAT DALI			
RES 321 Atölye III	3	4	4
RES 329 Grafik Tarihi ve Eser İnceleme I	2	0	2
RES 315 Resim I	2	2	3
Toplam	12	10	16
Seçmeli			
YDE 301 Yabancı Dil	2	0	2
RES 319 Bilgisayar Programlama I	2	2	3
RES 303 Fotoğrafik I	2	2	3
RES 333 Heykel III	2	2	3
RES 361 Seramik I	2	2	3

Tablo 3'ün devamı.

II.YARI YIL

DERSİN KODU ADI	T	P	B
RES 354 Plastik Sanatlar ve İş Eğitimi Yöntemleri II	2	0	2
RES 352 Sanat Tarihi IV	2	0	2
RES 326 Baskı Teknikleri II	2	2	3
EĞT 302 Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3
RESİM ANASANAT DALI			
RES 312 Atölye IV	4	6	6
RES 318 Resim Tarihi ve Eser İnceleme II	2	0	2
RES 328 Grafik II	2	2	3
GRAFİK ANASANAT DALI			
RES 322 Atölye IV	3	4	4
RES 324 Tipografi IV	1	2	2
RES 330 Grafik Tarihi ve Eser İnceleme II	2	0	2
RES 316 Resim II	2	2	3
Toplam	16	10	20
Seçmeli			
YDE 302 Yabancı Dil	2	0	2
RES 320 Bilgisayar Programlama II	2	2	3
RES 304 Fotoğrafik II	2	2	3
RES 334 Heykel IV	2	2	3
RES 362 Seramik II	2	2	3

IV. YIL DERS PROGRAMI
I. YARI YIL

DERSİN KODU ADI	T	P	B
RES 451 Sanat Tarihi V	2	0	2
RES 455 Çağdaş Sanat Akımları	2	0	2
RES 443 Tasarım I	2	2	3
RES 461 Seramik I	2	2	3
EĞT 453 Resim İş Öğretim Yöntemleri	3	0	3
EĞT 403 Eğitim Felsefesi (Seçmeli I)	2	0	2
RESİM ANASANAT DALI			
RES 411 Mezuniyet Proje Çalışması I	5	5	7
GRAFİK ANASANAT DALI			
RES 421 Mezuniyet Proje Çalışması I	3	5	5
RES 423 Video - Film - TV I	2	0	2
Toplam	12	10	17
Seçmeli			
YDE 401 Yabancı Dil	2	0	2
RES 405 Dekorasyon	2	2	3
RES 407 Duvar Resmi	2	2	3

Tablo 3'ün devamı.

II. YARI YIL

DERSİN KODU ADI	T	P	B
RES 452 Sanat Tarihi VI	2	0	2
RES 456 Çağdaş Türk Plastik Sanatları	2	0	2
RES 444 Tasarım II	2	2	3
RES 462 Seramik II	2	2	3
EĞT 402 Öğretmenlik Uygulaması	2	2	0
EĞT 404 Eğitim Sosyolojisi	2	0	2
EĞT 406 Rehberlik (Seçmeli II)	2	0	2
RESİM ANASANAT DALI			
RES 412 Mezuniyet Proje Çalışması II	5	5	7
GRAFİK ANASANAT DALI			
RES 422 Mezuniyet Proje Çalışması II	4	3	5
RES 424 Video - Film - TV II	1	2	2
Toplam	12	9	17
Seçmeli			
YDE 402 Yabancı Dil	2	0	2
RES 406 Tekstil	2	2	3
RES 408 Duvar Resmi II	2	2	3

Kaynak: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim İş Eğitimi Bölümü
(1994). Resim İş Öğretmenliği Programı.

RESİM İŞ ÖĞRETMENLERİNİN SORUNLARI

Her mesleğin çeşitli sorunları vardır. Resim iş öğretmenlerinin belirlenebilen başlıca sorunları şunlardır.

1. Öğretim programlarının eskiliğinden kaynaklanan sorunlar. Örnek olarak ortaöğretim resim dersi programları 1957 yılına aittir.
2. İlköğretim ve ortaöğretimde derslerin süresi azdır. Örneğin, ilköğretimde resim dersi 1.2.3. sınıflarda haftada birer, 4. ve 5. sınıflarda ikişer saattir. Ortaokullarda, 1. ve 3. Sınıflarda birer, 2. Sınıfta 2 saattir. 1995 - 1996 yılında uygulamaya konan yeni programda lise birinci sınıflarda resim dersi haftada 2 saattir. Diğer sınıflarda da aynıdır.
3. Teftiştten kaynaklanan sorunlar bulunmaktadır.

4. Araç gereç- fiziki donanım yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar bulunmaktadır. Örneğin, okullarda malzeme ve resim dershanesi yoktur.
5. Ölçme ve değerlendirme ile ilgili sorunlar vardır.
6. Atama ile ilgili sorunlar bulunmaktadır.
7. Kendini geliştirmede karşılaşılan sorunlar vardır. Örneğin; kaynak kitap, dergi gibi yayınlara ulaşmada karşılaşılan sorunlar.
8. Hizmet- içi eğitimin yetersizliği gözlenmektedir.
9. Üniversite ve okul işbirliğinin sağlanamamasından kaynaklanan sorunlar vardır (San,1990:247-248).
- 10.Okul yöneticileri, müfettiş, veli ve öğrenciler güzel sanatlar eğitiminin önemine yeteri kadar inanmamaktadır. Veli öğrencinin durumunu öğrenmek için okula gelince genellikle matematik, Türkçe, fizik ve kimya gibi derslerin öğretmenlerine uğramakta, çocuğunun durumunu sormaktadır.

SANAT EĞİTİMİ VE PROGRAMLARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLER

Eğitim faaliyetlerinin sonucunun istenilen doğrultuda olması tutarlı ve ayrıntılı bir planlamayı gerektirir. Bu nedenle eğitim faaliyetleri bir program çerçevesi içerisinde olmalıdır (Sezgin, 1994: 3).

Ertürk (1972: 13), eğitim programlarını düzenli eğitim durumları olarak tanımlamaktadır. Gürol (1997: 27), eğitimin genel amacının "...Bireylerin bireysel gelişim, toplum değerlerine ve yaşama biçimlerine sağlıklı uyumuna yardım etmek..." olduğunu belirtmiştir. Varış' a göre (1971: 16), "program geliştirme, programın kapsadığı amaçların sağlıklı ve etkin bir şekilde realize edilmesi için faydalanılan esasları, prensipleri (teorileri) ve faaliyetleri (uygulama) operasyonel anlamda ele alan bir çalışmadır." Külahçı (1995: 6), Program geliştirmenin program tasarımı ile karıştırılmaması gerektiğini, program geliştirmenin uygulamada kaldığı sürece devam etmesi gereken bir süreç olduğunu belirtmekte ve açıklamalarını şöyle sürdürmektedir:

Program geliştirme yeni bir alanda ilk program olarak başlatılabilir. Bu durumda öncelikle böyle bir programa gerçekten gereksinme olup olmadığını belirlemek için bir çalışma yapılması ve sonra diğer aşamaların planlanması gerekir. Program geliştirme mevcut

programın iyileştirilmesine yönelik ise bu kez ihtiyaç belirlemesi ve mevcut programın değerlendirilmesi bir arada yürütülür...

İlk ve orta öğretim, hatta yüksek öğretim de dahil olmak üzere sanatçı - öğretmen yetiştirilirken verilen sanat eğitimi programlarının işlenişine baktığımızda daha çok uygulamaya ağırlık verildiği görülmektedir. Bu biraz da bizim sanat eğitimini algılayış biçimimizden kaynaklanmaktadır. İlk ve orta öğretim kademelerinde yanlış olarak sanat eğitimini salt yetenek ve yaratıcılık geliştirme olarak algılayarak, duyuşsal alanla sınırlamak bilişsel alandan uzaklaşmak demektir ki bunun da teoriyi gereksiz kıldığı zannedilmektedir. Uygulamalardaki bu yanlışlık ilköğretim seviyesinde dersi amacından uzaklaştırmış, bir boş zaman eğlencesine dönüştürmüştür. Hizmet öncesi öğretmen eğitimi kapsamında ilkokul ve ortaokulda sanat eğitimi derslerini verecek öğretmenler için hazırlanan sanat eğitimi programlarında, teori - uygulama arasındaki uyumlu denge dikkat çekicidir. Bir yandan ilköğretim kademesine öğretmen yetiştirme, diğer yandan ilköğretimdeki sanat eğitiminde öğrencilerle beraber uygulanabilecek tarzda hazırlanan bu programlar olumlu karşılanmalıdır (Uysal, 1996: 47).

Yüksek öğretimde sanat eğitimi hem program hem de yöntem açısından uzman eleman yetiştirilirken farklı düşünülmelidir. halen uygulamaların ağırlıklı olması bu yöntem biçiminin doğruluğunu göstermez. Eğitim hangi alanla ilgili olursa olsun temelinde bilgi vardır. Sanatın kuramsal yanı ile ilgili araştırmaların ülkemizdeki azlığı uyguladığımız sanat eğitimini boşlukta bırakmakta, daha çok biçimciliğe yöneltmektedir (Uysal, 1996: 47).

Günümüzde, ilk ve orta dereceli okullardaki Resim İş derslerinde, hatta okullara öğretmen yetiştiren Resim iş eğitimi bölümlerinde sadece resim veya iş yaptırılmayıp grafik, heykel, seramik, tekstil gibi plastik sanatlar veya tasarım alanlarının bazı dallarına yönelik eğitim verilmektedir (Özsoy, 1996: 37).

Etike'ye göre (1996: 24), "Sanat Eğitimi salt beceriye, yeteneğe dayalı bir eğitim değildir; bilişsel, düşünsel boyutu en az diğer derslerde olduğu kadar

(Etike 96:24)

önemlidir." O' na göre resim ve müzik derslerinde kazandırılmaya çalışılan estetik davranışlar iyi hazırlanmış eğitim programları ve iyi yetiştirilmiş öğretmenler ile beklenen düzeye ulaşacaktır. Etike, ilkökul düzeyindeki Resim İş Derslerinde estetik tasarlama olgusunun zaten olduğunu tasarım dersinin ortaokul düzeyinde başlaması gerektiğini söylemektedir.

Atan (1996:13 -14): "Yalnız yetenek ile bir yere varılamayacağını, her alanın tarihsel gelişimi olduğunu belirtmektedir." Ona göre 'Sanat Eğitimi Programları, düne bakarak günün ve yarının Sanat Eğitiminin nasıl olması gerektiği sorusuna cevap arar", Atan, Resim İş Eğitimi Programlarına ülkenin zengin tarihi kültürünün yansıtılmasını söylemektedir.

Etike' ye göre (1996: 23), İlk ve orta öğretimdeki Sanat Eğitimi ile yüksek öğretimdeki Sanat Eğitimi aynı düzlemde tartışılmamalıdır. İlk ve orta öğretimde Sanat Eğitimi genel eğitimin bir parçasıdır. Bu eğitimde çocuğa sanattan anlayan bir kişilik kazandırmak hedeflenir. Yüksek öğretimde ise zorunlu seçmeli dersler kapsamında yer alan Resim, Müzik gibi dersler bu anlamda sürdürülür. Eğitim Fakülteleri Resim İş Bölümleri ise Sanat Öğretmenliği mesleği kazandıran programlar uygular. Etike, ilköğretimde yer alan Resim İş Derslerinin adının Plastik Sanatlar ve Tasarıma dönüştürülmesini yanlış buluyor .O' na göre önemli olan eğitim sistemimiz içindeki Sanat eğitimi boşluğunu doldurmaktır. Etike, İlk ve orta öğretimde Resim İş dersi Programlarına ülkenin zengin kültür ve tarihinin yansıtılmasına da karşı çıkmaktadır. Ona göre:

...Burada amaçlanan çocuğa doğru bir tarih ve kültür bilinci kazandırmaksa Resim İş Öğretim Yönteminin Tarih, Coğrafya gibi derslere girilmesi gerçekleştirilmelidir. Çocuk tarih bilincini Tarih dersinde, Sanat Eğitimi yöntemleri kullanılarak kazanabilir... (Etike,1996:23).

Balcı ' ya göre (1996: 18) " Resim Dersinin temel amacı bireylere estetik kişilik yapısı kazandırarak, toplumun yapıcı, yaratıcı, üretken üyeleri haline getirmektir." Balcı Resim Dersinin iki boyutlu çalışmalarının yanında üç boyutlu çalışmalarının da yer aldığı Plastik Sanatları da kapsayan bir ders olması

gerektiğini, müfredat programlarının bu içeriğe göre hazırlandıkları halde "Resim" adının içeriğe ters düştüğünü belirtmektedir.

Sanat Eğitimi dersleri diğer derslerin stresinin atıldığı, boş vakitlerin değerlendirildiği dersler olarak görülmemelidir. Sanat Eğitimi dersleri yalnızca yetenekli öğrencilere verilen bir ders değildir (Balcı, 1996: 19).

Eğitim programları incelendiğinde istenik davranış kazandırmaya yönelik bir çok noktanın programlarda mevcut olduğu görülmüştür. Kınıklı 'ya göre önemli olan öğretmen bunları gerçekleştirebilecek kapasiteye sahip olup olmadığı, okul yöneticilerinin tutumu ve aile faktörüdür (Kınıklı.1996:34).

Uysal'a göre, "Çağdaş sanat eğitiminin bir gereği olarak sanat ve sanatçıya duyarlı bir toplum oluşturulması, estetik çevre şuurunun geliştirilmesi, yeni bilginin üretiminde ön şartlardan birisi olan tasarım eğitimi alanlarında hali hazırda var olan Resim - İş Eğitimi programları yetersiz kalmaktadır (Uysal. 1996:47). Telli (1996: 43); Bu günkü Resim İş Derslerinin okullarımızdaki programlarını, uygulamaları yeterli bulmuyor. Bakanlıktan. okul yöneticilerine. diğer ders öğretmenlerine ve velilere kadar herkesin bu derse yeteri kadar önem vermediğini belirtiyor. Tunç'a göre (1996: 44), "Sanat Eğitimi Programları içeriği ne geleneğe, ne de keyfiliğe bırakılmadan, akılcı analiz formülleriyle belirlenmelidir".

Balcı ve Özsoy (1996: 130): İlk ve orta öğretimdeki Sanat Dersi müfredat programlarının yenide gözden geçirilmesi ve fakültelerin Sanat Eğitimi Bölümleri ile uyum sağlamasını önermektedirler. İlköğretimde Sanat Derslerine ayrılan sürenin haftada iki saatten az olmamasını, ortaöğretimde de dört saatten az olmamasını ve zorunlu dersler olarak programlarda yer almasını önermektedirler.

M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulu'nca hazırlanan İlköğretim Okulları ve Liselerin Resim İş Dersinin genel amaçları şöyledir.

Tablo 4: İlköğretim Okulları 2. Kademe I. Sınıf Resim İş Dersi Genel Amaçları

1. Güzel Sanatların Önemini ve Gerekliliğini Kavrayabilme.
2. Çizgisel Çalışmalarda Kullanılan Çeşitli Gereçleri Tanıyabilme.
3. Çizgi ve Çizgi Çeşitlerini Tanıyabilme.
4. Çizgilerle Grafiksle Çalışmalar Yapabilme.
5. Baskı Resim Tekniklerini Tanıyabilme.
6. Koyu, Orta, Açık Leke Değerlerini Kavrayabilme.
7. Koyu, Orta, Açık Değerlerle Oluşturulmuş Düzenlemeler Yapabilme.
8. Doğadaki Güzellikleri Görerek Edindiği İzlenimleri Çalışmalarına Aktarabilme.
9. Doğadaki Varlıkların ve Olayların İlginç Gelen Yönlerini Farklı Teknikler Kullanarak Leke Değerleri İle Düzenlemeler Yapabilme.
10. Renk Bilgisi.
11. Renk Bilgisini Renk Çemberinde Uygulayabilme.
12. Örtücü Boya ve Teknikleri Bilgisi.
13. Saydam Boya ve Teknikleri Bilgisi.
14. Sevginin ve Yaşama Sevincinin Ne Olduğunu Kavrayabilme.
15. Sevgiye ve Yaşama Sevincine İlişkin Duygu, Düşünce ve Gözlemlerini Resim Diliyle Anlatabilme.
17. Dikkat ve Algılama Gücünü Geliştirici Bellek eğitimi Yapabilme.
18. Duygularını ve Hayal Gücünü Geliştirmek İçin Öykü, Masal Gibi Sözlü Anlatım
19. Öğelerini, Görsel Anlatıma Dönüştürebilme.
20. İki Boyutlu Çalışmalarda Artık Malzemeleri Kullanabilme.
21. Üç Boyutlu Biçimlendirme ve İnşa Çalışmaları Yapabilme.
22. Tasarım Bilgisi.
23. Savurganlık Konusundaki Duygu, Düşünce ve Bilgilerini Grafik Tasarımı Olarak Yansıtabilme.
24. Yakın ve Uzak Çevresindeki Sanat Olaylarına İlgi Duyuş.
25. Çeşitli Sanatçı ve Tasarımcıların Eserlerini Röprodüksiyon ve Fotoğrafları İle Bunlara İlişkin Yazılı Kaynakları Biriktirerek Görsel Sanatlarla İlgili Bakış Açısı Kazanabilme.
26. Tarihi Eserleri, Anıtları, Müzeleri, Galeri, Sanatçı ve Tasarımcı Atölyelerini Tanıyarak Sanat Eserlerini Koruyabilme.

Tablo 4'ün Devamı.

-
27. Kompozisyon Bilgisi.
 28. Okul içinde ve Dışında Bireysel Olarak veya Yardımlaşarak Geniş ve Dar
 29. Ölçülerde Kompozisyonlar Tasarlayarak Uygulayabilme.
 30. Bol Figürlü Çalışmalar Yapmaya İlgili Duyuş.
-

Kaynak: M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (1992). İlköğretim Kurumları Resim İş Dersi Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. SS. 105-106.

Tablo 5: İlköğretim Okulları 2. Kademe II. Sınıf Resim İş Dersi Genel Amaçları

---

1. Güzel Sanatların Önemi ve Gerekliliğini Kavrayabilme.
2. Görsel Biçimlendirme Öğelerinin Neler Olduğunu Tanıyarak Çalışmalarında
3. Uygulayabilme.
4. Çevre İle İlgili Gözlemlerini ve Tepkilerini Taslak Defterine Biçimsel Anlatım Öğeleri İle Aktarabilme.
5. Görsel Çalışmalarda Doku Bilincine Varabilme.
6. Kara Kalemle Değişik Bitki Etütleri Yapabilme.
7. Renk Bilgisi.
8. Renkle İlgili bilgilerini Renk Çemberinde Uygulayabilme.
9. Görsel Alanda Eleştirel Çalışmalar Yapabilme.
10. Doğadan Gözlemleyerek Elde Ettiği Etütleri Yeniden Düzenleyerek Estetik
11. Kompozisyonlar Yapabilme.
12. Kitle İletişim Araçları Yardımı İle Derlediği Kaynakları, Görsel Çalışmalarında Uyarıcı Olarak Kullanabilme.
13. Değişik Yörelerdeki Kültürel, Sanatsal Etkinlikleri İnceleyerek İki veya Üç Boyutlu Çalışmalara Aktarabilme.
14. Değişik Ulusların Kültürlerinden Edindiği İzlenimleri ve Yorumları Görsel Olarak İfade Edebilme.
15. Çalışmalarında Farkında Olmadan Uygulanan Görsel ve Estetik Kuralların Değerinin bilincine Varabilme.
16. Sanat Etkinlikleri Yoluyla Sanatın Yaşama Katkısını Sezebilme.
17. Hayatını Etkileyen ve Değişik Sanat Etkinlikleri Yoluyla Oluşan Duygularını Çalışmalarına Yansıtabilme.
18. Sanat Eseri veya Sanat Değeri Olan Röprodüksiyon Örneklerini İnceleyerek Sanata İlgili Duyabilme.

Tablo 5' in Devamı.

19. Sanatçı Üslupları ve Sanat Akımları Hakkında Temel Bilgiler Edinebilme.
20. Sanatçıların Kullandıkları Özgün Baskı Resim Tekniklerini İnceleyerek Bunları Fikirlerini İfade Edebilmek İçin Çalışmalarında Kullanabilme.
21. Heykelde Denge, Hacim, Hareket, Ölçü ve Oranın Neler Olduğunu Kavrayabilme.
22. Kültürel ve Sanatsal Etkinliklerle İlgili Proje Çalışmaları Yapabilme.
23. Görsel Anlatımda Yaratıcı Kişilik Gelişimi İçin Dramadan Yaralanabilme.
24. Artık Malzemelerle Rekreasyon (Yeniden Düzenleme) Çalışmaları Yapabilme. Sevinç, Neşe, Korku, Kaygı, Endişe Gibi Psikolojik Durumlarını İki veya Üç
25. Boyutlu Sanatsal Formlara Dönüştürebilme.
26. Değişik Tasarım Alanlarıyla İlgili Bilgiler Edinebilme.
27. Geleneksel Tasarım Örnekleriyle İlgili Araştırma Yaparak Bilgi Edinebilme.
28. Tarihi Eserleri, Anıtları, Müzeleri, Galerileri, sanatçı ve Tasarımcı Atölyelerini Tanıyarak Sanat Eserlerini Koruyabilme.

Kaynak: M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (1992). İlköğretim Kurumları Resim İş Dersi Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. SS. 119-120.

Tablo 6: İlköğretim Okulları 2. Kademe III. Sınıf Resim İş Dersi Genel Amaçları

1. Görsel Biçimlendirme Öğelerinin Neler Olduğunu Tanıyabilme.
2. Desen Bilgisi.
3. Bol Figürlü Çalışmalar Yapabilme.
4. Doğadaki Güzellikleri Gözlemleyerek Çalışmalarına Yansıtabilme.
5. Çevre İle İlgili Gözlemlerini ve Problemlerini Afiş Tasarımı Olarak Aktarabilme.
6. Sevgi ve Yaşama Sevincine İlişkin Duygu, Düşünce ve Gözlemlerini Çalışmalarına Aktarabilme.
7. Özgün Baskı Resim Teknikleri Bilgisi.
8. Özgün Baskı Resim Tekniklerini İnceleyerek, Bunları İmajlarını İfade Edebilmek İçin Çalışmalarında Kullanabilme.
9. Renkli Resim Tekniklerini Kullanarak Duygu ve Düşüncelerini İki Boyutlu Çalışmalara Aktarabilme.
10. Çevrede Kullanılmayan Geniş Yüzeyler İçin Estetik Değeri Olan Çalışmaları Kağıt Yüzeyine Tasarlayabilme.

Tablo 6'nın Devamı.

- 11.Çalışmalarında Farkında Olmadan Uygulanan Görsel ve Estetik Kuralların Değerinin Bilincine Varabilme.
- 12.Sanatsal Faaliyetleri Yoluyla, Sanatın Yaşama Katkısını Sezebilme.
- 13.Kitle İletişim Araçlarını Görsel Çalışmalarında Uyarıcı Olarak Kullanabilme.
- 14.Güzel Sanatlar ve Teknoloji Arasında Bağlantı Kurabilme.
- 15.Artık Malzemelerin Sanatsal Formlara Dönüştürülmesi İmkânı Araştırılarak Üç Boyutlu Çalışmalar Yapabilme.
- 16.Özgün Sanat Eseri veya Röprodüksiyon inceleme Yöntemini Kavrayabilme.
- 17.Türk Plastik Sanatları Bilgisi.
- 18.Belli Başlı Çağdaş Dünya Plastik Sanatları Bilgisi.
- 19.Geleneksel Türk Sanatları ve Tasarım Örnekleri Bilgisi.
- 20.Müzeleri, Ören Yerlerini, Sanatçı Galerilerini ve Atölyeleri, Tasarımcı Stüdyoları,Mimarlık Büroları, Zanaatçı İşliklerini Gezerek İnceleme Alışkanlığı Kazanabilme.

Kaynak: M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (1992). İlköğretim Kurumları Resim İş Dersi Öğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. S. 133.

Tablo 7: Lise Resim Dersi (I, II, III, IV, V)Genel Amaçları

1. Güzel Sanatları Tanımı ve Dalları Bilgisi.
2. Plastik Sanatlar Eğitiminin Güzel Sanatlar İçindeki Yerini Kavrayabilme.
3. Toplumların Gelişiminde Güzel Sanatların Yerini ve Önemini Kavrayabilme.
4. Plastik Sanatlar Eğitimi İle Kendi Yaratıcı Gücünü Ortaya Çıkarabilme.
5. Görsel Sanatlarla İlgili Tasarımın Kullandığımız Eşyadan Mimariye Kadar Her Şeyi Etkilediğini Kavrayabilme.
6. Sanat Eğitimi İle İnsanları ve Doğayı Seven, Çevreye Saygılı, Estetik Duyarlılığı Kazanabilmenin Önemini Kavrayabilme.
7. Görsel ve Zihinsel Yeteneklerin, Araştırmacı, Üretici ve Çağdaş Düşünceler İle Geliştiğini Kavrayabilme.
8. Nesnelere İnceleme Yorumlama İle İki ve Üç Boyutlu Şekillendirme Bilincini ve Hazzını Duyuş.
9. Sanat Eğitimi İle Tutarlı Bir Görüş Kazanarak Yorum Yapmanın Önemini Kavrayabilme.
- 10.Yapmış Olduğu İki ve Üç Boyutlu Çalışmaları Sergilemenin Önemini Kavrayabilme
- 11.Sanat Eserlerini Tanıma ve Tarihi Gelişimi İçinde İnceleme, Araştırma Alışkanlığını Kazanmanın Önemini Kavrayabilme.

Tablo 7'nin Devamı.

12. Sanat Eğitimi Sonunda, Sanat Değeri Olan Eserleri Koruma, Seçme ve Sahip Olma Duyarlılığını Kazanmanın Önemini Kavrayabilme.
13. Ülkemizde Yapılan Sanat Çalışmalarını Yakından İzleyerek, Çağdaş Sanat Anlayışı ile Birlikte Gelişmesine Katkıda Bulunabilmenin Önemini Kavrayabilme.

Kaynak: T.T.K.B. (1992). Ders Geçme ve Kredi Sistemi Müfredat Programı. Ankara: Ders Aletleri Yapım Merkezi Matbaası. S: 293.

Yukarıda verilen resim dersi programları incelendiğinde, bilişsel, devinsel ve duyuşsal alanları kapsadığı görülmektedir. Programlardaki bu genel amaçlar öğrenci merkezli yazılmıştır. Deneklere uygulanan anketteki maddeler, bu resim dersi programlarında yer alan genel amaçları öğretmen merkezli hale çevrilerek hazırlanmıştır. Çünkü bu araştırmanın asıl amaçlarından biri, resim öğretmenlerinin bu amaçlar gerçekleştirilmede kendi yeterliliklerini araştırmaktır.

BÖLÜM III

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırma modeli, evren, örneklem, veri toplama yöntemi ve verilerin analizi aşamalarında yapılan çalışmalar yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Araştırma bulguları ilgili literatür incelemesi ve ankete dayalı verilerden oluşmaktadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni; 1996- 1997 öğretim yılında Elazığ, Malatya ve Samsun İli Merkez ilköğretim okulları, ortaokul ve liselerde görev yapan resim iş öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırmacı tarafından 135 resim iş öğretmenine anket elden verilmiş, fakat 107 tanesi geri alınabilmiş ve hepsi işleme alınmıştır. İşleme alınan anketlerin yüzdesi % 79, 25'dir.

Veri Toplama Yöntemi ve Aracı

Bu araştırmada, veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Veri toplama aracı geliştirilirken öncelikle bu alanda yapılmış araştırmalar ve ilköğretim ile lise resim iş dersi programı incelenmiştir.

Anketin 1. Bölümü 13, 2. Bölümü 50 maddeden oluşmaktadır. Uzman öğretim üyelerinin görüşleri alındıktan sonra hazırlanan anketin 1. Bölümünde "Kişisel Bilgiler ve Genel Görüşler" yer almaktadır. 2. Bölümde yer alan ilk 11 maddede Bilişsel Davranışları araştıran "Yeterli Görme Düzeyi" ve "Gerekli Görme Durumu" yer almaktadır. Sonraki 21 maddede Psikomotor (Devinsel) Davranışları araştırmaya yönelik, "Yeterli Görme Düzeyi" ve "Gerekli Görme Durumu" yer almaktadır. Son 18 madde Duyuşsal Davranışları araştırmaya yönelik "Yeterli Görme Düzeyi" ve "Gerekli Görme Durumu"ndan oluşmaktadır.

Anketteki görüşler, "Yeterli Görme Düzeyi" için; likert tipi ölçek kullanılmış ve (5) Tamamen, (4) Oldukça, (3) Kısmen, (2) Az, (1) Hiç olarak belirlenmiş. "Gerekli Görme Durumu" ise; (1) Gerekli, (2) Gereksiz şeklinde belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracının Uygulanması

Geliştirilen ölçme aracı yeterli sayıda çoğaltılmış, uygulama için gerekli izinler alınmıştır. Araştırma kapsamına giren Elazığ, Malatya ve Samsun ili Merkez ilköğretim okulları, ortaokul ve liselere gidilerek anketler resim iş öğretmenlerine araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Bir kısım anketlerde bırakılıp daha sonra toplanmıştır. Deneklere dağıtılan 135 anketten 107 tanesi geri dönmüştür. Uygulamalar sonucunda geçersiz sayılan anket çıkmamış, analizler 107 geçerli anket sayısına dayalı olarak yapılmıştır.

Verilerin Çözümü ve Yorumlaması

Anket sonucu elde edilen veriler, Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde bulunan SPSS For Windows 6.0 paket programında işlenmiştir.

Çözümleme teknikleri olarak aritmetik ortalama, standart sapma, varyans analizi, t testi kullanılmıştır. Anket formunun birinci bölümündeki maddelerle ilgili çözümlemede, bir örneklemden toplanan verilerin betimlenmesinde kullanılan ve betimsel istatistik tekniklerinden olan, kategorik verilerin dağılımını özetlemede kullanılabilen frekans dağılımı kullanılmış ve yüzde olarak da ayrıca belirtilerek tabloluşturulmuştur. Bu yöndeki bulgular ise dağılımın yoğunlaştığı maddeler doğrultusunda yorumlanmıştır.

Öğretmenlerin her bir maddeye yönelik yeterliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını test etmek için ilişkisiz t-testi uygulanmıştır. Ayrıca değişkenlerin ikiden fazla olduğu durumlarda "bir ya da daha çok değişkene faktöre ilişkin ortalama puanların birbirinden anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını kararlaştırmada..." kullanılan varyans analizi

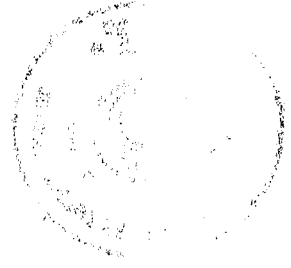
(F-testi) tekniği kullanılmıştır. Grup ortalamaları arasında farklılık olduğu durumlarda, bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğu Scheffe t testi ile belirlenmiştir.

Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması için beşli ölçek aralıkları 0,80 ($5-1=4 \Rightarrow 4/5=0,80$) oranında eşit aralıklar olarak aşağıdaki şekliyle belirlenmiştir (Göktaş, 1996:21).

Tamamen.....	4,20 - 5,00	Birinci derecede yeterli
Oldukça.....	3,40 - 4,19	İkinci derecede yeterli
Kısmen.....	2,60 - 3,39	
Az.....	1,80 - 2,59	
Hiç.....	1,00 - 1,79	

Toplam aritmetik ortalamalar Bilişsel alan için / 11, Devinsel alan için / 21, Duyuşsal alan için / 18 olarak hesaplanmıştır. Anket sonuçları yorumlanırken likert tipi ölçek kullanılmış ve aritmetik ortalama 3,40 ve üzeri " Yeterli ", 3,39 ve altı "Yetersiz" olarak kabul edilmiştir.

Yeterli Görme Düzeyi madde aritmetik ortalamaları ve Gerekli Görme Durumu yüzdeleri aynı tabloda, her üç alan için ayrı ayrı verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma kapsamına giren Resim İş Öğretmenlerinden elde edilen veriler sayısallaştırılmış ve yorumlanmıştır. Kişisel Bilgiler ve Genel Görüşler ile ilgili veriler frekans ve yüzde dağılımı ile çözümlenmiştir. Resim İş Öğretmenlerinin kişisel bilgileri ve genel görüşleri üç gruba ayrılmış olan (bilişsel, devinsel, duyuşsal) resim dersi genel amaçları karşısındaki yeterlilikleri karşılaştırılmıştır. İki seçenekli sorular t testi ile, üç ve üçten fazla seçenekli sorular varyans analizi ile çözümlenmiştir. Varyans analizi sonucunda anlamlı farklılık belirlendiğinde Scheffe t testi yapılmıştır. Resim İş öğretmenlerinin genel amaçları gerekli görme durumları yine üç ayrı grupta (bilişsel, devinsel, duyuşsal) frekans ve yüzde ile çözümlenmiştir. Gereklilik yüzdeleri ile yeterli görme düzeyleri madde aritmetik ortalamaları aynı tabloda verilmiş ve yorumlanmıştır.

DENENCELER

1. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
2. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, yaş durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
3. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, öğretmenlikteki hizmet süresi açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
4. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, en son bitirdiği okul açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

5. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, çalıştığı kurum açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
6. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, mezun olduğu anasanat dalı açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
7. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
8. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, üstlendiği haftalık resim iş dersi yükü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
9. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yayınları takip etme durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
10. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, mevcut resim iş dersi saatlerinin yeterliliği konusuna ilişkin görüşleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur.
11. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, görev yaptığı okulda atölye olup olmaması durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

I. KİŞİSEL BİLGİLER ve MEVCUT DURUMA İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan deneklerin cinsiyeti, yaşı, öğretmenlikteki hizmet süresi, en son bitirdiği okul, çalıştığı kurum, mezun olduğu anasanat dalı, hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, üstlendiği haftalık resim iş dersi yükü, sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yayınları takip etme durumu, mevcut resim iş dersi saatlerini yeterli görme durumu, görev yaptığı okulda atölye olması durumu ve resim iş öğretmenlerine göre diğer branş öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin resim dersini gerekli görme durumlarına ilişkin bilgileri ve görüşlerine yer verilmiştir.

Cinsiyet Durumu

Tablo 8'de görüldüğü gibi araştırma kapsamına giren resim iş öğretmenlerinin yüzde 58.9'u bay, yüzde 41,1'i bayandır. Buna göre resim iş öğretmenleri cinsiyet bakımından çoğunlukla erkek öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 8: Resim İş Öğretmenlerinin Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Bayan	44	41.1
Bay	63	58.9
Toplam	107	100.0

Yaş Durumu

Resim iş öğretmenlerinin yüzde 58,9'u 30 ve aşağı yaş grubunda bulunmaktadır. Bu yaş grubu resim iş öğretmenlerinin en kalabalık olduğu yaş grubudur. İkinci sırada yüzde 36,4 ile 31-40 arası Resim iş öğretmenleri bulunmaktadır. Üçüncü sırada ise yüzde 4.7 ile 41 ve yukarı yaş grubu resim iş öğretmenleri bulunmaktadır (Tablo 9). Bu durumda resim iş öğretmenlerinin çoğunluğunun 30 yaş grubu ve aşağı olduğu söylenebilir.

Tablo 9: Resim İş Öğretmenlerinin Yaş Grubuna Göre Dağılımı

Yaş Grupları	f	%
30 ve Aşağı	63	58,9
31-40 Arası	39	36,4
41 ve Yukarı	5	4,7
Toplam	107	100,0

Öğretmenlikteki Hizmet Süresi Durumu

Tablo 10'da görüldüğü gibi Resim iş öğretmenlerinin yüzde 65,4' ü 10 yıl ve aşağı hizmet süresi grubunda, yüzde 32,7' si 11-20 yıl arası ve yüzde 1,9' u 21 yıl ve yukarı hizmet grubunda yer almaktadırlar. Buna göre resim iş öğretmenlerinin çoğunluğu 10 yıl ve aşağı hizmet süresi grubunda yer almaktadırlar.

Tablo 10: Resim İş Öğretmenlerinin Öğretmenlikteki Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Hizmet Süresi	f	%
10 yıl ve aşağı	70	65,4
11-20 Arası	35	32,7
21 yıl ve yukarı	2	1,9
Toplam	107	100,0

En Son Mezun Olunan Okul

Resim İş Öğretmenlerinin yüzde 52,3'ü Eğitim Fakültesi mezunudur. İkinci sırada yüzde 32,7'si Eğitim Enstitüsü mezunu, üçüncü sırada ise yüzde 15,0'i Güzel Sanatlar Fakültesi mezunudur. Yüksek Öğretmen Okulu mezunu Resim İş Öğretmeni bulunmamaktadır (Tablo 11). Buna göre Resim İş Öğretmenlerinin çoğunluğunu Eğitim Fakültesi mezunları oluşturmaktadır.

Tablo 11: Resim İş Öğretmenlerinin En Son Bitirdikleri Okullarına Göre Dağılımı

Mezuniyet Durumu	f	%
Eğitim Enstitüsü	35	32,7
Eğitim Fakültesi	56	52,3
Güzel Sanatlar Fakültesi	16	15,0
Yüksek Öğretmen Okulu	--	--
Toplam	107	100,0

Görev Yapılan Okul

Tablo 12'ye baktığımız zaman resim iş öğretmenlerinin yüzde 61,7'si lisede, 38,3'ü ilköğretim okulu veya ortaokulda görev yaptıklarını görmekteyiz. Buna göre resim iş öğretmenlerinin çoğunluğu liselerde görev yapmaktadır diyebiliriz.

Tablo 12: Resim İş Öğretmenlerinin Çalıştığı Kurumlara Göre Dağılımı

Kurum Adı	f	%
İlköğretim Okulu/Ortaokul	41	38,3
Lise	66	61,7
Toplam	107	100,0

Mezun Olunan Anasanat Dalı

Resim iş öğretmenlerinin yüzde 49,5'i resim anasanat dalı mezunudur. Yüzde 38,3 grafik, yüzde 12,2' si ise heykel anasanat dalı mezunudur. Tasarım anasanat dalı mezunu resim iş öğretmenine rastlanmamıştır. Buna göre resim iş öğretmenlerinin çoğunluğunu resim anasanat dalı mezunları oluşturmaktadır.

Tablo 13: Resim İş Öğretmenlerinin Anasanat Dallarına Göre Dağılımları

Anasanat Dalı	f	%
Heykel	13	12,2
Resim	53	49,5
Grafik	41	38,3
Tasarım	--	--
Toplam	107	100,0

Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumu

Tablo 14'de görüldüğü gibi Resim iş öğretmenlerinin % 89,7' si alanıyla ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılmamış, yüzde 10,3' ü ise katılmıştır. Buna göre resim iş öğretmenlerinin büyük çoğunluğu alanıyla ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılmamıştır.

Tablo 14: Resim İş Öğretmenlerinin Alanıyla İlgili Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumları

Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumu	f	%
Evet	11	10.3
Hayır	96	89.73
Toplam	107	100.0

Deneklerin Haftalık Resim İş Dersi Yükü

Tablo 15'de görüldüğü gibi Resim iş öğretmenlerinin yüzde 43.9 u haftada 22 saat ve daha fazlası derse girmektedirler. Yüzde 33.6' sı 16-21 saat arası, yüzde 22.5' i ise haftada 15 saat ve daha az derse girmektedir. Buna göre resim iş öğretmenlerinin çoğunluğu 22 saat ve daha fazla derse girmektedirler. Bu da resim iş öğretmenlerinin görev yaptıkları okulda sayıca az oldukları şeklinde yorumlanabilir

Tablo 15: Resim İş Öğretmenlerinin Haftalık Resim Dersi Yüklerine Göre Dağılımı

Ders Yükü	f	%
15 ve Daha az	24	22.5
16-21	36	33.6
22 ve daha fazla	47	43.9
Toplam	107	100.0

Sanat ve Sanat Eğitimi İle İlgili Yayınları Takip Etme Durumu

Resim iş Öğretmenlerinin yüzde 57.9 az ve yüzde 38,3' ü düzenli olarak sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yayınları takip etmektedirler. Yüzde 3.8' i ise sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yayınları hiç takip etmemektedir (Tablo 16). Bu durumda

resim iş öğretmenlerinin büyük çoğunluğu az da olsa sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yayınları takip etmektedirler.

Tablo 16: Resim İş Öğretmenlerinin Sanat Ve Sanat Eğitimi İle İlgili Yayınları Takip Etme Durumu

Yayınları Takip Etme Durumu	f	%
Düzenli	41	38.3
Az	62	57.9
Hiç	4	3.8
Toplam	107	100.0

Mevcut Resim İş Dersi Saatlerini Yeterli Görme Durumu

Tablo 17' de görüldüğü gibi resim iş öğretmenlerinin yüzde 54.2' si mevcut saatlerin artırılması düşüncesindedirler. Yüzde 44.9' u ise mevcut saatlerin yeterli olduğu görüşündedir. Yüzde 0.9'u ise azaltmasından yanadır. Bu durumda çoğunluğun mevcut resim iş dersi saatlerinin artırılması düşüncesinde olduğu dikkati çekmektedir. Bu bulguya göre Mevcut saatlerin yetersiz olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 17: Resim İş Öğretmenlerinin Haftalık Resim Dersi Saatlerine İlişkin Düşünceleri

Haftalık resim dersi saatleri sizce nasıl olmalıdır?	f	%
Mevcut Saatler Yeterli	48	44,9
Artırılmalıdır	58	54,2
Azaltılmalıdır	1	0,9
Toplam	107	100,0

Deneklerin Görev Yaptığı Okulda Atölye Bulunma Durumu

Resim iş öğretmenlerinin yüzde 43.9' unun görev yaptığı okulda resim atölyesi yok, ancak böyle bir atölyeye de çok ihtiyaç duymaktadır. Yüzde 40.2'sinin görev yaptığı okulda atölye var ancak yeterli düzeyde değil. Yüzde 10.3'ünün görev yaptığı okulda atölye var ve yeterli durumdadır. Yüzde 5.6'sı ise görev yaptığı okulda resim atölyesinin olmadığını ve gerekli de görmediğini

belirtmiştir (Tablo 18). Bu durumda yüzde 43.9' unun görev yaptığı okulda resim atölyesi yok ve çok ihtiyaç duyuyor. Ancak yüzde 50.5 'inin okulunda resim atölyesi var ve toplam yüzde 49.5' inin okulunda resim atölyesi yoktur.

Tablo 18: Resim İş Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okulda Atölye Bulunma Durumu

Görev yaptığınız okulda resim atölyesi var mı?	f	%
Evet, var ve yeterli durumda	11	10.3
Evet, ancak yeterli değil	43	40.2
Yok ve gerekli de görmüyorum	6	5.6
yok ve çok ihtiyaç duyuyorum	47	43.9
Toplam	107	100.0

Resim İş Öğretmenlerine Göre Diğer Branş Öğretmenlerinin ve Okul Yöneticilerinin Resim Dersini Gerekli Görme Durumları

Tablo 19' da görüldüğü gibi resim iş öğretmenlerine göre diğer branş öğretmenlerinin yüzde 72.0' si kısmen, yüzde 11.2' si resim dersini çok gerekli görmektedirler. Yüzde 16.8'i ise hiç gerekli görmemektedirler. Yine resim iş öğretmenlerine göre okul yöneticilerinin yüzde 68.2 si resim dersini kısmen, yüzde 16.8'i çok gerekli görmektedirler. Yüzde 15.0' i ise hiç gerekli görmemektedirler.

Bu durumda okul yöneticilerinin ve diğer branş öğretmenlerinin Resim dersini gerekli görme düzeyleri birbirine çok yakındır. Her iki grup da kısmen cevabında yoğunlaşmıştır.

Tablo 19: Resim İş Öğretmenlerine Görev Diğer Branş Öğretmenlerinin Ve Okul Yöneticilerinin Resim Dersini Gerekli Görme Düzeyleri

	Diğer Branş Öğretmenleri		Okul Yöneticileri	
	f	%	f	%
Çok	12	11.2	18	16.8
Kısmen	77	72.0	73	68.2
Hiç	18	16.8	16	15.0
Toplam	107	100.0	107	100.0

Resim İş Öğretmenlerinin Alanıyla İlgili Karşılaştığı Temel Sorunlar

Anketin (Ek 1) "Kişisel bilgiler ve genel görüşler" bölümünde açık uçlu olarak yöneltilen 13. soruya verilen cevaplar sırasıyla şöyledir:

- 1- Resim atölyeleri yetersiz durumdadır.
- 2- Fiziki imkansızlıklar nedeniyle değişik resim teknikleri uygulanamamaktadır.
- 3- Resim dersinin seçmeli ders olarak disiplinler arasında yer alması velileri ve öğrencileri ilgisizliğe yöneltmektedir.
- 4- Çevredeki sanatsal faaliyetler az ve yetersiz durumdadır.
- 5- Plastik sanatların diğer alanları hakkında (grafik,tekstil vs.) kaynakların yetersizliği
- 6- Toplumda sanata bakışın olumsuzluğu, toplumu sanata karşı ilgisizliğe yöneltmektedir. ..
- 7- Fakir öğrencilere resim dersi malzemeleri aldırılmakta güçlük çekilmektedir.
- 8- Öğrencilerin ve velilerin resim dersini gereksiz görmesi
- 9- Resim iş öğretmenlerinin sayıca yetersiz olması
- 10- Resim öğretmenlerine okulda gerekli imkanlar sağlanmamaktadır.
- 11- Haftalık resim dersi saatleri yetersizdir.
- 12- Yetenekli öğrenciler bile yanlış yönlendirmelerden dolayı resim dersine karşı ilgisiz kalmaktadır.
- 13- Resim dersinin diğer derslerden farklı olduğu düşünülerek öğrencilerin bu derste biraz daha serbest bırakılması gerekmektedir.
- 14- Programlar ifadeye değil daha çok estetiğe önem veriyor.
- 15- Okul öncesi sanat eğitimi yetersiz durumdadır.
- 16- Öğretmenlerin kendini yetiştirmesi ve basma kalıp bilgilerin dışına çıkması gerekir ki öğrencilerin de bu ders hakkındaki fikir ve bakış açısı değişsin.
- 17- Orta öğretimde branşlaşmaya gidilmelidir. Sanat eğitimi dersleri öğrencilerin yeteneklerine göre verilmelidir.
- 18- İlköğretim II. Kademedeki baskı teknikleri adli konunun öğrencilere verilmesi yanlıştır. Bu konu yüzeysel geçilebilir veya müfredattan kaldırılabilir.

- 19- Okul yöneticileri resim dersini gereksiz gördükleri için, resim öğretmenini okullarındaki başka işlerde kullanılmaktadır. Bu da resim öğretmenlerini olumsuz yönde etkilemekte ve öğretmenlik duygularını kaybetmektedirler.
- 20- Resim dersi programları öğrencilere kendini ifade etme fırsatı tanımıyor ve öğrencilerin yaratıcı düşünceleri kısıtlanıyor

Yukarıda verilen resim öğretmenlerinin temel sorunları, genellikle fiziki donanım yetersizliği, öğrenci ve velilerin ilgisizliği ve bunun yanında programların basmakalıp olduğu yönünde yoğunlaşmaktadır.

II. DENEKLERİN RESİM İŞ DERSİ PROGRAMINA İLİŞKİN KENDİLERİNİ YETERLİ GÖRME DÜZEYLERİNE YÖNELİK BULGU ve YORUMLAR

Birinci Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Denence 1. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 20'de görüldüğü gibi deneklerin resim iş dersini bilişsel, devinsel ve duyuşsal davranışlara ilişkin ortalamaları arasında $P > 0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark belirlenmemiştir

Tablo 20: Bilişsel, Devinsel (Psikomotor) Ve Duyuşsal İle Cinsiyete İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	P
Bilişsel Alan						
Bayan	44	46.02	5.55	105	0.49	$P > 0.627$
Bay	63	45.46	6.09			
Devinsel Alan						
Bayan	44	83.86	11.14	105	0.65	$P > 0.517$
Bay	63	82.42	11.31			
Duyuşsal Alan						
Bayan	44	72.88	8.75	105	0.67	$P > 0.502$
Bay	63	71.68	9.33			

$P > 0.05$

Deneklerin her üç alanla ilgili davranışları, iki grubun da (bay ve bayan) kendi yeterliklerini oldukça yeterli değerlendirdikleri belirlenmiştir. Buna göre hem bayanlar hem de baylar, resim iş dersine ilişkin olarak kendilerini ikinci derecede yeterli olarak değerlendirmektedirler. Çünkü, bilişsel alanla ilgili bayanların ortalaması $\bar{x} = 46,02$ olup beşli ölçek üzerinden $\bar{x} = 4,18$, bayların ortalaması $\bar{x} = 45,46$ olup beşli ölçek üzerinden $\bar{x} = 4,13$ 'dür. Devinsel alan için bayanların ortalaması $\bar{x} = 83,86$ olup beşli ölçek üzerinden $\bar{x} = 3,99$; bayların ortalaması $\bar{x} = 82,42$ olup beşli ölçek üzerinden $\bar{x} = 3,92$ 'dir. Duyuşsal alan için ise bayanların ortalaması $\bar{x} = 72,88$ olup beşli ölçek üzerinden $\bar{x} = 4,08$; bayların

ortalaması $\bar{x} = 71,68$ olup beşli ölçek üzerinden $\bar{x} = 3,98$ 'dir. Üç alan için de ortalamalar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmaması nedeniyle birinci denencenin kabul edildiği söylenebilir.

İkinci Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Denence 2. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, yaş durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Yaş durumuna ilişkin grupların resim iş dersi programına yönelik davranışlara ait ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilerek sonuçlar Tablo 21, 22 ve 23'de verilmiştir.

Tablo 21: Yaş Durumuna Bağlı Olarak Bilişsel Alana İlişkin Alana Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	98.013	49.006	1.443	P>0.2408
Gruplar İçi	104	3530.809	33.950		
Toplam	106	3628.822			

Tablo 22: Yaş Durumuna Bağlı Olarak Devinsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	279.991	139.995	1.116	P>0.3313
Gruplar İçi	104	13037.971	125.365		
Toplam	106	13317.962			

Tablo 23: Yaş Durumuna Bağlı Olarak Duyuşsal Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	192.768	96.384	1.174	P>0.3132
Gruplar İçi	104	8538.858	82.104		
Toplam	106	8731.626			

Tablo 21, 22 ve 23'de görüldüğü gibi yaş durumuna ilişkin grupların bilişsel, devinsel ve duyuşsal davranışlara ait ortalamaları arasında $P > 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Bu bulguya göre deneklerin yaş durumuna göre resim iş dersine yönelik davranışları yeterli görme düzeyleri arasında bir fark yoktur. Yani, deneklerin yaş durumu resim iş dersine ilişkin davranışların yeterliliğinde etkili olmamaktadır. Bu sonuca göre ikinci denence kabul edilmiştir.

Üçüncü Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Denence 3. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, öğretmenlikteki hizmet süresi açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Hizmet süresine ilişkin grupların resim iş dersi programına yönelik davranışlara ait ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilerek sonuçlar Tablo 24, 25 ve 26'da verilmiştir.

Tablo 24: Öğretmenlikteki Hizmet Süresine Bağlı Olarak Bilişsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	28.651	14.325	0.413	$P > 0.6622$
Gruplar İçi	104	3600.171	34.617		
Toplam	106	3628.822			

Tablo 25: Öğretmenlikteki Hizmet Süresine Bağlı Olarak Devinsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	89.905	44.952	0.353	$P > 0.7031$
Gruplar İçi	104	13228.057	127.193		
Toplam	106	13317.962			

Tablo 26: Öğretmenlikteki Hizmet Süresine Bağlı Olarak Duyuşsal Alana İlişkin Varyans Analizi ve Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	69.969	34.984	0.420	P>0.6581
Gruplar İçi	104	8661.657	83.285		
Toplam	106	8731.626			

Tablo 24, 25 ve 26'da görüldüğü gibi hizmet süresine ilişkin grupların bilişsel, devinsel ve duyuşsal davranışlara ait ortalamaları arasında $P > 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Bu bulguya göre deneklerin hizmet süresine göre resim iş dersine yönelik davranışları yeterli görme düzeyleri arasında bir fark yoktur. Yani, deneklerin hizmet süresi, resim iş dersine ilişkin davranışların yeterliliğinde etkili olmamaktadır. Bu sonuca göre üçüncü denence kabul edilmiştir.

Dördüncü Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Denence 4. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, en son bitirdiği okul açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Deneklerin en son bitirdiği okula ilişkin grupların resim iş dersi programına yönelik davranışlara ait ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiş ve sonuçlar Tablo 27, 28 ve 29'da verilmiştir.

Tablo 27: Mezun Olduğu Okula Bağlı Olarak Bilişsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	98.984	49.492	1.458	P>0.2374
Gruplar İçi	104	3529.837	33.940		
Toplam	106	3628.822			

Tablo 28: Mezun Olduğu Okula Bağlı Olarak Devinsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	384.053	192.026	1544	P>0.2184
Gruplar İçi	104	12933.908	124.3645		
Toplam	106	13317.962			

Tablo 29: Mezun Olduğu Okula Bağlı Olarak Duyuşsal Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	211.135	105.567	1.288	P>0.2800
Gruplar İçi	104	8520.491	81.927		
Toplam	106	8731.626			

Tablo 27, 28 ve 29'a baktığımız zaman deneklerin en son bitirdiği okula ilişkin grupların bilişsel, devinsel ve duyuşsal davranışlara ait ortalamaları arasında $P > 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Bu bulguya göre deneklerin en son bitirdiği okula göre resim iş dersine yönelik davranışları yeterli görme düzeyleri arasında bir fark yoktur. Yani, deneklerin en son bitirdikleri okul, resim iş dersine ilişkin davranışların yeterliliğinde etkili olmamaktadır. Bu sonuca göre dördüncü denence kabul edilmiştir.

Beşinci Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Denence 5. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, çalıştığı kurum açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 30'de görüldüğü gibi deneklerin resim iş dersine yönelik bilişsel ($t=3,68$), devinsel ($t=3,86$) ve duyuşsal ($t=3,90$) davranışlara ilişkin ortalamaları arasında $P < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark belirlenmiştir.

Tablo 30: Bilişsel, Devinsel ve Duyuşsal Davranışlar ile Çalıştığı Kuruma İlişkin t Testi Sonuçları

Çalıştığı Kurum	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	p
Bilişsel Alan						
İlköğretim Okulu/Ortaokul	41	43.19	5.72	105	3.68*	P<0.000
Lise	66	47.24	5.41			
Devinsel Alan						
İlköğretim Okulu/Ortaokul	41	78.02	10.12	105	3.86*	P<0.000
Lise	66	86.12	10.70			
Duyuşsal Alan						
İlköğretim Okulu/Ortaokul	41	68.09	7.89	105	3.90*	P<0.000
Lise	66	74.71	0.88			

*P<0.05 anlamlı

Tablo 30' da görüldüğü gibi her üç alanın ilköğretim/ortaokul ve lise puanları arasında P<0.05 düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur. Her üç alanda da ilköğretim/ortaokul ile lise de görev yapan öğretmenlerin yeterlilikleri açısından yüksek düzeyde bir farklılaşma olduğu söylenebilir. Buna göre beşinci denence red edilmiştir.

Bilişsel alan için ilköğretim/ ortaokul da görev yapan öğretmenlerin $\bar{x}=43.18:11=3.92$ ile kendi yeterliklerini oldukça yeterli düzeyde değerlendirdikleri görülmüş ve buna göre 2. Derecede yeterli oldukları söylenebilir. Lisede görev yapan öğretmenleri ise $\bar{x}=47.24:11=4.29$ olduğuna göre kendi yeterliklerini tamamen yeterli düzeyde değerlendirdikleri görülmüştür ve 1. derecede yeterli oldukları söylenebilir.

Devinsel alan için ilköğretim / ortaokul da görev yapan öğretmenlerin $\bar{x}=78.02:21=3.71$ ile kendi yeterliklerini oldukça yeterli düzeyde değerlendirdikleri görülmüş ve buna göre 2. Derecede yeterli oldukları söylenebilir. Lisede görev yapan öğretmenlerin ise $\bar{x}=86.12:21=4.10$ olduğuna

göre kendi yeterliklerini oldukça yeterli düzeyde değerlendirdikleri görülmüştür ve buna göre 2. Derecede yeterli oldukları söylenebilir.

Duyuşsal alan için ilköğretim/ ortaokul da görev yapan öğretmenlerin $\bar{x}=68.09:18=3.78$ ile kendi yeterliklerini oldukça yeterli düzeyde değerlendirdikleri görülmüş ve buna göre 2. Derecede yeterli oldukları söylenebilir. Lisede görev yapan öğretmenleri ise $\bar{x}=74.71:18=4.15$ ile kendi yeterliklerini oldukça yeterli düzeyde değerlendirdikleri görülmüş ve buna göre 2. derecede yeterli oldukları söylenebilir.

Bu bulguya göre bilişsel alana ilişkin davranışların öğrencilere verilmesinde lisede görev yapan öğretmenlerin daha yeterli oldukları şeklinde yorumlanabilir. Devinsel ve duyuşsal alana ilişkin verilerde ise her iki grubun 2. Derecede yeterli olmalarına rağmen aralarındaki aritmetik ortalama farkı dikkat çekicidir. Her üç alan içinde lisede görev yapan öğretmenlerin ilköğretim/ortaokulda görev yapan öğretmenlerden daha yeterli oldukları sonucuna varılabilir.

Altıncı Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Denence 6. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, mezun olduğu anasanat dalı açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Mezun olunan anasanat dalına bağlı olarak grupların resim iş dersi programına yönelik davranışlara ait ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilerek sonuçlar Tablo 31, 32 ve 33'de verilmiştir.

Tablo 31: Mezun Olduğu Anasanat Dalına Bağlı Olarak Bilişsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	25.343	12.671	0.365	P>0.6946
Gruplar İçi	104	3603.479	34.648		
Toplam	106	3628.822			

Tablo 32: Mezun Olduğu Anasanat Dalına Bağlı Olarak Devinsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	121.056	60.528	0.477	P>0.6220
Gruplar İçi	104	13196.906	126.893		
Toplam	106	13317.962			

Tablo 33: Mezun Olduğu Anasanat Dalına Bağlı Olarak Duyuşsal Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	36.467	18.233	0.218	P>0.804
Gruplar İçi	104	8695.158	83.607		
Toplam	106	8731.626			

Tablo 31, 32 ve 33'de görüldüğü gibi deneklerin mezun olduğu anasanat dalına bağlı olarak grupların bilişsel, devinsel ve duyuşsal davranışlara ait ortalamaları arasında $P > 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Bu bulguya göre deneklerin mezun olduğu anasanat dalına göre resim iş dersine yönelik davranışları yeterli görme düzeyleri arasında bir fark yoktur. Yani, deneklerin mezun olduğu anasanat dalı, resim iş dersine ilişkin davranışların yeterliliğinde etkili olmamaktadır. Bu sonuca göre altıncı denence kabul edilmiştir.

Yedinci Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Denence 7. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 34: Alanıyla İlgili Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumuna Bağlı Olarak Bilişsel, Devinsel, Duyuşsal Alana İlişkin t Testi Sonuçları

Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	P
Bilişsel Alan						
Evet	11	42.54	7.81	105	1.91	P>0.059
Hayır	96	46.05	5.59			
Devinsel Alan						
Evet	11	76.90	12.07	105	1.91	P>0.056
Hayır	96	83.71	10.95			
Duyuşsal Alan						
Evet	11	67.36	10.21	105	1.91	P>0.063
Hayır	96	72.72	8.82			

Tablo 34'de $P>0.05$ düzeyinde anlamlı bulunamamış ve yedinci denence kabul edilmiştir. Yalnız bilişsel alan için 0.059, devinsel alan için 0.056 ve duyuşsal alan için 0.063'lük anlamlılık düzeyi dikkat çekicidir. Her alan için hizmet içi eğitime katılanlarda katılmayanlarda oldukça yeterli durumdadır. Bu durumda her iki grubun 2. Derecede yeterli oldukları söylenebilir. Hizmet içi eğitime katılmayanların toplam aritmetik ortalamalarının katılanlarda daha yüksek olması, hizmet içi eğitime katılmayanların daha yeterli olduğu sonucuna vardırıbilir.

Hizmet içi eğitim kursuna katılanlar yeni gelişmeleri görme durumu ile karşı karşıyadır. Yeni gelişmeleri gördükten sonra kendilerini yetersiz görmeleri beklenebilir. Çünkü alanla ilgili bilgilere sahip oldukça, kişinin kendini yetersiz görme eğilimi vardır. Hizmet içi eğitim kursuna katılmayanların ise yeni gelişmelerden habersiz olmaları kendilerini yeterli görmelerine yol açmaktadır diye yorumlanabilir.

Sekizinci Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Denence 8. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, üstlendiği haftalık resim iş dersi yükü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 35: Haftalık Resim Dersi Yüküne Bağlı Olarak Bilişsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	561.322	280.661	9.515*	P<0.000
Gruplar İçi	104	3067.499	29.495		
Toplam	106	3628.822			

*P<0.05 Anlamlı

Tablo 35' deki veriler incelendiğinde deneklerin haftalık resim dersi yüküne ilişkin ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacı ile Scheffe t testi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 36' da verilmiştir.

Tablo 36: Puan Ortalamaları açısından Bilişsel Alana İlişkin Haftalık Resim Dersi Yükü Arasındaki Farklılıkların Scheffe t Testi Sonuçları

$\bar{X}$	Ders Yükü	Gruplar		
		1	2	3
41.5417	Grup 1			
46.2222	Grup 2	*		
47.4043	Grup 3	*		

Görüldüğü gibi farklılık ders yükü 15 ve daha az olanlar ile 16-21 ve 22 ve daha fazla olanlar arasında olduğu belirlenmiştir. Başka bir deyişle ders yükü 16-21 ve 22 ve daha fazla olan öğretmenlerin, ders yükü 15 ve daha az olanlardan daha yeterli oldukları görülmektedir. Ders yükü 15 ve daha az olan $\bar{X}=41.5417:11=3.7765$ ise öğretmenlerin daha yeterli oldukları ve 2. Derecede yeterli oldukları söylenebilir. Ders yükü 16-21 arası olan öğretmenlerin $\bar{X}=46.2222:11=4.20$ ise tamamen yeterli oldukları ve 1. Derecede yeterli oldukları söylenebilir. Ders yükü 22 ve daha fazla olan öğretmenlerin

$\bar{X}=47.4043:11=4.30$ ise tamamen yeterli oldukları ve 1. Derecede yeterli oldukları görülmektedir. Bu durumda ders yükü maaş karşılığının üzerinde (15 ve daha fazla) olan öğretmenlerin bilişsel alana ilişkin davranışları öğrencilere vermekte daha yeterli oldukları sonucuna varılır.

Tablo 37: Haftalık Resim Dersi Yüküne Bağlı Olarak Devinsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	2089.382	1044.691	9.676*	P<0.000
Gruplar İçi	104	11228.579	107.967		
Toplam	106	13317.962			

*P< 0.05 anlamlı

Tablo 37' deki veriler incelendiğinde deneklerin haftalık resim dersi yüküne ilişkin ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacı ile Scheffe t testi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 38' de verilmiştir.

Tablo 38: Puan Ortalamaları açısından Devinsel Alana İlişkin Haftalık Resim Dersi Yükü Arasındaki Farklılıkların Scheffe t Testi Sonuçları

$\bar{X}$	Ders Yükü	Gruplar		
		1	2	3
75.0000	Grup 1			
84.0833	Grup 2	*		
86.2979	Grup 3	*		

Görüldüğü gibi farklılık ders yükü 15 ve daha az olanlar ile 16-21 ve 22 ve daha fazla olanlar arasında belirlenmiştir. Başka bir deyişle ders yükü 16-21 ve 22 ve daha fazla olan öğretmenlerin, ders yükü 15 ve daha az olanlardan daha yeterli oldukları görülmektedir. Ders yükü 15 ve daha az olan öğretmenlerin $\bar{X}=75.0000:21=3.57$, ders yükü 16-21 arası olan öğretmenlerin $\bar{X}=84.0833:21=4.00$, ders yükü 22 ve daha fazla olan öğretmenlerin ise $\bar{X}=86.2979:21=4.10$ 'luk bir aritmetik ortalama ile oldukça yeterli oldukları ve 2.

derecede yeterli oldukları söylenebilir. Bu durumda ders yükü maaş karşılığının üzerinde (15 ve daha fazla) olan öğretmenlerin devinsel alana ilişkin davranışları öğrencilere vermekte 2. Derecede yeterli olmalarına rağmen aritmetik ortalamalar arasındaki farktan dolayı daha yeterli oldukları sonucuna varılır.

Tablo 39'daki veriler incelendiğinde haftalık resim dersi yüküne bağlı olarak farklılaşma görülmektedir. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirtmek amacıyla Scheffe t testi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 40 da verilmiştir.

Tablo 39: Haftalık Resim Dersi Yüküne Bağlı Olarak Duyuşsal Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	2089.382	1044.691	9.676*	P<0.000
Gruplar İçi	104	11228.579	107.967		
Toplam	106	13317.962			

*P< 0.05 anlamlı

Tablo 40: Puan Ortalamaları Açısından Duyuşsal Alana İlişkin Haftalık Resim Dersi Yükü Arasındaki Farklılıkların Scheffe t Testi Sonuçları

$\bar{X}$	Ders Yükü	Gruplar		
		1	2	3
65.7083	Grup 1			
72.9444	Grup 2	*		
74.8936	Grup 3	*		

Görüldüğü gibi farklılık ders yükü 15 ve daha az olanlar ile 16-21 ve 22 ve daha fazla olanlar arasında belirlenmiştir. Başka bir deyişle ders yükü 16-21 ve 22 ve daha fazla olan öğretmenlerin, ders yükü 15 ve daha az olanlardan daha yeterli oldukları görülmektedir. Ders yükü 15 ve daha az olan öğretmenlerin $\bar{X}=65.7083:18=3.65$, ders yükü 16-21 arası olan öğretmenlerin $\bar{X}=72.9444:18=4.05$, ders yükü 22 ve daha fazla olan öğretmenlerin ise $\bar{X}=74.8936:18=4.16$ 'lık bir aritmetik ortalama ile oldukça yeterli oldukları ve 2.

Derecede yeterli oldukları söylenebilir. Bu durumda ders yükü maaş karşılığının üzerinde (15 ve daha fazla) olan öğretmenlerin duyuşsal alana ilişkin davranışları öğrencilere vermekte 2. Derecede olmalarına rağmen aritmetik ortalamalar arasındaki farktan dolayı daha yeterli oldukları sonucuna varılır. Bilişsel, devinsel ve duyuşsal alana ilişkin veriler incelendiğinde sekizinci denencenin red edildiği görülmektedir.

Dokuzuncu Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Denence 9. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yayınları takip etme durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yayınları takip etme durumu açısından grupların resim iş dersi programına yönelik davranışlara ait ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilerek sonuçlar Tablo 41, 42 ve 43'de verilmiştir.

Tablo 41: Sanat ve Sanat Eğitimi İle ilgili Yayınları Takip Etme Durumuna Bağlı Olarak Bağlı Olarak Bilişsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	35.915	17.957	0.519	P>0.5962
Gruplar İçi	104	3592.907	34.547		
Toplam	106	3628.822			

Tablo 42: Sanat ve Sanat Eğitimi İle ilgili Yayınları Takip Etme Durumuna Bağlı Olarak Bağlı Olarak Devinsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	96.565	48.282	0.379	P>0.6849
Gruplar İçi	104	13221.396	127.128		
Toplam	106	13317.962			

Tablo 43: Sanat ve Sanat Eğitimi İle ilgili Yayınları Takip Etme Durumuna Bağlı Olarak Bağlı Olarak Duyuşsal Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	77.887	38.943	0.468	P>0.6276
Gruplar İçi	104	8653.738	83.209		
Toplam	106	8731.626			

Tablo 41, 42 ve 43'de bağlı olarak grupların bilişsel, devinsel ve duyuşsal davranışlara ait ortalamalar arasında $P > 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamıştır. Bu bulguya göre deneklerin sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yayınları takip etme durumuna bağlı olarak resim iş dersine yönelik davranışları yeterli görme düzeyleri arasında bir fark yoktur. Yani, deneklerin sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yayınları takip etme durumu resim iş dersine ilişkin davranışların yeterliliğinde etkili olmamaktadır. Bu sonuca göre dokuzuncu denence kabul edilmiştir.

Onuncu Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Denence 10. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, mevcut resim iş dersi saatlerinin yeterliliği konusuna ilişkin görüşleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 44: Haftalık Resim İş Dersi Saatlerinin Nasıl Olması Gerektiği Düşüncesine Bağlı Olarak Bilişsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	101.181	50.590	1.491	P>0.2298
Gruplar İçi	104	3527.640	33.919		
Toplam	106	3628.822			

Tablo 44'de $P > 0.05$ düzeyinde anlamsız bulunduğu için haftalık resim iş dersi saatlerinin nasıl olması gerektiği düşüncesine bağlı olarak Bilişsel alan için bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Tablo 45: Haftalık Resim iş dersi saatlerinin Nasıl Olması Gerektiği Düşüncesine Bağlı Olarak Devinsel Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	546.483	274.241	2.233	P>0.1123
Gruplar İçi	104	12769.479	122.783		
Toplam	106	13317.962			

Tablo 45'de $P>0.05$ düzeyinde anlamsız bulunduğu için Haftalık Resim iş dersi saatlerinin nasıl olması gerektiği düşüncesine bağlı olarak Devinsel alan için bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Tablo 46: Haftalık Resim İş Dersi Saatlerinin Nasıl Olması Gerektiği Düşüncesine Bağlı Olarak Duyuşsal Alana İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Sd	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık Düzeyi
Gruplar arası	2	365.830	182.915	2.273	P>0.1080
Gruplar İçi	104	8365.796	80.440		
Toplam	106	8731.626			

Tablo 46'da $P>0.05$ düzeyinde anlamsız bulunduğu için haftalık resim iş dersi saatlerinin nasıl olması gerektiği düşüncesine bağlı olarak duyuşsal alan için bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sonuç olarak sırasıyla Tablo 44, 45 ve 46'da bilişsel, devinsel ve duyuşsal alana ilişkin bir farklılaşma görülmemiş ve onuncu denence kabul edilmiştir. Bu durumda resim iş öğretmenlerine sorulan "haftalık resim iş dersi saatleri sizce nasıl olmalıdır?" sorusuna verilen cevaplar ile bilişsel, devinsel ve duyuşsal davranışların öğrencilere verilmesinde resim iş öğretmenleri arasında bir yeterlilik farkı yoktur sonucuna varılabilir.

"Kişisel bilgiler ve genel görüşler" bölümündeki 11. Soruda 5 seçenek olmasına rağmen 5. Seçeneğe açık uçlu cevap verene rastlanmamıştır. Geriye kalan 4 madde için yapılan varyans analizi sonucunda anlamlı bir fak

bulunmamıştır. Bu durumda atölye var veya yok cevabını dikkate almak amacıyla 2. Seçeneğe verilen 1'e, 3 ve 4. Seçeneğe verilen cevaplar 2.ye çevrilerek atölye var veya yok seçenekleri oluşturulmuştur. (1Atölye var, 2 Atölye yok)

Onbirinci Denenceye İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Denence 11. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri arasında, görev yaptığı okulda atölye olup olmaması durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 47: Görev Yaptığı Okulda Resim Atölyesi Olup Olmadığı Durumuna Bağlı Olarak Bilişsel, Devinsel ve Duyuşsal Alana İlişkin t Testi Sonuçları

Atölye	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	P
Bilişsel Alan						
Var	54	44.05	6.07	105	3.03*	P<0.000
Yok	53	47.35	5.15			
Devinsel Alan						
Var	54	79.53	10.71	105	3.40*	P<0.000
Yok	53	86.56	10.66			
Duyuşsal Alan						
Var	54	69.46	8.64	105	3.26*	P<0.000
Yok	53	74.94	8.73			

*P<0.05 anlamlı

Tablo 47'de görüldüğü gibi her üç alanın atölye var veya atölye yok puanları arasında P<0.05 düzeyinde anlamlı fark bulunmuş ve denence 11' e bağlı hipotez red edilmiştir. Her üç alanda da atölye var ile atölye yok cevabını veren öğretmenlerin kendilerini yeterli görmeleri arasından bir farklılaşma olduğu söylenebilir.

Bilişsel alan için, görev yaptığı okulda, atölye var cevabını veren öğretmenlerin, $\bar{X}=44.05:11=4.00$ ile oldukça yeterli ve 2. derecede yeterli oldukları, atölye yok cevabını veren öğretmenler ise $\bar{X}=47.35:11=4.30$ 'luk bir aritmetik ortalama ile tamamen yeterli ve 1. derecede yeterli oldukları görülmektedir.

Devinsel alan için, görev yaptığı okulda, atölye var cevabını veren öğretmenlerin, $\bar{X}=79.53:21=3.78$ ile oldukça yeterli ve 2. derecede yeterli oldukları, atölye yok cevabını veren öğretmenler ise $\bar{X}=86.56:21=4.12$ 'lik bir aritmetik ortalama ile oldukça yeterli ve 2. derecede yeterli oldukları söylenebilir.

Duyuşsal alan için, görev yaptığı okulda, atölye var cevabını veren öğretmenlerin, $\bar{X}=69.46:18=3.85$ ile oldukça yeterli ve 2. derecede yeterli oldukları, atölye yok cevabını veren öğretmenler ise $\bar{X}=74.94:18=4.16$ 'lik bir aritmetik ortalama ile oldukça yeterli ve 2. derecede yeterli oldukları görülmektedir.

Bilişsel alan için atölye yok cevabını verenlerin 1.derecede yeterli, var cevabı verenlerin 2.derecede yeterli oldukları, devinsel ve duyuşsal alan için ise her iki cevabı verenlerin de 2. derecede yeterli oldukları görülmüştür. Ancak aritmetik ortalamalar arasındaki fark incelendiğinde devinsel ve duyuşsal alan için atölye yok cevabını verenlerin puanlarının yüksek olduğu görülmüştür.

Bu durumda görev yaptığı okulda resim atölyesi bulunmayan öğretmenler, resim atölyesi bulunan öğretmenlerden daha yeterli oldukları sonucuna varılmıştır. Atölyesi bulunmayan öğretmenlerin bilişsel, devinsel ve duyuşsal davranışların gerçekleştirilmesinde atölye ortamından mahrum oldukları için konuların yüzeysel geçirilmesi doğaldır. Atölye ortamından uzak oldukları için konular basite alınmakta ve hatta baz konular işlenmeden geçilmektedir. Bu durumda öğretmen kendisinin yeterliliği konusunda şüpheye düşmemekte ve atölye ortamının getireceği sorunlarla karşılaşmamaktadır. Konuların basite alınmasından dolayı kendisini yeterli görmesi gayet doğaldır.

III. DENEKLERİN RESİM İŞ DERSİ PROGRAMINI GEREKLİ GÖRME DURUMLARI

Tablo 48' de bilişsel alan dayalı yeterli görme düzeyi madde aritmetik ortalamaları ve gerekli görme durumu yüzdeleri verilmiştir.

Tablo 48: Bilişsel Alan Dayalı Yeterli Görme Düzeyi Madde Aritmetik Ortalamaları ve Gerekli Görme Durumu Yüzdeleri

BİLİŞSEL ALAN							
YETERLİ GÖRME DÜZEYİ		GEREKLİ GÖRME DURUMU					
ARİTMETİK ORTALAMA		GEREKLİ		GEREKSİZ		TOPLAM	
$\bar{X}$	MADDE	F	%	F	%	F	%
4.65	1	104	97.2	3	2.8	107	100
4.66	2	107	100	-	-	107	100
4.81	3	106	99.1	1	.9	107	100
4.40	4	105	98.1	2	1.9	107	100
3.90	5	100	93.5	7	6.5	107	100
3.84	6	100	93.5	7	6.5	107	100
3.82	7	104	97.2	3	2.8	107	100
4.37	8	107	100	-	-	107	100
3.72	9	84	78.5	23	21.5	107	100
3.79	10	106	99.1	1	.9	107	100
3.72	11	103	96.3	4	3.7	107	100

Dikkat edilirse resim iş öğretmenlerinin kendilerini 1.derecede yeterli gördükleri maddeleri gerekli görme yüzdeleri diğerlerine oranla biraz daha yüksektir. Resim iş öğretmenlerinin kendilerini 1.derecede yeterli gördükleri maddeleri daha gerekli görmeleri doğaldır. Öğretmenlerin daha iyi bildikleri konuları daha fazla gerekli gördükleri sonucuna varılabilir.

Tablo 49' da devinsel alana dayalı yeterli görme düzeyi madde aritmetik ortalamaları ve gerekli görme durumu yüzdeleri verilmiştir.

Tablo 49: Devinsel Alana Dayalı yeterli Görme Düzeyi Madde Aritmetik Ortalamaları ve Gerekli Görme Durumu Yüzdeleri

DEVİNSEL ALAN							
YETERLİ GÖRME DÜZEYİ		GEREKLİ GÖRME DURUMU					
ARİTMETİK ORTALAMA		GEREKLİ		GEREKSİZ		TOPLAM	
$\bar{X}$	MADDE	F	%	F	%	F	%
4.20	12	107	100	-	-	107	100
4.22	13	107	100	-	-	107	100
4.11	14	106	99.1	1	.9	107	100
4.07	15	107	100	-	-	107	100
3.79	16	96	89.7	11	10.3	107	100
3.80	17	85	79.4	22	20.6	107	100
3.68	18	96	89.7	11	10.3	107	100
4.02	19	104	97.2	3	2.8	107	100
3.90	20	101	94.4	6	5.6	107	100
4.49	21	106	99.1	1	.9	107	100
3.90	22	101	94.4	6	5.6	107	100
3.54	23	74	69.2	33	30.8	107	100
3.77	24	93	86.9	14	13.1	107	100
3.99	25	105	98.1	2	1.9	107	100
3.63	26	81	75.7	26	24.3	107	100
3.67	27	107	100	-	-	107	100
4.17	28	106	99.1	1	.9	107	100
4.18	29	107	100	-	-	107	100
4.11	30	96	89.7	11	10.3	107	100
3.80	31	98	91.6	9	8.4	107	100
3.97	32	104	97.2	3	2.8	107	100

Tabloya bakılırsa resim iş öğretmenlerinin kendilerini 1.derecede yeterli gördükleri maddelerin gereklilik yüzdeleri yüksektir. Kendilerini yeterli gördükleri maddeleri daha fazla gerekli görmeleri doğaldır. 27.maddede 3.67' lik bir aritmetik ortalama ile kendilerini yeterli görürken, bu maddeyi yüzde 100 gerekli bulmuşlardır. "Psikolojik Durumlarını Sanatsal Formlara Dönüştürebilme" amacını 3.67'lik aritmetik ortalama ile, kendilerini yüksek derecede yeterli görmemişlerdir. Ama bu amacın yüzde 100 gerekli olduğu sonucuna varmışlardır.

Tablo 50'de Duyuşsal Alana Dayalı Yeterli Görme Düzeyi Madde Aritmetik Ortalamaları ve Gerekli Görme Durumu Yüzdeleri Verilmiştir.

Tablo 50: Duyuşsal Alana Dayalı Yeterli Görme Düzeyi Madde Aritmetik Ortalamaları ve Gerekli Görme Durumu Yüzdeleri

DUYUŞSAL ALAN							
YETERLİ GÖRME DÜZEYİ		GEREKLİ GÖRME DURUMU					
ARİTMETİK ORTALAMA		GEREKLİ		GEREKSİZ		TOPLAM	
$\bar{X}$	MADDE	F	%	F	%	F	%
4.12	33	107	100	-	-	107	100
3.75	34	107	100	-	-	107	100
3.92	35	107	100	-	-	107	100
3.99	36	103	96.3	4	3.7	107	100
4.15	37	107	100	-	-	107	100
3.93	38	107	100	-	-	107	100
3.93	39	107	100	-	-	107	100
3.88	40	107	100	-	-	107	100
4.23	41	107	100	-	-	107	100
4.23	42	107	100	-	-	107	100
3.88	43	107	100	-	-	107	100
3.96	44	98	91.6	9	8.4	107	100
3.92	45	106	99.1	1	.9	107	100
3.91	46	107	100	-	-	107	100
4.20	47	107	100	-	-	107	100
4.35	48	107	100	-	-	107	100
3.79	49	107	100	-	-	107	100
4.05	50	107	100	-	-	107	100

Tabloya bakılınca resim iş öğretmenlerinin duyuşsal alana ilişkin gereklilik yüzdeleri çok yüksek olduğu görülür. Buradan resim iş öğretmenlerinin duyuşsal alana ilişkin davranışları daha fazla gerekli buldukları sonucuna varılabilir.

Bilişsel, devinsel ve duyuşsal alanlara ait aritmetik ortalamalar incelendiğinde 3. ve 4. Dereceden yeterlilik durumuna rastlanmamaktadır. Bu durumda resim iş öğretmenlerinin yeterlilik düzeylerinin genellikle 1. ve 2. derecede yoğunlaştığı sonucuna varılabilir.

BÖLÜM V

ÖZET, TARTIŞMA - SONUÇ, ÖNERİLER

ÖZET

Sanatın nasıl olduğu kesin olarak bilinmemekle beraber, resim, heykel, barınak ve dokuma gibi faaliyetleri sanat olarak kabul ettiğimiz zaman, tarihte sanat ve sanatçının bulunmadığı toplum yoktur.

Resim sanatı toplumların dünya görüşlerini kavrama olanağını sağlar. Resim toplumların gelecek kuşaklara aktardıkları kültür mirasını bilinçlendirici bir yığıni teşkil eder. İnsan toplumsal bir varlık olduğuna göre onun meydana getirdiğı sanat eseri de toplumsal bir üründür. Sanat toplumsal hayatın temellerindedir. Milleti meydana getiren öğelerden biridir.

Sanat eğitimi çocuğu ve ergeni bir sanatçı yapmayı amaçlamaz. Çağdaşlaşma süreci içinde toplumda yetişmekte olan kuşakları her alanda yaratıcılığa yönelten bir ders içi ve ders dışı etkinlikler bütünüdür.

Sanat ve iş eğitiminin amacı, çocukların yaratıcılığını geliştirmek karşılaştıkları güçlükleri kendi iradeleriyle yenmelerine yardımcı olmak, madde-form görev ilişkisini kavratmak, sanat ve iş eğitimi bilgilerini öteki derslerde de bir ifade vasıtası olarak kullanmalarını sağlamaktadır. Resim, ahlaki kişiliği oluşmasında da önemlidir. Resim tüm sanatların dili ve yazısıdır. Belli meslek kişiliklerinin oluşmasına da etki etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Fakültelerinin Resim İş Bölümlerinden mezun olanları öğretmen olarak atamaktadır. Güzel Sanatlar Fakülteleri mezunlarının da öğretmenlik sertifikası programına katılanları öğretmen olarak atamaktadır.

Resim öğretmeni yetiştirmede bir takım güçlükler vardır. Bunlardan bazıları şöyledir.

- Resim bölümüne Ö.S.S' yi kazanan gençler yetenek sınavı ile alınmakta fakat genellikle genel liselerden gelmektedir.
- Gençler genellikle toplumda daha yüksek gelir ve prestij sağlayan mesleklere yönelmektedir.
- Öğretmen yetiştirmede finansman ve mali kaynaklar yetersiz bulunmaktadır.
- Atölye, işlik ve laboratuvar gibi fiziki donanım yetersizliği bulunmaktadır.
- Öğretmen yetiştiren kurumlara alınacak öğrenci kaynağı, öğretmenliğe hazırlayıcı programlardan yoksundur.
- Öğretmenlik öncesi yapılan stajlar yetersiz ve çok kısa sürelidir.

İlgili literatür taraması sonucunda resim öğretmenlerinin karşılaştıkları bazı sorunlar da kısaca şöyle sıralanabilir.

- Öğretim programlarının eksikliğinden kaynaklanan sorunlar vardır.
- İlk ve orta öğretimde derslerin süresi azdır.
- Teftiştten kaynaklanan sorunlar bulunmaktadır.
- Araç-gereç, fiziki donanım yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar vardır.
- Ölçme değerlendirme ile ilgili sorunlar vardır.
- Hizmet içi eğitim yetersizliği vardır.
- Üniversite okul işbirliğinin sağlanmamasından kaynaklanan sorunlar vardır.
- Okul yöneticileri, müfettiş, veli ve öğrenciler güzel sanatlar eğitiminin önemine yeteri kadar inanmamaktadır.

Resim İş Eğitimi Bölümlerinin kuruluş amacı ilk ve orta öğretime sanat eğitimcisi yetiştirmektir. Bu bölümlerde hem sanat eğitimcisi hem de anasanat dallarında uzmanlaşmayı sağlayacak programlar düzenlenebilir. Resim iş eğitimi adlandırması sanat eğitiminin yalnızca bir boyutunu kapsamaktadır. Bu nedenle dar kapsamlı bir sanat eğitimi ortaya çıkmaktadır. Eğitim Fakültelerinin sanat

eğitimi veren bölümlerinin de amaçları gereği, ilk ve orta dereceli okulların sanat eğitimi programları ile bütünlük içersinde olmaları gerekmektedir.

Sanat eğitmeni; ise genel kültüre sahip olmalı, bir anasanat dalında yetişmeli, yardımcı sanat dalını da uygulayarak tanınalıdır. Ayrıca ğretmenlik bilgilerini almalı, kuramsal sanat bilgileri veren dersleri almalı ve yabancı dil bilmelidir.

Eğitim sistemimiz içerisinde sanat eğitimi dersleri de diğer önemli derslerin stresinin atıldığı, boş vakitleri değerlendiren, dinlendirici, eğlendirici yönüyle ele alınmaktadır. Diğer bir yanlış ise sanat eğitimi derslerinin sanatçı yetiştirmeye yönelik olduğu yetenekli öğrencilere verilmesi gerektiği düşüncesidir.

Bugünkü resim iş dersinin okullarımızdaki programları, uygulamaları yeterli değildir. Sanat eğitimine ilişkin, duyarlılık etkinlik açısından eksik ve yanlış dile gelmiş plan ve programların eleştirisi ile başlayan her yeni araştırma, sadece öğrenim planını içeriğine ilişkin kararları değer, uygulamaya ilişkin çok yönlü sorunları da dikkate almak zorundadır.

İlk ve orta öğretimdeki sanat dersi müfredat programlarının yeniden gözden geçirilmesi ve fakültelerin sanat eğitimi bölümleri ile uyum sağlaması gerekmektedir.

Buradan hareketle bu araştırmanın amacı; Elazığ, Malatya ve Samsun ili merkez ilköğretim okulları, ortaokul ve liselerde görev yapan resim iş ğretmenlerinin ortaöğretim resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri ile bu programları gerekli görme durumlarını belirlemektir.

Bu genel amacı gerçekleştirmek için aşağıda verilen şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Resim iş öğretmenleri, resim iş dersi programlarına yönelik olarak kendilerini ne derece yeterli görmektedirler?
2. Resim iş öğretmenlerinin, resim iş dersi programlarına ilişkin kendilerini yeterli görme düzeyleri, aşağıdaki değişkenler açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
  - a) Cinsiyet durumu
  - b) Yaş durumu
  - c) Öğretmenlikteki hizmet süresi
  - d) En son bitirdiği okul
  - e) Çalıştığı kurum
  - f) Mezun olduğu Anasanat Dalı
  - g) Hizmet içi Eğitim Kursuna katılma durumu
  - h) Üstlendiği haftalık Resim İş Dersi yükü
  - i) Sanat ve Sanat Eğitimi ile ilgili yayınları takip etme durumu
  - j) Mevcut Resim İş Dersi saatlerinin yeterliliği konusuna ilişkin görüşleri
  - k) Görev yaptığı okulda atölye olup olmaması durumu
3. Resim iş öğretmenleri, resim iş dersi programlarında yer alan davranışları ne derece gerekli görmektedirler?

Araştırmanın verileri ile ilgili literatür taraması ve anket tekniği ile toplanmıştır. Anketler; Elazığ, Malatya ve Samsun ili Merkez İlköğretim okulları ikinci kademe, ortaokul ve liselerde görev yapan 135 resim iş öğretmenine dağıtılmış ve 107 tanesinden geri toplanabilmektedir. Anket sonucu elde edilen veriler istatistik işlemlere tabi tutulduktan sonra yorumlanmıştır.

Araştırmada elde edilen bulguların özeti şu şekildedir.

1. Deneklerin %58,9'u bay %41,1'i bayandır. %58,9'u 30 ve aşağı yaş grubunda %36,4' ü 31-40 arası, %4,7' si 41 ve yukarı yaş grubundadır.

2. Öğretmenlikteki hizmet süresi şöyledir: %65,4' ü 10 yıl ve aşağı %32,7' si 11-20 yıl arası, %1,9' u 21 ve yukarıdır.
3. En son bitirdikleri okullara göre şöyledir. %32,7' si Eğitim Enstitüsü, %52,3' ü Eğitim Fakültesi, %15' i Güzel Sanatlar Fakültesi mezunudur.
4. %38,3' ü ilköğretim ikinci kademe veya ortaokulda, %61,7' si de liselerde görev yapmaktadır.
5. Anasanat dallarına göre dağılımları şöyledir. %12,2' si heykel, %49,5' i resim, %38,3' ü grafikdir.
6. Deneklerin %10,3'ü alanıyla ilgili hizmet içi kursuna katılırken %89,7' si hiç katılmamıştır.
7. Haftalık ders yükleri şöyledir. %22,5' i 15 ve daha az %33,6' sı 16-21 arası %43,9' u 22 ve daha fazladır.
8. Sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yayınları %38,3' ü düzenli, %57,9' u az takip ederken %3,8'i hiç takip etmemektedir.
9. Deneklerin %44,9' u haftalık resim dersi saatlerinin yeterli olduğunu belirtirken, %54,2' si artırılmasını, %0,9' u azaltılmasını istemiştir.
10. Deneklerin %10,3' nün çalıştığı okulda atölye bulunmakta ve yeterli. %40,2'sinde var, ama yeterli değil, %5,6' sının yok ve gerekli de görmüyor. %43,9' unun yok ama çok ihtiyaç duyuyor. Buna göre %50,5' nde atölye bulunmakta, %49,5' ninde atölyesi bulunmamaktadır.
11. Deneklerin %11,2'si diğer branş öğretmenlerinin resim dersini çok gerekli gördüğünü belirtirken, %72,0'ı kısmen, %16,8' i gereksiz cevabını vermiştir.

12. Deneklerin %16,8' i okul yöneticilerinin resim dersini çok gerekli gördüğünü belirtirken, %68,2' si kısmen %15' i hiç cevabını vermiştir.
13. Kişisel bilgiler ve genel görüşler kısmında yer alan cevaplar incelendiğinde genellikle öğrencilerin, velilerin, okul yöneticilerinin resim dersini gereksiz gördükleri şeklinde yoğunlaşmıştır. Resim malzemelerinin yetersizliği, ders saatlerinin yetersizliği, ve programların basmakalıp olduğu karşılaşılan temel sorunlar arasında yer almaktadır.
14. Deneklerin Cinsiyetine bağlı olarak resim iş dersinin, bilişsel, devinsel ve duyuşsal alan için yapılan t testi sonucundan anlamlı bir fark bulunmamış ve birinci denence kabul edilmiştir. Bu sonuca bağlı olarak her üç alan için öğretmenlerin yeterlilikleri arasında bir fark olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.
15. Yaşa bağlı olarak resim iş dersinin, bilişsel, devinsel ve duyuşsal alan için yapılan varyans analizi sonuçlarında $P > 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamış ve ikinci denence kabul edilmiştir. Yaşa bağlı olarak her üç alan için öğretmenlerinin yeterlilikleri arasında bir fark olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.
16. Öğretmenlikteki hizmet sürelerine bağlı olarak her üç alan için yapılan varyans analizi sonuçlarında $P > 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamış ve üçüncü denence kabul edilmiştir. Öğretmenlikteki hizmet sürelerinin yerlilikleri açısından önemli olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.
17. Mezun olduğu okula bağlı olarak da varyans analizi sonucunda $P > 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamış ve dördüncü denence kabul edilmiştir. Mezun oldukları okulların her üç alan için öğretmenlerin yeterlilikleri açısından önemli olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.
18. Çalıştığı kuruma bağlı olarak resim iş dersinin bilişsel, devinsel ve duyuşsal alan için yapılan t testi sonucunda $P < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmuş

ve beşinci denence red edilmiştir. Aritmetik ortalamalar dikkate alınıp bilişsel alan için 11' e , devinsel alan için 21' e, duyuşsal alan için 18' e bölünmüş ve yeterlilik dereceleri bulunmuştur. Lisede görev yapan öğretmenlerin daha yeterli oldukları sonucuna varılmıştır.

19.Mezun olduğu anasanat dalına bağlı olarak bilişsel, devinsel ve duyuşsal alan için yapılan varyans analizi sonuçlarında $P > 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamış ve altıncı denence kabul edilmiştir. Anasanat dallarının öğretmenlerin yeterlilikleri açısından önemli olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

20.Alanı ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılma durumuna bağlı olarak yapılan t testi sonuçlarında $P < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmamış ve yedinci denence kabul edilmiştir. Ancak anlamlılık düzeyinin $P < 0.05$ oldukça yakın olduğu görülmüştür. Hizmet içi eğitim kursuna katılanların yenilikleri gördükleri için kendilerini yetersiz görmelerine yol açtığı şeklinde yorumlanmıştır.

21.Haftalık resim dersi yüküne bağlı olarak her üç alan için yapılan varyans analizi sonuçlarında $P < 0.05$ düzeyinde anlamlı fark bulunmuş ve sekizinci denence red edilmiştir. Farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacı ile scheffe t testi sonuçlarına bakılmıştır. Haftalık resim dersi yükünün 15' in üzerinde (maaş karşılığının) olan öğretmenlerinin kendilerini her üç alan için daha yeterli gördükleri şeklinde yorumlanmıştır.

22.Sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yayınları takip etme durumuna bağlı olarak yapılan varyans analizi sonuçlarına göre her üç alan için $P > 0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamış ve dokuzuncu denence kabul edilmiştir. Yayınları takip etmenin öğretmenlerin yeterlilikleri arasında fark yapmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

23.Haftalık resim iş dersi saatlerinin nasıl olması gerektiği düşüncesine bağlı olarak bilişsel, devinsel ve duyuşsal alanlar için yapılan varyans analizleri sonucunda anlamlı fark bulunmamış ve onuncu denence kabul edilmiştir. Bu

düşüncelerinin öğretmenlerin yeterlilikleri arasında bir fark çıkarmadığı sonucuna varılmıştır.

24.Okullarında atölye bulunma durumuna bağlı olarak yapılan varyans analizi sonuçlarına göre anlamlı fark bulunamamıştır. Atölye var veya yok diyenlerin yeterliliklerini araştırmak amacı ile ham verilerde 2'ler 1'e 3 ve 4'ler 2 ye çevrilerek t testi uygulanmıştır. Bilişsel, devinsel ve duyuşsal alan için atölyesi olmayan öğretmenlerin kendilerini daha yeterli buldukları görülmüştür. Resim iş öğretmenlerinin atölye bulunma durumuna bağlı olarak yeterlilikleri arasında farklılaşma görülmüş ve onbirinci denence red edilmiştir. Atölyesi bulunmayan öğretmenlerin bir takım konuları yüzeysel geçtiği, basite aldığı, hatta bazı konuların hiç işlenmeden geçildiği düşünülerek, kendilerini yeterli görmeleri doğaldır şeklinde yorumlanmıştır.

25.Bilişsel, devinsel ve duyuşsal alan için ayrı ayrı gerekli görme durumu için madde yüzdeleri, yeterli görme düzeyi için madde aritmetik ortalamaları verilmiştir. Her üç alan için kendilerini daha yeterli gördükleri maddeleri yüzde olarak daha fazla gerekli gördükleri sonucuna varılmıştır. Duyuşsal alana ilişkin maddeleri daha fazla gerekli gördüklerine dikkat çekilmiştir. Her üç alan için madde aritmetik ortalamaları incelendiğinde kendilerini 3. ve 4. Derecede yeterli gördükleri maddelere rastlanmamıştır. Genellikle öğretmenlerinin 1. ve 2. Derecede kendilerini yeterli olarak değerlendirdikleri sonucuna varılmıştır.

TARTIŞMA - SONUÇ

Bu araştırma ile Elazığ, Malatya, ve Samsun ile merkez ilköğretim okulları II. Kademe, ortaokul ve liselerde görev yapan resim iş öğretmenlerinin resim dersi programları karşısında kendilerini yeterli görme düzeyleri ve bu programları gerekli görme durumları araştırılmaya çalışılmıştır.

Araştırma kapsamında bulunan toplam 107 resim iş öğretmenine ait bilgiler şöyledir.

Öğretmenlerin üçte ikisi bay diğerleri bayandır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu 30 ve aşağı yaş grubunda yer almaktadır. 41 ve yukarı yaş grubunda çok az öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun hizmet süresi 10 yıl ve aşağıdır. Büyük bir kısmı eğitim fakültesi mezunu iken onları eğitim enstitüsü mezunları takip etmektedir.

Öğretmenlerin üçte ikisi lisede görev yapmaktadır. Büyük çoğunluğunun anasanat dalı resimdir. Neredeyse onda dokuzluk bir kısmı alanı ile ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılmamıştır. Öğretmenlerin büyük bir kısmının ders yükü maaş karşılığının üzerindedir. Sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yayınları genel olarak takip ettikleri görülmüştür. Çoğunluk haftalık resim dersi saatlerinin artırılmasını önerirken, mevcut saatler yeterlidir cevabını verenler de dikkat çekicidir.

Öğretmenlerin çok az bir kısmı okulundaki atölyenin yeterli olduğunu söylerken çok az bir kısmı da atölyenin olmadığını ve gerekli de görmediğini belirtmiştir. Fakat genel olarak yarısının okulunda atölye olduğu diğer yarısının da olmadığı sonucuna varılmıştır.

Resim öğretmenlerinin büyük çoğunluğuna göre diğer branş öğretmenleri ve okul yöneticilerinin resim dersini kısmen gerekli gördükleri sonucuna varılmıştır.

Bilişsel, devinsel ve duyuşsal alan için yapılan testler sonucunda bayanların ve erkeklerin arasında yeterlilikleri açısından bir fark olmadığı görülmüştür. Öğretmenler arasındaki yaş farkının yeterlilikleri açısından bir fark oluşturmadığı sonucuna varılmıştır.

Öğretmenlikteki hizmet sürelerinin mezun oldukları okullarının yeterlilikleri açısından fark oluşturmadığı belirlenmiştir .

Lisede görev yapan öğretmenlerin ilköğretim okulları 2. Kademe ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerden kendilerini daha yeterli gördükleri sonucuna varılmıştır. Mezun olduğu anasanat dallarına bağlı olarak yeterlilikleri arasında bir fark olmadığı görülmüştür.

Alanıyla ilgili hizmet içi eğitim kursuna katılanların çok az olduğu ve fark çıkmadığı görülmüştür. Ancak çok yakın bir anlamlılık düzeyinde kurslara katılanların kendilerini daha yetersiz gördükleri dikkat çekmiştir. Bu da öğretmenlerin yenilikleri ve gelişmeleri görüp karamsarlığa düşüp kendilerini yetersiz görmeye başladıkları şeklinde yorumlanabilir.

Resim dersi yükü maaş karşılığının üzerinde olan öğretmenler kendilerini daha yeterli olarak değerlendirmişlerdir.

Sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yayınları genel olarak takip ettikleri ve öğretmenlerin yeterlilikleri arasında bir fark olmadığı belirlenmiştir. Haftalık resim iş dersi saatlerinin nasıl olması gerektiği düşüncelerine bağlı olarak öğretmenlerin aralarında yeterlilik farkı olmadığı ortaya çıkmıştır.

Görev yaptığı okulda resim atölyesi bulunmayanlar resim iş dersi davranışları karşısında kendilerini daha yeterli olduğu görmüştür. Bu da öğretmenlerin atölye ortamına girmedikleri için bu ortamın getireceği sorunlarla karşılaşmamalarından dolayı kendilerini daha yeterli gördükleri şeklinde yorumlanmıştır.

Resim iş öğretmenlerinin programları gerekli gördükleri ancak, kendilerini daha yeterli gördükleri maddeleri daha fazla gerekli gördükleri sonucuna varılmıştır. Resim iş öğretmenlerinin karşılaştıkları temel sorunların başında, öğrencilerin, velilerin ve okul yöneticilerinin resim dersini gereksiz gördükleri sonucuna varılmıştır.

ÖNERİLER

1. Öncelikle sanat eğitiminin önemi; seminerlerle, panellerle, basın yoluyla velilere, öğrencilere ve topluma aşılmalıdır.
2. Çevrede sanatsal faaliyetler artırılmalıdır. Sanata ve sanat eğitime ilgi duyanlar desteklenmeli, teşvik edilmelidir. Eğitim fakültelerinin sanat eğitimi bölümlerine alınan adaylarda öğretmenlik vasıfları aranmalıdır. Resim iş bölümlerinin adı sanat eğitimi bölümlerine, resim iş öğretmeni adı sanat eğitimi öğretmenine, resim iş dersi adı sanat eğitimi dersine dönüştürülmelidir.
3. Sanat eğitimi bölümlerinin programları ile okullardaki sanat eğitimi ders programları arasında bir uyum sağlanmalıdır. Sanat eğitimi bölümlerinden mezun olan öğretmen adaylarına kendine güven ve cesaret duygusu aşılmalıdır. Gerek sanat eğitimi bölümlerinde, gerekse okullarda atölye ve fiziki donanım yetersizliği ortadan kaldırılmalıdır.
4. Sanat eğitimi dersinin diğer dersler kadar önemli olduğu, daha serbest bir ortamda yapılmasını gerektiği konusunda okul yöneticileri uyarılmalıdır. Ders programları yeniden gözden geçirilip, genel amaçları yeniden belirlenip zenginleştirilmelidir. Ders saatleri de artırılmalıdır.
5. Hizmet içi eğitim kursları artırılmalı, ancak öğretmenlere güven ve cesaret duygusu verecek programlar dahilinde olmalıdır. Sanat ve sanat eğitimi ile ilgili yayınlar okul kütüphanelerinde artırılmalı, sürekli yayınlar izlenmelidir.
6. Okullarda sanatsal faaliyetler artırılmalı, sergi, tiyatro, konser vb. faaliyetler yakından izletilip öğrenciler teşvik edilmelidir.
7. Öğretmenlik uygulamasının süresi artırılmalı, sanat eğitimi bölümleri çevrelerindeki okullar ile işbirliği içinde olmalıdır.

8. Ders yükü maaş karşılığının altında olan öğretmenler okul içerisinde kişisel çalışmalar yapmaya teşvik edilmelidir.

Bu alanla ilgili olarak şu araştırmalar yapılabilir.

9. Resim iş programlarının genel amaçlarını öğretmenlerin gerçekleştirme düzeyleri ve bu düzeylerin gereklilik durumları öğrencilere uygulanacak bir anketle araştırılabilir.
10. Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenen genel amaçların resim iş dersi amaçlarını ne derece kapsadığı araştırılabilir.
11. Eğitim fakültelerinin resim iş bölümlerinin programları anket haline getirilip gereklilik düzeyleri resim iş bölümü öğretim elemanları ve öğrencilerine ayrıca resim iş öğretmenlerine uygulanıp elde edilen verilere göre programlar yeniden düzenlenebilir.
12. Batı ülkelerinden sanat eğitimi ileri seviyede olan bir ortaöğretim okulunun sanat eğitimi dersi programı alınıp Türkiye' deki resim iş öğretmenlerine uygulanır ve yeterlilikleri ölçülebilir.
13. Batı ülkelerindeki ileri derecede sanat eğitimcisi yetiştiren bir bölümün programı ile Türkiye'deki sanat eğitimcisi yetiştiren bir bölümün programı içerikleri de ele alınarak karıştırmalı analiz yapılabilir. Sanat eğitimi programı geliştirilerek programın güvenilirlik düzeyi ölçülür. Önceden tespit edilen ortaöğretimdeki öğrenci gruplarına program uygulanır ve sonuçları sayısallaştırılıp yorumlanır.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Yahya. (1993). **Türk Eğitim Tarihi**. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.
- Arvasi, S. Ahmet. (____). **Diyalektiğimiz ve Estetiğimiz**. İstanbul: Burak Yayinevi.
- Atan, Ahmet. (1996). Yetenek Sanat Eğitiminin Alt Yapısı Özelliğindedir. **Milli Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. Sayı: 131, ss.13-15.
- Ataunal, A. (1992). Türkiye' de İlkokul Öğretmeni Yetiştirme Ve Çağdaş Uygulamala. **Çağdaş Eğitim Dergisi**. Ankara: Tekişik Matbaası. Sayı:197.
- Balamir, Bünyamin.(1996).Uygarlığın Anlamı Sanat Eğitiminde Saklıdır. **Milli Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi Sayı: 131, ss.16-17.
- Baler, Handan T. (1990). Sanat Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme Sorunları. **Ortaöğretim Kurumlarında Resim İş Öğretimi ve Sorunları. Sempozyumu Bildirileri**. Ankara: Ted Yayınları. ss. 222-224.
- Balcı, Y. Baytekin. Özsoy, Vedat. (1996). Resim-İş Eğitimi Bölümlerinde Yeniden Yapılanma ve İsim Değişikliği. **Milli Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. Sayı:130, ss. 49-52.
- Balcı, Y. Baytekin. (1996). Sanat Eğitiminde Yeni Bir Yöntemsel Yaklaşım Resim İş Eğitimi = Sanat Eğitimi = Estetik + Sanat Eleştirisi + Sanat Tarihi+ Uygulama. **Milli Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. Sayı: 131, ss.18-19.
- Baltacıoğlu, İsmail H. (1943), **Türke Doğru**, İstanbul: Kültür Basımevi, _____, (1941). **Fatih'in Heykeli**, Yeni Adam Gazetesi.
- _____, ((1971). **Türk Plastik Sanatları**, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Boğa, Ali. (1987). Sanat Eğitiminde Yetişkinlerin Görevleri. Samsun: **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı: 2, ss.164-173.
- Boydaş, Nihat.(1996).Sanat Kültürü Yansıtır. **Milli Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. Sayı: 131, s.8.
- Biçer, Halis.(1993).Sanat Eğitiminin Geleceği, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi** (24-28 Eylül 1990). Ankara: Milli Eğitim Basımevi. ss.255-261.

- Büyükişleyen, Zahit. (1987). Sanat Eğitimi İçin Öğretmen Yetiştirme ve Bu Konuda Karşılaşılan Güçlükler. **Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğt. Fak. Dergisi**, Sayı:2. Ss.169-175.
- Edman, Irwin. (1991). **Sanat ve İnsan**, İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.
- Erbil, Devrim (1990). Çağdaş Sanat ve Eğitim, **Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim**, İstanbul: Cem Yayınevi, ss.149-156.
- Ersoy, Ayla. (1983). **Sanat Kavramlarına Giriş**, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Etike, Serap. (1987). İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu ve Resim Öğretmeni Yetiştiren Programa Öneriler. **Gazi Üniversitesi. Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü- Bugünü- Geleceği, Tebliğler**, Ankara: G.Ü. Matbaası. ss. 553-560.
- (1996). Sanat Eğitiminde Çocuğa ve Gence Sanattan Anlayan Bir Kişilik Kazandırmak Hedeflenir. **Milli Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. Sayı: 131 ss. 23-24.
- Ertürk, Selahattin. (1972). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Fisher, Ernst.(1979). **Sanatın Gerekliliği**, (Çeviren: Cevat Çapan), İstanbul: E Yayınları.
- Gombrich ,E.H.(1992). **Sanatın Öyküsü**, (Çeviren: Bedrettin Cömert), İstanbul: Evrim Matbaacılık.
- Gökbulut, Nur. (1996). Sanat Eğitimi Programları Ve Beklentiler. **Milli Eğitim**, Ankara: Milli Eğitim Basımevi. Sayı: 131 ss.29-30.
- Gökdaş, İbrahim.(1996). **Bilgisayar Eğitimi Öğretim Teknolojisi**. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları Ve Öğretim Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Güngör, Osman.(1996). Resim İş Dersleri Üzerine. **Milli Eğitim**, Ankara. Milli Eğitim Basımevi. Sayı: 131. s.33.
- Gürol, Mehmet. (1997). **Okul Sanayi İşbirliği**. Ankara: Pegem Yayıncılık, (Birinci Baskı).
- Karayağmurlar, Bedri. (1991). Yaratıcı Bireylerin Yetiştirilmesi Açısından Genel Eğitim İçinde Sanat Eğitiminin Yeri. **Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir 1.Eğitim Kongresi Bildiriler Kitabı**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

- Kavafis, Konstantinos. (1993). **Sanat Her Zaman Yalan Söylemez Mi?**, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kehnemuyi, Zerrin.(1995), **Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi**, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kınıklı, Ünsal.(1996), Atın Kolanında Bile Güzeli Arayanlara Selam, **Mili Eğitim**, Ankara: Milli Eğitim Basımevi, Sayı:131ss.34-35.
- Koçak, Orhan. (1995). **İmgenin Halleri**, İstanbul: Metis Yayınları.
- Küçükahmet, L. (1986). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Külahçı, G. Şadiye. (1995). **Analiz ve Program Geliştirme**. Öğretmen Yetiştirme Modül Serisi A - 3, Ankara: Özışık Ofset Matbaacılık.
- ....., (1984). Öğretmen Yetiştirmede Yeterliliğe Dayalı Eğitim Yaklaşımı. **Eğitim ve Bilim Dergisi**. Ankara: Şafak Matbaası. Sayı: 82.
- M.E.B. Talim Ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (1992). **İlköğretim Kurumları Resim İş Dersi Öğretim Programı**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim İş Eğitimi Bölümü. (1994). **Resim İş Öğretmenliği Programı**. Samsun.
- ÖSYM. (1996). **ÖSYM. 1996 Kılavuzu**, Ankara: ÖSYM.
- Özgen, M. Kemal. (1996). İlköğretimden Yükseköğretime Kadar Sorunları İyi Bilen Sanat Eğitimsi Yetiştirilmelidir. **Milli Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. Sayı: 131, s.36.
- Özsoy, Vedat. (1996). Resim İş Eğitimi (Sanat Eğitimi) Amacı ve Yapılanması. **Milli Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. Sayı: 131, ss.37-40.
- Pasin, Gülseren. (1991), Türkiye'de Resim Öğretmeni Yetiştirme. **9 Eylül Üniversitesi İzmir 1. Eğitim Kongresi Bildiriler Kitabı**, İzmir. ss.535-543.
- San, İnci. (1985), **Sanat ve Eğitimi** , Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 151, Ankara: Ankara Üniversitesi Matbaası.
- .....(1992). Evrim İçinde Sanat Eğitimi Politikaları. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 25 (2). ss.644-652.

- (1993), Türkiye'de Güzel Sanatlar Eğitimi. **Eğitim Bilimleri Ulusal Kongresi- Bildiriler** (Tarih 1990), Ankara: Milli Eğitim Basımevi. ss. 245-250.
- (1982), Sanat Eğitimi. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 15 (1). ss.215-226.
- (1977). **Sanatsal Yaratma Çocukta Yaratıcılık**, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sena, Cemil, (1972)., **Estetik, (Sanat ve Güzelliğin Felsefesi)**, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Sezgin, İlhan.(1994). **Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Özkan Matbaacılık Ltd. Şti. (Üçüncü Baskı).
- Storr, Anthony. (1992), **Yaratma Dürtüsü**, (Çeviren: İpek Babacan), İstanbul: Yayınevi Yayıncılık.
- Tansuğ, Sezer. (1988). **Sanatın Görsel Dili**, İstanbul: Remzi Kitabevi- Evrim Matbaacılık.
- Tanyol, Cahit. (1960). **San'at ve Ahlak**, (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No:570). İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Tayan, Turhan.(1996). **Milli Eğitim Bakanlığı 1996 Yılı Bütçe Raporu**, Ankara: M.E.B. Yayınları.
- Telli, Hidayet. (1996). Eğitimin Genel Hedeflerinin Davranış Biçimine Dönüşmesinde Sanat Eğitiminin Katkısı Vardır. **Milli Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. Sayı: 131, ss, 41-43.
- T.C. Başbakanlık. (1996). **Üniversitelerin Fakülte, Yüksekokul ve Enstitülerin Akademik- İdari Kadroları**, Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- T.T.K.B. (1992). **Ders Geçme ve Kredi Sistemi Müfredat Programı**. Ankara: Ders Aletleri Yapım Merkezi Matbaası.
- Tunalı, İsmail. (1989). **Felsefenin Işığında Modern Resim**, İstanbul: Remzi Kitabevi, Evrim Matbaacılık.
- Tunç, Handan. (1996). Sanat Eğitiminde Planlama ve Yenileştirme. **Milli Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. Sayı: 131, ss. 44-45.
- Turanı, Adnan. (1974).**Çağdaş Sanat Felsefesi**, İstanbul: Varlık Yayınevi.
- Turgut, İhsan. (1991). **Sanat Felsefesi**, İzmir: Bilgehan Matbaası.

- Türkoğlu, A. (1992). Eğitim Yüksek Okullarında Programa İlişkin Sorunlar. **Öğretmen Yetiştiren Kurumların Dünü - Bugünü - Geleceği Sempozyumu.** (Tarih 1987) Ankara.
- Uçan, Ali.(1996). Resim İş Eğitimi'nden Plastik Sanat Eğitimi'ne **Milli Eğitim.** Ankara: Milli Eğitim Basımevi, Sayı: 131, ss, 9-11.
- Uysal, Sayit. (1996). Sanat Eğitimi Üzerine, **Milli Eğitim,** Ankara: Milli Eğitim Basımevi, Sayı: 131, ss, 46-47.
- Variş, Fatma. (1971).**Eğitimde Program Geliştirme Teori Ve Teknikler.** Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, (Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:20).
- Yavuzer, Haluk. (1993). **Resimleriyle Çocuk,** İstanbul: Evrim Matbaacılık.
- Yetişken, Hülya. (1991). **Estetiğin ABC Si,** İstanbul :Simavi Yayınları, Hürriyet Ofset.
- Yetkin, Suut Kemal. (1945). **Sanat Meseleleri,** İstanbul: Nebioğlu Yayınevi.

EKLER

EK	Sayfa
1. ANKET FORMU	98
2. ANKET İÇİN GEREKLİ İZİN BELGELERİ.....	101

Değerli meslektaşım, bu anket **Resim İş Öğretmenlerinin Resim İş Dersi Programlarına İlişkin Görüşleri** konulu bir araştırmada görüşlerinizi yansıtmak üzere hazırlanmıştır. Anketin hazırlanışında M.E.B. Talim Terbiye Kurulu'nca hazırlanan Resim İş Dersi Programlarının Genel Amaçları esas alınmıştır.

Anket, Resim İş öğretmenlerinin Resim İş Dersi Genel Amaçlarını gerçekleştirmede kendilerini yeterli görme düzeyi ve bu amacı gerekli görme durumunu tespit etmeye yönelik iki kısımdan oluşmaktadır. Toplanan bilgiler araştırma kapsamı dışında başka bir amaç için kullanılmıyacaktır. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, başarılar dileriz.

Araştırmacı Ayhan DİKİCİ
Fırat Üniversitesi
Teknik Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Yüksek İhtisas Öğrencisi

Danışman Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÜROL
Fırat Üniversitesi
Teknik Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
23300-ELAZIĞ

1. KİŞİSEL BİLGİLER ve GENEL GÖRÜŞLER

1. Cinsiyetiniz?

01 ( ) Bayan 02 ( ) Bay

2. Yaşınız?

01. ( ) 30 ve daha aşağı 02. ( ) 31-40 arası 03. ( ) 41 ve daha yukarı

3. Öğretmenlikte hizmet süreniz?

01 ( ) 10 yıl ve daha aşağı 02. ( ) 11- 20 yıl arası 03. ( ) 21 yıl ve daha yukarı

4. En son bitirdiğiniz okul?

01 ( ) Eğitim Enstitüsü 02 ( ) Eğitim Fakültesi
03 ( ) Güzel Sanatlar Fakültesi 04 ( ) Yüksek Öğretmen Okulu 05 ( ) Başka: .....

5. Çalıştığınız Kurum?

01 ( ) İlköğretim Okulu /Ortaokul 02 ( ) Lise

6. Hangi Ana Sanat Dalından Mezunsunuz?

01 ( ) Heykel 02 ( ) Resim 03 ( ) Grafik 04 ( ) Tasarım 05 ( ) Başka.....

7. Şimdiye kadar alanınızla ilgili hizmet içi eğitim kursuna katıldınız mı?

01 ( ) Evet 02 ( ) Hayır

8. Haftalık Resim Dersi yükünüz kaç saattir?

01 ( ) 15 ve daha az 02 ( ) 16- 21 arası 03 ( ) 22 ve daha fazla

9. Sanat ve Sanat Eğitimi ile ilgili yayınları ne oranda takip ediyorsunuz?

01 ( ) Düzenli 02 ( ) Az 03 ( ) Hiç

10. Haftalık Resim İş Dersi saatleri sizce nasıl olmalıdır ?

01 ( ) Mevcut saatler yeterlidir 02 ( ) Artırılmalıdır 03 ( ) Azaltılmalıdır

11. Görev yaptığınız okulda resim atölyesi var mı?

01 ( ) Evet, atölye var ve yeterli durumda
02 ( ) Evet, ancak yeterli değil
03 ( ) Yok ve gerekli de görmüyorum
04 ( ) Yok ve çok ihtiyaç duyuyorum
05 ( ) Başka düşüncemiz:.....

12. Sizce okulunuzdaki diğer branş öğretmenleri ve okul yöneticilerinin resim dersini gerekli görme düzeyleri nedir?

Diğer Branş öğretmenleri 01 ( ) Çok 02 ( ) Kısmen 03 ( ) Hiç
Okul yöneticileri 01 ( ) Çok 02 ( ) Kısmen 03 ( ) Hiç

13. Alanınızla ilgili karşılaştığınız temel sorunlar var mı? Varsa maddeler halinde yazınız.

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....

<p><i>Açıklama:</i> Aşağıda bulunan her bir amacı gerçekleştirmede kendinizi <i>yeterli görme düzeyinizi</i> ve bu amaçları <i>gerekli görme durumunuzu</i> yan tarafa [x] işareti ile belirtiniz.</p> <p style="text-align: center;">AMAÇLAR</p>	<p style="text-align: center;">YETERLİ GÖRME DÜZEYİ</p> <p style="text-align: center;">⑤ Tamamen ④ Oldukça ③ Kısım ② Az ① Hiç</p>					<p style="text-align: center;">GEREKLİ GÖRME DURUMU</p> <p style="text-align: center;">① Gerekli ② Gereksiz</p>	
	⑤	④	③	②	①	①	②
1. Güzel Sanatlar Kavramını açıklayabilme ve güzel sanat dalları hakkında bilgilendirebilme	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
2. Çizgi çeşitleri ve bu çalışmalarda kullanılan araç gereçleri tanıtılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
3. Renk bilgisini renk çemberine uygulatabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
4. Çeşitli boya teknikleri bilgisini kavratılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
5. Sanatçı üslupları ve sanat akımları hakkında temel bilgiler kazandırılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
6. Değişik tasarım alanlarıyla ilgili bilgiler kazandırılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
7. Görsel biçimlendirme öğelerinin neler olduğunu tanıtılabilme...	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
8. Desen bilgisi kazandırılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
9. Heykelde denge, hacim, hareket, ölçü ve oranın neler olduğunu kavratılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
10. Geleneksel Türk Plastik Sanatları ve tasarım örnekleri bilgisi kazandırılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
11. Belli başlı Çağdaş Dünya Plastik Sanatları bilgisi kazandırılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
12. Grafikselsel çalışmalar yaptırılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
13. Koyu, orta ve açık leke değerlerini kavratılabilme ve bu değerlerle düzenlemeler yaptırılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
14. Doğadaki güzellikleri görüp tespit edebildiği ilginçlikleri farklı teknikler kullanarak leke değerleriyle düzenlemeler yaptırılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
15. Öğrencilerin duyu ve hayal gücünü geliştirebilmeleri için hikaye, masal gibi sözlü anlatım öğelerini görsel anlatıma dönüştürebilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
16. Üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışması yapabilme becerisi kazandırma.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
17. Savurganlık konusundaki duyu ve düşüncelerini grafik tasarım ile yansıtabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
18. Her ortamda bireysel ve gruplaşarak büyük ve küçük ölçülerde kompozisyon tasarlayarak uygulayabilmelerini kazandırma.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
19. Görsel biçimlendirme öğelerinin neler olduğunu tanıyarak çalışmalarında uygulatabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
20. Çevre ile ilgili gözlemlerini ve tepkilerini taslak defterine biçimsel anlatım öğeleriyle anlatmalarını kazandırılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
21. Karakalemle değişik bitki etütleri yaptırılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
22. Görsel alanda eleştirel çalışmalar yaptırılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
23. Kitle iletişim araçlarını görsel çalışmalarında uyarıcı olarak kullanılabilmeleri.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
24. Değişik ulusların kültürlerinden edindiği izlenimleri ve yorumları görsel olarak ifade etme yeteneği kazandırılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
25. Sanat etkinlikleri yoluyla oluşan duygularını çalışmalarında yansıtabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
26. Görsel anlatımda yaratıcı kişilik gelişimi için dramadan yararlandırılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
27. Psikolojik durumlarını sanatsal formlara dönüştürebilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
28. Bol figürlü çalışmalar yaptırılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]
29. Çevre ile ilgili gözlemlerini ve problemlerini afiş tasarımı olarak yaptırılabilme.....	[]	[]	[]	[]	[]	[]	[]

T.C.
ELAZIĞ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

04 MART 1997

SAYI B.08.4.MEM.4.23.00.01 3117
KONU Araştırma yapılması

05809

VALİLİK MAKAMINA
ELAZIĞ

İLGİ : a) Fırat Üniversitesi Rektörlüğünün 26 02 1997 tarih ve 1569 sayılı yazısı.
b) Valilik Makamınının 03 Şubat 1997 tarih ve 3135 sayılı olurları.

İlgi (a) yazıda ;"Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ayhan DİKLİCİ' nin "Resim İş Öğretmenlerinin Resim İş Dersi Programlarına İlişkin Görüşleri" konulu tezi ile ilgili araştırmayı yapmak üzere hazırlamış olduğu anketin ilimiz merkezindeki ilköğretim Okulları,Ortaokul ve Liselerde uygulaması için gerekli iznin verilmesi"istenilmektedir.

Adı geçenin hazırlamış olduğu anketi ilimiz ilköğretim okullarında yapması ilgi (b)'de kayıtlı olurla uygun görülmüştür.

Söz konusu Anketin Lise ve Dengi okullarında da uygulanması müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca uygun görüldüğü takdirde tensiplerinize arz ederim.

M. Süleyman SELMANOĞLU
Millî Eğitim Müdürü

OLUR

03/3/1997

Abdulkadir TOPCU
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

: B .08.4.MEM.4.44.00. .97../311-7802

MALATYA

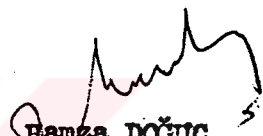
J: Araştırma izni.

16 Mart 1997

VALİLİK MAKAMINA

MALATYA

Elazığ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
İk Lisans Öğrencisi Ayhan DİKİCİ'nin "Resim İş Öğretmenlerinin Resim İş Dersi Pro-
gramına ilişkin görüşleri" konulu tez çalışmasını ilimiz merkez İlköğretim Okulları,
Okul ve Liselerde uygulamasını tensiplerinize arz ve teklif ederim.

Hamza DOĞUÇ
Millî Eğitim Müdürü v.

O L U R.
13/03/1997

Cengiz CANTÜRK
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ
ELAZIĞ

Sayı : B.30.2.FIR.0.70.00.00 /221/185 -1573
Konu: Araştırma İzni

26.02.1997

SAMSUN VALİLİĞİNE
(Milli Eğitim Müdürlüğü)

İLGİ: a) 22.01.1997 tarih ve B.30.2.FIR.0.70.00.00 /221/63-1124 sayılı yazımız.

Üniversitemiz Sosyal Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Ayhan DİKİCİ'nin "Resim İş Öğretmenlerinin Resim İş Dersi Programlarına İlişkin Görüşleri" konulu tezi ile ilgili araştırmayı yapmak üzere hazırlanmış olduğu anketin iliniz merkezindeki İlköğretim Okulları, Ortaokul ve Liselerde uygulanması için gerekli iznin verilmesi hususunu müsaadelerinize arz ederim. Saygılarımla.

Prof. Dr. Hüseyin DEVECİ
Rektör V.

EKİ: 3

T.C.
SAMSUN VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

: B.08.4.MEM.4.55.00.09.02.01/300
: Araştırma izni.

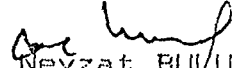
20.03.97* 10367

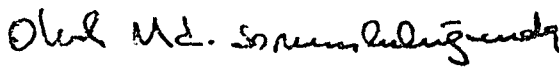
VALİLİK MAKAMINA
SAMSUN

Elazığ ili Fırat Üniversitesi rektörlüğünün; Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü yüksek lisans öğrencisi Ay-
IKICI'nin "Resim İş öğretmenlerinin Resim İş dersi program-
a ilişkin görüşleri" konulu tezi ile ilgili araştırma yapmak
hazırlamış olduğu anketi ilimiz merkezindeki ilköğretim o-
rında uygulayabilmesi isteği ile ilgili 22.01.1997 tarih ve
2.FIR.O.70.00.00/221-63/1122 sayılı yazısı ve anket formu i-
te sunulmuştur.

Adı geçen ilimiz merkezindeki ilköğretim okullarında "Re-
iş öğretmenlerinin Resim İş dersi programlarına ilişkin görüş-
konulu tezini okul müdürleri sorumluluğunda eğitim öğretimi
sürecinde isteyen öğretmenlere uygulaması Müdürlüğümüzce uygun
lmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğünde gereğini müsaadelerinizi-
rz ederim.

Nevzat BULUT
Milli Eğitim Müdürü

D L U R
19/03/1997

A. Namık TÖZÜN
Vali a.
Vali Yardımcısı